
**ΔΙΑΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΒΙΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

**ΤΜΗΜΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ**

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ
ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑ 2030 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕ.**

Αναστασία Πενταγιώτη

Πειραιάς, Σεπτέμβριος 2020

*Αφιερώνω την εργασία μου στην πρώτη
τάξη του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού
προγράμματος, το οποίο ήταν το πρώτο
που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα για τον
τομέα της Βιοοικονομίας, στους
καθηγητές μου και στους συμφοιτητές
μου.*

Ευχαριστίες

Πολλές ευχαριστίες στην Γραμματεία του ΠΜΣ Βιο-οικονομίας και στην Αργυρώ Ταξοπούλου για την διοικητική υποστήριξη και την υπομονή τους, που υπήρξε καθοριστική στην πραγμάτωση της εργασίας, η οποία συντάχθηκε στην δύσκολη περίοδο της πανδημίας COVID-19.

Η Συμβολή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας στην επίτευξη του Θεματολογίου 2030 για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σημαντικοί Όροι: Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, Βιώσιμη ανάπτυξη, Θεματολόγιο 2030, κυκλική οικονομία, βιο- οικονομία, κλιματική αλλαγή, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, φυσικοί πόροι, βιοποικιλότητα, απορρίμματα.

Περίληψη

Η Ε.Ε έχει διατυπώσει ένα φιλόδοξο σχέδιο για τον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό της. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, συνιστά μία από τις βασικές προτεραιότητες για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας της ΕΕ έως το 2050 και την ικανοποίηση των Κλιματικών στόχων όπως συμφωνήθηκαν στην Σύνοδο του Παρισιού το 2015. Η ουσιαστική μεταβολή του παραγωγικού και καταναλωτικού μοντέλου της Ένωση χρειάζεται να γίνει στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή μία ισόρροπης ανάπτυξης που συνδυάζει το τρίπτυχο: οικονομία – κοινωνία – περιβάλλον. Η παρούσα εργασία αναλύει τις βασικές αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης όπως έχουν παρουσιαστεί από το 2015 και μετά, μέσα από το Θεματολόγιο 2030 και συγκρίνει τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη που μπορεί να επιφέρει η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Εξετάζεται ο καθοριστικός ρόλος της κυκλικής οικονομίας και της βιο-οικονομίας στην ευρωπαϊκή «πράσινη μετάβαση», καταδεικνύοντας τους λόγους που έχει προκύψει αυτή η ανάγκη μετασχηματισμού του παραγωγικού μοντέλου, παρουσιάζοντας το μεγάλο βήμα της ευρωπαϊκής ηπείρου, όχι μόνο προς την κλιματική ουδετερότητα αλλά και προς την αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάντλησης των φυσικών πόρων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο Η ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	6
1.1 Η βιώσιμη ανάπτυξη ως έννοια.....	6
2. Οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.....	7
2.2 Η βιώσιμη ανάπτυξη από το 2015 έως σήμερα	9
2.3 Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο	13
Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ: ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ	13
2.1 Το πρόβλημα των φυσικών πόρων	13
2.2 Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία – European Green Deal.....	15
2.3 Βιο- οικονομία και κυκλική οικονομία	23
2.3.1 Έννοιες - Ορισμοί	24
2.3.1.2. Κυκλική Οικονομία στην ΕΕ	25
2.3.1.3. Η Βιοοικονομία στην ΕΕ	25
2.4 Το παράδειγμα της σπατάλης τροφίμων και οι απαντήσεις της κυκλικής οικονομίας και της βιο – οικονομίας.	26
2.4.2 Απορρίμματα τροφής και η Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία της ΕΕ	28
2.5 Η στρατηγική για μία βιώσιμη Ευρώπη	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	32
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	32
3.1 Ο ρόλος της κυκλικής οικονομίας και της βιοοικονομίας	32
3.2 Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και το Θεματολόγιο 2030	33
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	38
(Κείμενα Τεκμηρίωσης)	38
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	32

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, κερδίζει συνεχώς έδαφος τόσο ως θεωρία όσο κι ως πρακτική. Από το 1992 όπου εισήχθη ως έννοια στο διεθνή διάλογο μέχρι σήμερα, έχει γίνει μία προσπάθεια να κατανοηθεί αλλά και να συνδυαστεί με την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο πλανήτης και οι ανθρώπινες κοινωνίες.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης συνδέθηκε από την αρχή με τον περιορισμό των φυσικών πόρων του πλανήτη και μέσα από τα περιβαλλοντικά προβλήματα, δόθηκε στην έννοια αυτή ένα “πράσινο” πρόσημο. Στην ουσία όμως η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αναφέρεται το ίδιο στη κοινωνική αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών αλλά και μεταξύ των χωρών και των πληθυσμών τους όπως επίσης και στην αποσύνδεση της οικονομικής μεγέθυνσης από την οικονομική ανάπτυξη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει κάνει αρκετά βήματα προς την κατεύθυνση της αλλαγής προς μία βιώσιμη ανάπτυξη, τόσο σε επίπεδο περιβαλλοντικής πολιτικής όσο και σε επίπεδο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το 2016 η ΕΕ δημοσίευσε τις 10 πολιτικές προτεραιότητες της, και διακήρυξε ότι: *“Η ΕΕ, ως θεσμός που βασίζεται σε θεμελιώδεις αξίες και στη δικαιοσύνη, στηρίζει θερμά το θεματολόγιο 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη ως μια μοναδική ευκαιρία για ένα καλύτερο μέλλον. Το παγκόσμιο όραμα που διέπει τους ΣΒΑ για την ανάληψη δράσης για τους ανθρώπους, τον πλανήτη και την ευημερία είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένο με το ευρωπαϊκό θεματολόγιο μας: η βιωσιμότητα αποτελεί σήμα κατατεθέν της Ευρώπης. Έχοντας επίγνωση των ορίων του πλανήτη, της σπανιότητας πόρων, της διογκούμενης ανισότητας και της σημασίας της αειφόρου ανάπτυξης για τη διατήρηση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας, επιθυμούμε να θέσουμε την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία σε μια νέα πορεία, προκειμένου να παρέχουμε στους ανθρώπους μια καλύτερη ζωή, διασφαλίζοντας ένα δίκαιο μερίδιο για όλους και κυρίως για τη νεότερη γενιά”¹.*

Στην παρούσα εργασία θα εξετάσουμε κατά πόσο οι δράσεις και πολιτικές που αναπτύσσει η ΕΕ μέσα από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, συνδυάζονται με το θεματολόγιο 2030 και ποια είναι η συμβολή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας σε ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον.

¹ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, (2016) Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον - Ευρωπαϊκή δράση για την αειφορία - COM_2016_0739_

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο Η ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1.1 Η βιώσιμη ανάπτυξη ως έννοια

Η βιομηχανική επανάσταση και η βιώσιμη ανάπτυξη είναι δύο έννοιες που συνδέονται στενά. Ο 20ος αιώνας χαρακτηρίστηκε από μία σειρά οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών κρίσεων, καταδεικνύοντας την ανάγκη για μία στροφή σε ένα διαφορετικό μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης για τις ανθρώπινες κοινωνίες.

Η βιώσιμη ανάπτυξη ουσιαστικά εισάγεται ως έννοια στον 20ο αιώνα με τη Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης για το Ανθρώπινο Περιβάλλον το 1972. Στη Στοκχόλμη, αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα κράτη οριοθέτησαν τα δικαιώματα των ανθρώπινων κοινωνιών και πολιτών τους σε ένα υγιές, παραγωγικό και βιώσιμο περιβάλλον. Το 1983, με την απόφαση 38/161/83 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ ανέλαβε να δρομολογήσει τις διαδικασίες για τη δημιουργία Επιτροπής με σκοπό την επανεξέταση της σχέσης του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης για να δημιουργηθεί η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (World Commission on Environment and Development – WCED), η οποία το 1987 παρουσίασε την Έκθεση «Το Κοινό μας Μέλλον» (“Our Common Future”) με σκοπό να αποτελέσει ένα Πρόγραμμα του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.²

Την πρώτη εμφάνισή της σαν έννοια την κάνει με την έκθεση της Επιτροπής Μπρούτλαντ της Διεθνούς Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη :“Το κοινό μας μέλλον” το 1987 και ορίζεται ως “η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να δεσμεύει την δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες”³. Στην Έκθεση αυτή, έγινε σαφές ότι η ανάπτυξη είναι διαφοροποιημένη ως έννοια από την οικονομική μεγέθυνση, μέσα από την προσέγγιση ότι υπάρχουν περιορισμοί στην ανάπτυξη.

Το 1988 το Πρόγραμμα για το Περιβάλλον των Ηνωμένων Εθνών και ο Παγκόσμιος Μετεωρολογικός Οργανισμός ιδρύουν τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή, η οποία είναι η επιστημονική διακυβερνητική επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την παρακολούθηση της κλιματικής αλλαγής και αξιολογεί τις συνέπειες των κλιματικών μεταβολών που οφείλονται στην ανθρώπινη δραστηριότητα.⁴ Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (UNDP) είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο πολυμερής πηγή χορηγιών για την αειφόρο ανθρώπινη ανάπτυξη. Οι στόχοι του είναι: να βοηθήσει τον ΟΗΕ να γίνει μια ισχυρή και συνεκτική δύναμη για την βιώσιμη ανθρώπινη ανάπτυξη, να διοχετεύσει τους πόρους του για την εξάλειψη της

² Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον - [United Nations Environmental Programme](#) έχει ως σκοπό την προαγωγή της διεθνούς περιβαλλοντικής ατζέντας.

³ Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future (1987)

⁴ <https://www.ipcc.ch/>

φτώχειας, την ανάπλαση του περιβάλλοντος, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την πρόοδο των γυναικών.

ΤΟ 1994 τίθεται σε ισχύ η Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για το Κλίμα (UNFCCC) ⁵, η οποία υπογράφηκε στην Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1992 στο Ρίο ντε Τζανέιρο. Σήμερα, έχει σχεδόν καθολική ισχύ και οι 197

χώρες που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση καλούνται Μέρη της Σύμβασης. Η Διάσκεψη του 1992, θεωρείται μία από τις πιο σημαντικές Διασκέψεις του ΟΗΕ για θέματα περιβάλλοντος και ανάπτυξης, καθώς εισήγαγε την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης στον διεθνή διάλογο.

Η Διάσκεψη του Ρίο ντε Τζανέιρο έθεσε τις βάσεις μαζί με τα κείμενα που συμφωνήθηκαν σε αυτή - Η ατζέντα 21, Η Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, η Δήλωση Αρχών για τα Δάση, η Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης - για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προβλημάτων που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη, δημιουργώντας ένα πλαίσιο προτεραιοτήτων, εννοιών και αρχών.

2. Οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης

Στη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, αναφέρονται και οι βασικές αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Σε συνδυασμό με μία σειρά διεθνών κειμένων και διακηρύξεων, παρακάτω αναφέρονται οι βασικές αρχές όπως διαμορφώθηκαν μέσα στις τρεις προηγούμενες δεκαετίες.

Όπως παρατηρούμε και στον (Πίνακα 1 - Αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης), το πρότυπο μίας τροποποιημένης στοχοθετικά ανάπτυξης, ξεπερνά το Δίκαιο του Περιβάλλοντος, ως ρυθμιστικό πλαίσιο και καλεί τις κοινωνίες να επιλέξουν μία ισόρροπη ανάπτυξη που περιλαμβάνει όχι μόνο την διαχείριση των φυσικών πόρων με τρόπο συμφέροντα και για τις επόμενες γενιές, αλλά και τον υπολογισμό των μακροπρόθεσμων συνεπειών στην οικονομία και την κοινωνία. Με άλλα λόγια, η βιώσιμη ανάπτυξη έρχεται να απαντήσει στο κόστος άμεσο και έμμεσο που έχει η καθημερινότητά μας, στον πλανήτη.

Διάγραμμα 1. Οι διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης

Πηγή: www.un.org

⁵ <https://unfccc.int/>

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Αρχές Βιώσιμης Ανάπτυξης

Πηγή: Δεκλερής Μ. (1996) Ο Δωδεκάδελτος του Περιβάλλοντος:

- 1) **Αρχή της δημόσιας οικολογικής τάξεως**, που θεσπίζει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα αυτού του συστήματος ελέγχου το οποίο αποβλέπει στο γενικό συμφέρον όχι μόνο της παρούσας γενιάς αλλά και των επόμενων. Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι πρωτίστως ευθύνη του κράτους.
- 2) **Αρχή της βιωσιμότητας**, που απαγορεύει κάθε περαιτέρω μείωση ή υποβάθμιση του φυσικού κεφαλαίου, γιατί αυτό που απέμεινε από την περιβαλλοντικά ανεξέλεγκτη ανάπτυξη βρίσκεται ήδη σε οριακά επίπεδα.
- 3) **Αρχή της φέρουσας ικανότητας**, που επιβάλλει το σεβασμό της φέρουσας ικανότητας⁹ τόσο των ανθρωπογενών όσο και των φυσικών συστημάτων.
- 4) **Αρχή υποχρεωτικής αποκατάστασης των διαταραχθέντων οικοσυστημάτων**, που επιβάλλει τη διόρθωση του συστήματος, όπου είναι εφικτή, ώστε να αποτρέπεται η μείωση του φυσικού κεφαλαίου.
- 5) **Αρχή της βιοποικιλότητας**, που αξιώνει την προστασία όλων των βιολογικών οργανισμών για τη διατήρηση της ισορροπίας των οικοσυστημάτων.
- 6) **Αρχή της κοινής φυσικής κληρονομιάς**, που επιδιώκει τη διασφάλιση του φυσικού κεφαλαίου.
- 7) **Αρχή της ήπιας ανάπτυξης ευπαθών συστημάτων**.
- 8) **Αρχή της χωρονομίας**, που επιτάσσει το συνολικό σχεδιασμό της ισορροπίας ανθρωπογενών συστημάτων και οικοσυστημάτων, ώστε να ελέγχεται η ευστάθειά τους και η ποιοτική βελτίωση των πρώτων.
- 9) **Αρχή της πολιτιστικής κληρονομιάς**, που ενδιαφέρεται για τη σταθερή συνέχεια των ανθρωπογενών συστημάτων.
- 10) **Αρχή βιώσιμου αστικού περιβάλλοντος**, που επιδιώκει να αναστρέψει την υποβάθμιση των σύγχρονων οικισμών και των μεγαλουπόλεων και να επαναφέρει την ποιότητα ζωής στην πόλη.
- 11) **Αρχή φυσικού κάλλους**, που εξυπηρετεί επίσης την ποιοτική ανάπτυξη.
- 12) **Αρχή της οικολογικής συνείδησης των ανθρώπων**, που αποτελεί σε τελευταία ανάλυση την πραγματική εγγύηση του όλου συστήματος ελέγχου.

2.2 Η βιώσιμη ανάπτυξη από το 2015 έως σήμερα

Ένα από τα βασικά προβλήματα που είχαν προκύψει σχετικά με την κατανόηση της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης, από την αρχή της επισήμανσης της έννοιας ήταν ο ορισμός της. Εκτός από τον γενικευμένο ορισμό της έκθεσης Brundland, η βιώσιμη ανάπτυξη, ήταν η παρουσίαση ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης το οποίο ήταν λειτουργικό στο σημείο που το οικονομικό κέρδος είχε νόημα σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική προστασία που αποκόμιζε η συγκεκριμένη δράση σε συνδυασμό με τα οφέλη για την κοινωνία. Στην ουσία δηλαδή, δεν μπορεί να νοηθεί οικονομικό κέρδος χωρίς την περιβαλλοντική και την κοινωνική διάστασή του.

Τον Σεπτέμβριο του 2015, οι 197 αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, συμφώνησαν σε 17 Παγκόσμιους Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και στην υλοποίησή τους έως το 2030. Ο σκοπός είναι να αντιμετωπιστούν η ακραία φτώχεια και οι ανισότητες, όπως και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Μέσα από τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης και τις 169 επιδιώξεις (υποστόχους) που ενσωματώνουν, η ανθρωπότητα πραγματοποιεί μία πρώτη προσπάθεια - χωρίς διαχωρισμούς βάσει της αναπτυξιακής θέσης των κρατών, όπως είχε πραγματοποιηθεί για την δεκαετία 2000 - 2015 με τους Στόχους της Χιλιετίας - οικουμενικής ανάδειξης της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ένα χρόνο αργότερα, το 2016, στο Κίτο του Ισημερινού, πραγματοποιήθηκε η Σύνοδος Habitat 3 στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, η οποία θεωρείται μία από τις πιο καινοτόμες και χωρίς αποκλεισμούς Συνόδους των Ηνωμένων Εθνών, σε μία προσπάθεια να συνδεθεί η αστικοποίηση που βιώνουμε σε παγκόσμιο επίπεδο με την βιώσιμη ανάπτυξη.

Αποτέλεσμα ήταν ένα κείμενο αρχών, το οποίο ονομάστηκε “Νέα Αστική Ατζέντα”. Στη βάση των αρχών και αξιών που παρατίθενται στο κείμενο της “Νέας Αστικής Ατζέντας” αναφέρεται ότι : *“Για να πετύχουμε το όραμά μας, αποφασίσαμε να ακολουθήσουμε μία Νέα Αστική Ατζέντα που βασίζεται στις παρακάτω αρχές και αξίες...*

iii. Να εξασφαλίζεται η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, προωθώντας την καθαρή ενέργεια και τη βιώσιμη χρήση της γης και των πόρων στην αστική ανάπτυξη, προστατεύοντας τα οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα, συμπεριλαμβανομένης και της υιοθέτησης υγιών και σε αρμονία με τη φύση τρόπων ζωής, προωθώντας βιώσιμα πρότυπα κατανάλωσης και παραγωγής, οικοδομώντας αστική ανθεκτικότητα, περιορίζοντας τους κινδύνους καταστροφών, και μέσω του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή”⁶.

Παράλληλα προς τα δύο αυτά κείμενα, τον Δεκέμβριο του 2015, πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι η 21η Σύνοδος της Διάσκεψης των Μερών (COP 21) της Σύμβασης Πλαισίου του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) και η 11η Σύνοδος της Διάσκεψης των Μερών του Πρωτοκόλλου του Κιότο (CMP 11), καταλήγοντας σε μία νέα παγκόσμια συμφωνία για την κλιματική αλλαγή, η οποία προβλέπει ένα σχέδιο δράσης για τον περιορισμό της υπερθέρμανσης του πλανήτη κάτω από τους 2 βαθμούς Κελσίου.

Βάσει των κειμένων αυτών, παρατηρήθηκε την δεκαετία 2010-2020 μία κινητικότητα σε επίπεδο μη δεσμευτικών διεθνών κειμένων για την ανάπτυξη συλλογικής κρατικής δράσης, για την προώθηση της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης μέσα από ένα σύνολο αρχών και αξιών, οι οποίες

⁶ [New Urban Agenda \(2016\), United Nations \(p.8\)](#)

αφορούν τόσο τα αναπτυγμένα όσο και τα αναπτυσσόμενα κράτη, σε αστικό, σε περιαστικό αλλά και σε επίπεδο περιφέρειας και υπαίθρου.

2.3 Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης αποτελούν ένα πλέγμα 17 επιδιώξεων, οι οποίοι για πρώτη φορά, δίνουν ένα περίγραμμα των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και της αλληλεπίδρασης βασικών επιδιώξεων, όπως για παράδειγμα, πώς συνδέεται η ποιοτική εκπαίδευση με την ισότητα των φύλων, την καθαρή ενέργεια, την κλιματική αλλαγή, την καινοτομία, την καταπολέμηση της φτώχειας, της πείνας κ.ο.κ.

Στον Πίνακα 2. Αναφέρονται συνοπτικά οι τομείς των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και στον Πίνακα 3. παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά από την συγγραφέα της εργασίας, όπως δημοσιεύτηκαν στην πρώτη ελληνική έκδοση που υπογράφει, της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης Γη.

Πίνακας 1.2. Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης 2015-2030

Πηγή: www.globalgoals.gr⁷

⁷ Αναστασία Πενταγιώτη, (2017), Η έκδοση δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της εκστρατείας #Citizens4GlobalGoals Που σχεδίασε η συγγραφέας για την Οργάνωση Γη, ως μία εθελοντική προσφορά για την διάδοση της βιώσιμης ανάπτυξης. Διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή www.globalgoals.gr

Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) είναι έως το 2030. Οι Στόχοι χωρίζονται σε εκείνους που αφορούν τη βιόσφαιρα (περιβάλλον) και αφορούν τον ΣΒΑ 6 για την διασφάλιση καθαρού, προσιτού πόσιμου νερού και εξασφάλισης αποχέτευσης για όλους τους πληθυσμούς, ο ΣΒΑ 13 για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, ο ΣΒΑ 14 για την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και ο ΣΒΑ 15 για την προστασία των χερσαίων οικοσυστημάτων.

Οι ΣΒΑ 8,9,10,12 είναι Στόχοι που αφορούν κυρίως την οικονομία, την εξασφάλιση καλών θέσεων εργασίας, την προώθηση της καινοτομίας, της βιώσιμης βιομηχανίας και των πράσινων υποδομών, ο ΣΒΑ 10 αφορά τη μείωση των ανισοτήτων ενδοκρατικά και διακρατικά και ο ΣΒΑ 12 την μεταβολή του υπάρχοντος μοντέλου παραγωγής κατανάλωσης σε ένα πιο δίκαιο, βιώσιμο και κυκλικό μοντέλο.

Περισσότεροι ΣΒΑ, ωστόσο, αναφέρονται στην κοινωνική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης ως προαπαιτούμενο για «να μην μείνει κανείς πίσω», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο Προοίμιο του Θεματολογίου 2030, με τίτλο «Μετασχηματίζοντας τον Κόσμο μας». Οι ΣΒΑ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 16 όπου αναφέρονται στην καταπολέμηση της φτώχειας, την καταπολέμηση της πείνας και την εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας, την διαφύλαξη της καλής υγείας, την προώθηση της ποιοτικής εκπαίδευσης, την ισότητα των φύλων, την προαγωγή βιώσιμων πόλεων και κοινοτήτων και την διατήρηση της ειρήνης, την εξασφάλιση της δικαιοσύνης και των ισχυρών κοινωνικών θεσμών. Ο ΣΒΑ 17 αναφέρεται στην διακρατική συνεργασία μεταξύ δρώντων, του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και την χρησιμοποίηση της τεχνολογίας και της μέχρι στιγμής τεχνογνωσίας.

Πίνακας 1.3. Δέκα (10) Χαρακτηριστικά των ΣΒΑ

Πηγή: www.globalgoals.gr⁸

- 1 Φιλόδοξοι:** Αποτελούν την πιο φιλόδοξη To -do list για τον πλανήτη. Για να πετύχουν χρειάζεται μέχρι το 2030 να αντιμετωπιστεί η ακραία φτώχεια, η ανισότητα σε όλες τις μορφές της και η κλιματική αλλαγή.
- 2 Οικουμενικοί:** Αφορούν όλους τους ανθρώπους σε όποια γωνιά το πλανήτη κι αν βρίσκονται και υπόσχονται να μην αφήσουν κανέναν πίσω.
- 3 Καταννοητοί:** Είναι διατυπωμένοι με απλό τρόπο για να μπορούν όλοι να τους καταλάβουν και να τους διαδώσουν.
- 4 Συνδεδεμένοι και αδιαίρετοι:** Αλληλοσυμπληρώνονται συνδέοντας την ανάπτυξη με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ειρήνη και την ασφάλεια
- 5 Συμμετοχικοί:** Ήταν αποτέλεσμα τριών χρόνων διαβούλευσης, με την συμμετοχή της επιστημονικής κοινότητας, της κοινωνίας των πολιτών, φορέων της αγοράς και εθνικών αντιπροσωπειών. Για να πετύχουν χρειάζονται τη συμμετοχή όλων μας.
- 6 Ποιοτικοί:** Σε αντίθεση με τους Στόχους της Χιλιετίας (ποσοτικοί), εισάγουν και μία σειρά από ποιοτικά στοιχεία και στόχους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Στόχος 4 που αναφέρεται στην ποιοτική εκπαίδευση.
- 7 Μη δεσμευτικοί:** Αποτελούν εθελοντικές δεσμεύσεις για τα κράτη- μέλη του ΟΗΕ, χωρίς νομικές κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής.
- 8 Απαραίτητοι:** Πολλά κράτη αντέδρασαν για τον μεγάλο αριθμό, υποστηρίζοντας ότι περισσότερους από δέκα στόχους είναι δύσκολο να τους θυμάσαι, ωστόσο επικράτησε η άποψη ότι και οι δεκαεπτά είναι απαραίτητοι, αν θέλουμε ένα βιώσιμο πλανήτη.
- 9 Καθημερινοί:** Αφορούν όλα όσα κάνουμε κάθε ημέρα στη ζωή μας. Από το νερό που θα πιούμε και το φαγητό που θα καταναλώσουμε, μέχρι την εκπαίδευση του παιδιού μας, τις κοινωνικές και εργασιακές μας σχέσεις και τα πολιτειακά μας δικαιώματα.
- 10 Εφικτοί:** Η επιτυχία τους εξαρτάται από τον αριθμό των ανθρώπων που θα καταφέρουν να εμπνεύσουν και να κινητοποιήσουν. Τα χρόνια που έχουμε στη διάθεση μας είναι πολλά, αν θέλουμε να μετατρέψουμε τους παγκόσμιους στόχους, σε έναν οδικό χάρτη για μία βιώσιμη ανάπτυξη.

Με τους Παγκόσμιους Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, ουσιαστικά ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών κατάφερε να συνθέσει την περιβαλλοντική, την οικονομική και την κοινωνική διάσταση

⁸ Ομοίως

της βιώσιμης ανάπτυξης, δημιουργώντας ένα καθολικό και κατανοητό πλέγμα στόχων και δράσεων που ξεπερνούν τις διακηρύξεις των διεθνών κειμένων και ενσωματώνουν μετρήσιμα και συγκριτικά στοιχεία που χρειάζεται να ακολουθήσουν οι χώρες, ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας, τόσο των ανεπτυγμένων όσο και των αναπτυσσόμενων κρατών σε όλο τον πλανήτη. Η διαπραγμάτευση για τους ΣΒΑ ξεκίνησε στη Σύνοδο Κορυφής του Ρίο +20 με σκοπό την αντικατάσταση των Στόχων της Χιλιετίας, οι οποίοι περιορίζονταν σε 8 Στόχους που αφορούσαν τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Αν και το Θεματολόγιο 2030, αποτελεί ένα μη δεσμευτικό κείμενο από την άποψη τους διεθνούς δικαίου για τα κράτη που το υπέγραψαν, ωστόσο αποτελεί έναν ελάχιστο κοινό παρανομαστή για τη μετάβαση προς μία βιώσιμη ανάπτυξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ: ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

2.1 Το πρόβλημα των φυσικών πόρων

Η Παγκόσμια Ημέρα Εξάντλησης των Φυσικών Αποθεμάτων της Γης σηματοδοτεί την ημέρα εκείνη μέσα σε ένα ημερολογιακό έτος, όπου το ισοζύγιο φυσικών πόρων που παράγονται σε σχέση με αυτό που καταναλώνονται είναι αρνητικό.

Στην Ελλάδα η ημέρα αυτή για το 2020 ήταν η 19η Μαρτίου⁹ και σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν η 22η Αυγούστου¹⁰. (Πίνακας 2)

Για την εύρεση της Ημέρας, χρησιμοποιείται ο μαθηματικός τύπος:

(Οικολογικό αποτύπωμα της γης / οικολογικό αποτύπωμα της ανθρωπότητας) x 365 = Ημέρα Υπέρβασης των Φυσικών Πόρων

Η εξέλιξη του τρόπου με τον οποίο παράγουμε και καταναλώνουμε τους πόρους ως ανθρώπινες κοινωνίες πάνω στον πλανήτη, μας δείχνει ότι η παγκόσμια κατανάλωση πρώτων υλών (οργανικά

⁹ [Ιστοσελίδα για τη Διάσωση της Ηπείρου, \(23-7-2020\)](#)

¹⁰ <https://www.overshootday.org/newsroom/press-release-august-2020-english/>

και ανόργανα συστατικά) θα διπλασιαστεί μέχρι το 2050¹¹, ενώ αντίστοιχα η παραγωγή αποβλήτων κατά έτος θα αυξηθεί κατά 70%¹².

Δεδομένου ότι το 50 % των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και περισσότερο από το 90 % της απώλειας βιοποικιλότητας και της πίεσης από πλευράς υδάτινων πόρων οφείλονται στην εξόρυξη και επεξεργασία των πόρων, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία¹³ δρομολόγησε συντονισμένη στρατηγική για μια κλιματικά ουδέτερη, αποδοτική από πλευράς πόρων και ανταγωνιστική οικονομία. Για να εκπληρωθεί η φιλοδοξία αυτή, πρέπει η ΕΕ να επισπεύσει τη μετάβαση σε ένα μοντέλο ανατροφοδοτικής ανάπτυξης το οποίο θα επιστρέφει στον πλανήτη περισσότερα από όσα του αφαιρεί, να προχωρήσει προς την κατεύθυνση της διατήρησης της κατανάλωσης πόρων εντός των πλανητικών ορίων και, ως εκ τούτου, να καταβάλει προσπάθειες για να μειώσει το αποτύπωμα της κατανάλωσης και να διπλασιάσει το ποσοστό χρήσης κυκλικών υλικών κατά την επόμενη δεκαετία.

Η αποδοτικότητα των πόρων σημαίνει τη χρήση των περιορισμένων πόρων της Γης με βιώσιμο τρόπο, ενώ ταυτόχρονα ελαχιστοποιεί τις επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Πίνακας 2.
Ημέρες Εξάντλησης Φυσικών Πόρων (Έτος 2020)
Πηγή: <https://www.overshootday.org>

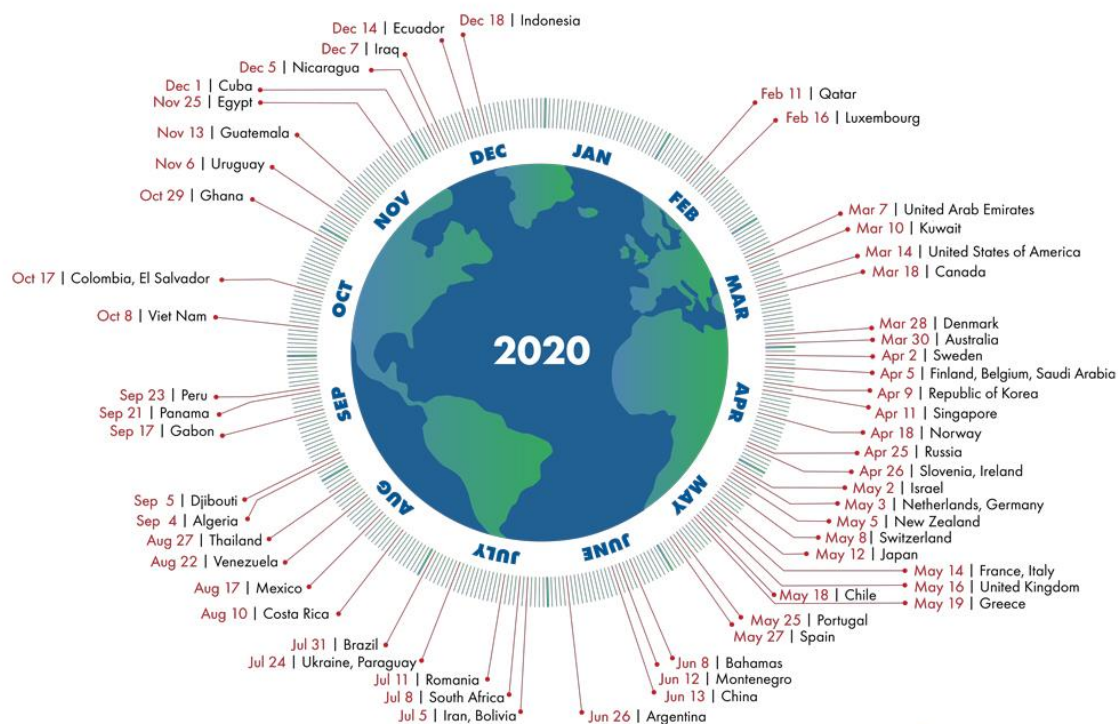
¹¹ OECD (2018), Global Material Resources Outlook to 2060 (ΟΟΣΑ, Προοπτικές για τους παγκόσμιους υλικούς πόρους έως το 2060).

¹² Παγκόσμια Τράπεζα (2018), What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050.

¹³ COM(2019) 640 final.

Country Overshoot Days 2020

When would Earth Overshoot Day land if the world's population lived like...

Source: Global Footprint Network National Footprint and Biocapacity Accounts 2019

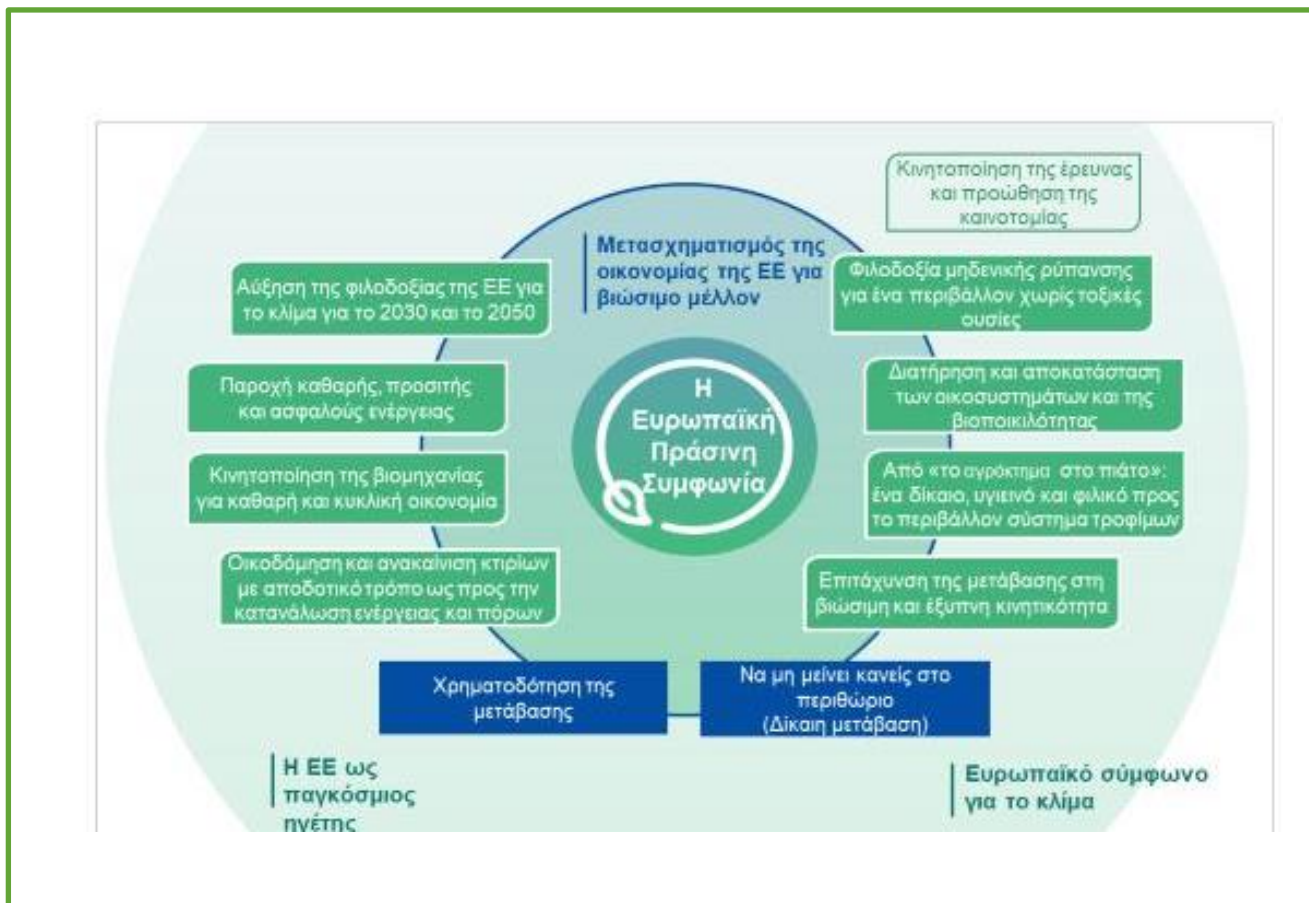
Τα βασικά ζητήματα σχετίζονται άμεσα με τους περιορισμένους φυσικούς πόρους του πλανήτη για την συντήρηση των υπαρχόντων δεδομένων διαβίωσης του ανεπτυγμένου κόσμου, είναι το θέμα της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης των απορριμμάτων, η στροφή προς τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας για τον έλεγχο των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και της αύξησης της πλανητικής θερμοκρασίας, η εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας για όλους τους ανθρώπους.

2.2 Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία – European Green Deal

Στις 11 Δεκεμβρίου του 2019, η νέα Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα Φον ντε Λάιεν ανακοίνωσε τις έξι πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ. για την περίοδο 2019 - 2024. Σε αυτές εντάσσεται και η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η οποία φιλοδοξεί να μετατρέψει την ευρωπαϊκή ήπειρο σε μια κλιματικά ουδέτερη ήπειρο μέχρι το 2050. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, χρειάζονται αλλαγές, στο τομέα των μεταφορών, της παραγωγής ενέργειας, της περιβαλλοντικής ρύπανσης και του τρόπου παραγωγής και κατανάλωσης της τροφής.

Πίνακας 2.1. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

Πηγή: <https://eur-lex.europa.eu/>

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύοντας να ηγηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, στον αγώνα κατά των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, παρουσίασε τους βασικούς πυλώνες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας (όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.), η οποία στοχεύει σε μία κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη έως το 2050. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία παρέχει ένα σχέδιο δράσης για να:

- Απεξαρτηθεί η οικονομική ευρωπαϊκή ανάπτυξη από την αλόγιστη χρήση φυσικών πόρων.
- Εξασφαλιστεί η δίκαιη μετάβαση για όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες.
- Να στραφεί μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης της ΕΕ προς την κυκλική οικονομία και την βιοοικονομία.
- Θέσπιση ενός νομικού πλαισίου για την κλιματική αλλαγή, ώστε να αποκτήσει νομική ισχύ το εν λόγω θεσμικό πλαίσιο.
-

Οι βασικοί άξονες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας είναι:

1. Η προετοιμασία της ενεργειακής αγοράς για μία κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη βάσει του οποίου θα δοθεί:
 - προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση
 - την ενίσχυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
 - την σταδιακή κατάργηση του άνθρακα
 - τον προσιτό ενεργειακό εφοδιασμό σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά
 - πλήρως δια- συνδεδεμένη και ψηφιοποιημένη εσωτερική αγορά ενέργειας.

2. Η αύξηση της φιλοδοξίας για τον στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, βάσει του οποίου προβλέπεται η απανθρακοποίηση της ευρωπαϊκής οικονομίας. Μεταξύ του 1990 και του 2018 μείωσε τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 23 %, ενώ η οικονομία σημείωσε ανάπτυξη κατά 61 %. Ωστόσο, με τις τρέχουσες πολιτικές, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου θα μειωθούν βάσει εκτιμήσεων κατά 60 % έως το 2050.¹⁴

3. Η στροφή της ευρωπαϊκής οικονομίας στην κυκλική οικονομία.

Οι μισές σχεδόν από τις ευρωπαϊκές εκπομπές αερίου του θερμοκηπίου, η απώλεια περισσότερο από το 90 % της απώλειας βιοποικιλότητας και της καταπόνησης των υδάτινων πόρων οφείλονται στην εξόρυξη πόρων και στη μεταποίηση υλικών, καυσίμων και τροφίμων. Η βιομηχανία της ΕΕ αντιπροσωπεύει το 20 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ. Παραμένει «γραμμική», και μόνο το 12 % των υλικών που χρησιμοποιεί προέρχεται από ανακύκλωση .

4. Η επιτάχυνση της έξυπνης και βιώσιμης κινητικότητας.

Μεγάλο ποσοστό στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, κατέχει ο κλάδος των μεταφορών. Ο στόχος είναι να μειωθούν οι εκπομπές από τις μεταφορές κατά 90% την επόμενη εικοσαετία. Για να συμβεί αυτό, χρειάζονται μία σειρά από ενέργειες όπως:

- οι εσωτερικές μεταφορές σε ποσοστό μεγαλύτερο του 60% πρέπει να πραγματοποιούνται μέσω σιδηροδρόμου ή πλοίων και όχι οδικώς.
- αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης στις πόλεις και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, μέσω των έξυπνων συστημάτων διαχείρισης κυκλοφορίας.
- ενσωμάτωση του αντίκτυπου στην υγεία και στο περιβάλλον, στην τιμή των μεταφορών
- εφαρμογή μείγματος πολιτικής στις πόλεις, που αφορά στη μείωση των εκπομπών και της κυκλοφοριακής συμφόρησης και βελτίωση δημόσιων συγκοινωνιών
- επιτάχυνση της παραγωγής εναλλακτικών καυσίμων.

Παράλληλα σε σχέση με το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών, εξετάζονται τα ενδεχόμενα:

- επέκταση στον ναυτιλιακό τομέα
- μείωση του ποσοστού των δωρεάν δικαιωμάτων στις αεροπορικές εταιρείες
- εφαρμογή και στις οδικές μεταφορές

5. Ένα βιώσιμο διατροφικό σύστημα

Η στρατηγική από το αγρόκτημα στο πιάτο συνδέεται πάρα πολύ με την στρατηγική για τη βιοποικιλότητα και την ουσία προσπαθεί να ενισχύσει τα τον Ευρωπαϊκό αγροδιατροφικό τομέα στο πλαίσιο ενός βιώσιμου συστήματος παραγωγής και κατανάλωσης. Για να επιτευχθεί η στρατηγική θέτονται οι παρακάτω στόχοι:

- Εξασφάλιση υγιεινών, προσιτών οικονομικά, για τους Ευρωπαίους πολίτες τα οποία έχουν παραχθεί με βιώσιμο τρόπο.
- Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής
- Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

¹⁴ [Ένα ευρωπαϊκό, στρατηγικό, μακρόπνοο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία COM\(2018\) 773.](#)

- Αύξηση του ποσοστού της βιολογικής γεωργίας
- Δίκαιη αλυσίδα τροφίμων.

με σκοπό να επιτευχθούν έως το 2030 οι ποσοτικοί στόχοι:

- Μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων κατά 50% στις καλλιέργειες και της χρήσης λιπασμάτων κατά 20%
- Μείωση των πωλήσεων αντιμικροβιακών ουσιών κατά 25% στην υδατοκαλλιέργεια και τα εκτρεφόμενα ζώα
- Ένταξη του 25% των γεωργικών εκτάσεων στη βιολογική γεωργία.

Στην προσπάθεια αυτή της ΕΕ βασικά εργαλεία αποτελούν η κοινή γεωργική πολιτική της ΕΕ όπως και η κοινή αλιευτική πολιτική.

6. Διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας

Η απώλεια της παγκόσμιας βιοποικιλότητας συνδέεται στενά με το ζήτημα της κατασπατάλησης των φυσικών πόρων του πλανήτη, ενώ η κλιματική αλλαγή αποτελεί τον τρίτο βασικότερο παράγοντα απώλειας της βιοποικιλότητας διεθνώς.

Τον Μάρτιο του 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε τη νέα στρατηγική για τη βιοποικιλότητα, σύμφωνα με την οποία σκοπός είναι να :

- Οι προστατευόμενες περιοχές της ΕΕ να ανέρχονται σε ποσοστό 30 % των εδαφών και των θαλασσών
- Ισχύσουν νομικά δεσμευτικοί όροι για την αποκατάσταση των πρωτογενών και υπεραιώνβιων δασών που απομένουν στην ΕΕ
- Αποκατασταθούν τα χερσαία οικοσυστήματα μέσα από την αύξηση της βιολογικής γεωργίας και της “βιοποικιλότητας τοπίου”.
- Ανασχεθεί η μείωση των επικοινωνιαστών
- Μειωθεί η χρήση επικίνδυνων φυτοφαρμάκων κατά 50% την επόμενη δεκαετία
- Αποκατασταθούν 25.000 χλμ. Των ποταμών της ΕΕ σε κατάσταση ελεύθερης ροής
- Φυτευτούν τρία (3) νέα δισεκατομμύρια δέντρα την επόμενη δεκαετία
- Αποδεσμευθούν 20 δισ. ευρώ τον χρόνο για τη βιοποικιλότητα μέσω ιδιωτικής και δημόσιας χρηματοδότησης, των ταμείων της ΕΕ με απώτερο στόχο το φυσικό κεφάλαιο και η ενασχόληση μαζί του να αποτελεί επιχειρηματική πρακτική.

7. Η οικοδόμηση και ανακαίνιση ενεργειακά αποδοτικών κτιρίων:

Ένας ακόμα έντονα ενεργοβόρος τομέας της ΕΕ είναι το κομμάτι των κτιριακών εγκαταστάσεων. Τα κτίρια αντιπροσωπεύουν το 40 % της κατανάλωσης. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, το ποσοστό του κτιριακού αποθέματος που χρειάζεται να ανακαινιστεί πρέπει να διπλασιαστεί τα επόμενα χρόνια, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΕ όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και το κλίμα.

Το μέτρο που προτείνεται είναι οι ανακαινίσεις δημοσίων και ιδιωτικών κτιρίων για να είναι ταυτόχρονα ενεργειακά αποδοτικά και οικονομικά, με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής φτώχειας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αρχίσει να διερευνά τη δυνατότητα να συμπεριληφθούν οι εκπομπές από τα κτίρια στο ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών.

8. Μηδενική ατμοσφαιρική ρύπανση

Η ποιότητα του αέρα, των υδάτων και του εδάφους αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα για μία βιώσιμη στρατηγική. Ο σημαντικός ρόλος που έχει αφορά τόσο στην υγεία των ευρωπαίων

πολιτών, στην ποιότητα ζωής, στην προστασία της βιοποικιλότητας, στην γεωργία και στις μεταφορές και σε πολλούς άλλους τομείς. Η προστασία των οικοσυστημάτων της Ευρώπης και κατ'επέκταση των πολιτών από τις χημικές τοξικές ουσίες που διαχέονται στο περιβάλλον, απαιτεί περισσότερη δράση κατά της ρύπανσης του περιβάλλοντος. Μέσα στο 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένεται να εγκρίνει ένα σχέδιο δράσης για την εξάλειψη της ρύπανσης του αέρα, των υδάτων και του εδάφους, με σκοπό την ενίσχυση του νομικού πλαισίου για την:

- Την αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων (λίμνες, ποταμούς, υγρότοπους)
- Τον περιορισμό και την πρόληψη των καταστροφών από πλημμύρες.
- Την αντιμετώπιση της ρύπανσης από την απόρριψη των τροφικών απορριμμάτων και των προϊόντων εντατικής γεωργίας.
- Την αντιμετώπιση της ρύπανσης από τις αστικές απορροές και από επιβλαβείς πηγές ρύπανσης, (μικροπλαστικά, χημικές στα φαρμακευτικά προϊόντα κλπ).

Πίνακας 2.3

Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία: Βασικές Δράσεις/Χρονοδιάγραμμα

Πηγή : Παράρτημα της ανακοίνωσης για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία - COM(2019)640

Δράσεις	Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα
Κλιματική φιλοδοξία	
Πρόταση για έναν ευρωπαϊκό «νόμο για το κλίμα» που θα περιλαμβάνει τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας για το 2050	2020
Συνολικό σχέδιο για υψηλότερο κλιματικό στόχο της ΕΕ για το 2030, ήτοι μείωση των εκπομπών σε τουλάχιστον 50 % και εν συνεχεία σε 55 % με υπεύθυνο τρόπο	2020
Προτάσεις αναθεώρησης των σχετικών νομοθετικών μέτρων για την υλοποίηση των αυξημένων φιλοδοξιών για το κλίμα, σε συνέχεια της αναθεώρησης της οδηγίας για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής· Κανονισμός για τον επιμερισμό των προσπαθειών· Χρήση της γης, αλλαγή στη χρήση της γης και δασοκομικές δραστηριότητες· Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση· Οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας· Πρότυπα επιδόσεων όσον αφορά τις εκπομπές CO ₂ των αυτοκινήτων και των ημιφορτηγών	2021
Πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για τη φορολογία της ενέργειας	2021
Πρόταση για μηχανισμό συνοριακής προσαρμογής άνθρακα για επιλεγμένους τομείς	2021
Νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	2020/2021
Καθαρή, οικονομικά προσιτή και ασφαλής ενέργεια	

Δράσεις	Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα
Αξιολόγηση των τελικών εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα	2020
Στρατηγική για την έξυπνη ενοποίηση τομέων	2020
Πρωτοβουλία «Κύμα ανακαινίσεων» για τον οικοδομικό τομέα	2020
Αξιολόγηση και επανεξέταση του κανονισμού για τα διευρωπαϊκά δίκτυα στον τομέα της ενέργειας	2020
Στρατηγική για την υπεράκτια αιολική ενέργεια	2020
Βιομηχανική στρατηγική για μια καθαρή και κυκλική οικονομία	
Βιομηχανική στρατηγική της ΕΕ	2020
Σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, συμπεριλαμβανομένης πρωτοβουλίας για τα βιώσιμα προϊόντα και με ιδιαίτερη έμφαση σε τομείς που χαρακτηρίζονται από ένταση πόρων, όπως τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, οι κατασκευές, τα ηλεκτρονικά και τα πλαστικά	2020
Πρωτοβουλίες για την τόνωση πρωτοπόρων αγορών για κλιματικά ουδέτερα και κυκλικά προϊόντα σε βιομηχανικούς τομείς που χαρακτηρίζονται από ένταση ενέργειας	Από το 2020
Πρόταση για τη στήριξη διαδικασιών χαλυβουργίας με μηδενικές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα έως το 2030	2020
Νομοθεσία για τους συσσωρευτές που στηρίζει το στρατηγικό σχέδιο δράσης για τους συσσωρευτές και την κυκλική οικονομία	2020
Πρόταση νομοθετικών μεταρρυθμίσεων για τα απόβλητα	Από το 2020
Βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα	
Στρατηγική για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα	2020
Πρόσκληση χρηματοδότησης για τη στήριξη της ανάπτυξης δημόσιων σημείων επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού ως μέρος της υποδομής εναλλακτικών καυσίμων	Από το 2020
Αξιολόγηση των νομοθετικών επιλογών για την ενίσχυση της παραγωγής και της προσφοράς βιώσιμων εναλλακτικών καυσίμων για τους διάφορους τρόπους μεταφοράς	Από το 2020
Αναθεωρημένη πρόταση οδηγίας για τις συνδυασμένες μεταφορές	2021

Δράσεις	Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα
Επανεξέταση της οδηγίας για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων και το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών — Κανονισμός για τις μεταφορές	2021
Πρωτοβουλίες για την αύξηση και την καλύτερη διαχείριση της μεταφορικής ικανότητας των σιδηροδρόμων και των εσωτερικών πλωτών οδών	Από το 2021
Πρόταση για αυστηρότερα πρότυπα εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων για οχήματα με κινητήρα εσωτερικής καύσης	2021
Οικολογικός προσανατολισμός της κοινής γεωργικής πολιτικής / Στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο»	
Εξέταση των εθνικών στρατηγικών σχεδίων, με αναφορά στις φιλοδοξίες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο»	2020-2021
Στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» Μέτρα, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών, για τη σημαντική μείωση της χρήσης και των κινδύνων που συνδέονται με χημικά φυτοφάρμακα, λιπάσματα και αντιβιοτικά	2020 2021
Διαφύλαξη και προστασία της βιοποικιλότητας	
Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030	2020
Μέτρα για την αντιμετώπιση των βασικών παραγόντων απώλειας της βιοποικιλότητας	2021
Νέα δασική στρατηγική της ΕΕ	2020
Μέτρα για τη στήριξη αξιακών αλυσίδων μηδενικής αποψίλωσης	Από το 2020
Προς έναν φιλόδοξο στόχο μηδενικής ρύπανσης για ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες	
Στρατηγική για τις χημικές ουσίες με στόχο τη βιωσιμότητα	2020
Σχέδιο δράσης μηδενικής ρύπανσης για το νερό, τον αέρα και το έδαφος	2021
Αναθεώρηση των μέτρων για την αντιμετώπιση της ρύπανσης από μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις	2021
Ενσωμάτωση της διάστασης της βιωσιμότητας σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ	

Δράσεις	Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα
Πρόταση για τη θέσπιση μηχανισμού δίκαιης μετάβασης, συμπεριλαμβανομένου Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, και επενδυτικού σχεδίου για μια βιώσιμη Ευρώπη	2020
Ανανεωμένη στρατηγική για βιώσιμη χρηματοδότηση	2020
Αναθεώρηση της οδηγίας για τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών	2020
Πρωτοβουλίες για τον έλεγχο και τη συγκριτική αξιολόγηση των πρακτικών θέσπισης πράσινων προϋπολογισμών των κρατών μελών και της ΕΕ	Από το 2020
Αναθεώρηση των σχετικών κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις, συμπεριλαμβανομένων των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις σχετικά με το περιβάλλον και την ενέργεια	2021
Ευθυγράμμιση όλων των νέων πρωτοβουλιών της Επιτροπής με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας και προώθηση της καινοτομίας	Από το 2020
Εντοπισμός και αντιμετώπιση από τα ενδιαφερόμενα μέρη της μη συνεκτικής νομοθεσίας που μειώνει την αποτελεσματικότητα στην υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας	Από το 2020
Ενσωμάτωση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο	Από το 2020
Η ΕΕ ως παγκόσμιος ηγετικός παράγων	
Η ΕΕ θα συνεχίσει να ηγείται των διεθνών διαπραγματεύσεων για το κλίμα και τη βιοποικιλότητα, ενισχύοντας περαιτέρω το διεθνές πλαίσιο πολιτικής	Από το 2019
Ενίσχυση της διπλωματίας της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ σε συνεργασία με τα κράτη μέλη	Από το 2020
Διμερείς προσπάθειες παρότρυνσης των εταίρων να ενεργήσουν και να διασφαλίσουν τη συγκρισιμότητα των δράσεων και των πολιτικών	Από το 2020
Πράσινη ατζέντα για τα Δυτικά Βαλκάνια	Από το 2020
Συνεργασία για ένα ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα	
Δρομολόγηση του ευρωπαϊκού συμφώνου για το κλίμα	Μάρτιος 2020
Πρόταση για το 8 ^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον	2020

Βάσει του χρονοδιαγράμματος δράσης, όπως προκύπτει από τον Πίνακα 2.3 των επιμέρους θεματικών της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνία και αναφέρεται στο Παράρτημα του Κειμένου

Επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εκτιμάται ότι μία ολοκληρωμένη παρουσίαση υπάρχει το δεύτερο εξάμηνο του 2021. Η παγκόσμια πανδημία COVID -1 επέφερε μία καθυστέρηση στην κοινοβουλευτική διαδικασία, ωστόσο σύμφωνα με τις τελευταίες εξαγγελίες της Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Ανασυγκρότησης λόγω του COVID-19, θα αφορά πράσινες υποδομές και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στο πλαίσιο της δίκαιης μετάβασης των περιφερειών.

Το 2021 αναμένονται οι αναθεωρήσεις των οδηγιών για την επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής ρύπων, το σχέδιο για τη μείωση ρύπων στο έδαφος, αέρα και νερό, καθώς και αυτό της μείωσης χημικών ουσιών και το σχέδιο για τις μεταφορές και τη βιομηχανία. Παράλληλα θα εξαγγελθούν και τα μέτρα για την αντιμετώπιση της απώλειας της βιοποικιλότητας. Από το Δεκέμβριο του 2019 που παρουσιάστηκε το σχέδιο για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, μέχρι σήμερα, έχουν παρουσιαστεί:

- Το επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης.
- Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 για την προστασία των φυσικών πόρων στον πλανήτη μας,
- Η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο», η οποία όμως σχετίζεται και αποτελεί και μέρος της διαπραγμάτευσης της Κοινής Γεωργικής και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.
- Η πρόταση σχέδιο για μία κυκλική οικονομία για τη βιώσιμη διαχείριση των πόρων.
- Η πρόταση του ευρωπαϊκού Κλιματικού Νόμου

Πρόσφατα, μέσα στον Σεπτέμβριο του 2020, εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η *«η ενοποίηση των ενεργειακών συστημάτων και για το υδρογόνο ώστε να ανοίξει ο δρόμος για έναν πλήρως απαλλαγμένο από ανθρακούχες εκπομπές, πιο αποτελεσματικό και διασυνδεδεμένο ενεργειακό τομέα»*.

2.3 Βιο- οικονομία και κυκλική οικονομία

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία παρέχει ένα σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων, μεταβαίνοντας σε μια καθαρή, κυκλική οικονομία, για την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και τη μείωση της ρύπανσης.

Το σχέδιο περιγράφει τις απαιτούμενες επενδύσεις και τα διαθέσιμα εργαλεία χρηματοδότησης. Εξηγεί πώς να διασφαλιστεί μια δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς μετάβαση.

Για να πετύχει αυτή τη μετάβαση, η ΕΕ θα παρέχει επίσης οικονομική υποστήριξη και τεχνική βοήθεια για να βοηθήσει εκείνους που επηρεάζονται περισσότερο από την πορεία προς την πράσινη οικονομία. Αυτό ονομάζεται Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης (Πίνακας 5.). Θα βοηθήσει στην κινητοποίηση τουλάχιστον 100 δισεκατομμυρίων ευρώ κατά την περίοδο 2021-2027 στις πληγείσες περιοχές.

Πίνακας 2.3. Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης

100 δισ. ευρώ

- Κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις με στόχο την τόνωση των πράσινων επενδύσεων.
- Χρηματοδότηση της δίκαιης μετάβασης από το πρόγραμμα InvestEU και αξιοποίηση πόρων της ΕΤΕπ
- Σχέδιο μετάβασης και ισχυρή διακυβέρνηση.
- Τεχνική βοήθεια.

Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

- Νέο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής
- Μόχλευση πόρων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+.
- Συγχρηματοδότηση από τα κράτη μέλη

2.3.1 Έννοιες - Ορισμοί

Στα βασικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η ΕΕ αναφέρει ως μέσα επίτευξης των ποσοτικοποιημένων στόχων της την εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας σε τομείς της βιομηχανίας και την βιοοικονομία σε τομείς παραγωγής ενέργειας όπως και μέρη της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Βασικός σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να παρουσιαστούν οι έννοιες της βιοοικονομίας και της κυκλικής οικονομίας, και οι στρατηγικές όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί μέσα από νομοθετικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να εξεταστεί η συμπληρωματική σχέση ή όχι μεταξύ τους, οι διαφορές και οι ομοιότητες.

Ως «βιο-οικονομία» μπορεί να οριστεί ως η οικονομία όπου τα υλικά, τα χημικά και η ενέργεια αναπτύσσονται και παράγονται από ανανεώσιμους βιολογικούς πόρους. Στη στρατηγική βιο-οικονομίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2012), ως βιοοικονομία ορίζεται “η οικονομία που βασίζεται στους ανανεώσιμους βιολογικούς πόρους (π.χ. καλλιέργειες, δάση και ζώα) και τη μετατροπή τους σε τρόφιμα, ζωοτροφές, προϊόντα, υλικά και ενέργεια. Η βιοοικονομία περιλαμβάνει τη γεωργία, τη δασοκομία, τη βιομηχανία τροφίμων, την παραγωγή χαρτοπολτού και χαρτιού, καθώς και τμήματα της βιομηχανίας χημικών, βιοτεχνολογιών και ενέργειας.”

Η κυκλική οικονομία διαφοροποιείται σημαντικά από το μοντέλο που έχει επικρατήσει την βιομηχανική επανάσταση κι ύστερα, αυτό της «γραμμικής οικονομίας», που συνοψίζεται στο τρίπτυχο “παράγω - καταναλώνω - απορρίπτω” και προωθεί ένα νέο κυκλικό μοντέλο το οποίο δημιουργεί αξία σε κάθε φάση χρήσης της ζωής ενός προϊόντος. Με άλλα λόγια, επιτρέπει τη χρήση των υλικών για πολύ μεγαλύτερο χρόνο ελαχιστοποιώντας τη χρήση των φυσικών πόρων και δημιουργώντας παράλληλα νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες (Ellen MacArthur Foundation, 2017). Με βάση τον επίσημο ορισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2015), ως «κυκλική οικονομία» ορίζεται η ταυτόχρονη βελτίωση της οικονομικής ευημερίας και του περιβάλλοντος.

2.3.1.2. Κυκλική Οικονομία στην ΕΕ

Η παγκόσμια κατανάλωση υλικών όπως η βιομάζα, τα ορυκτά καύσιμα, τα μέταλλα και τα ανόργανα συστατικά αναμένεται να διπλασιαστεί τα επόμενα 40 έτη, ενώ η ετήσια παραγωγή αποβλήτων προβλέπεται να αυξηθεί κατά 70 % έως το 2050¹⁵.

Η κυκλική οικονομία αποτελεί ένα ανερχόμενο οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης το οποίο αποσκοπεί στην αύξηση της αποδοτικότητας των πρώτων υλών, με παράλληλη ελαχιστοποίηση της χρήσης των φυσικών πόρων. Αποσυνδέει δηλαδή την οικονομική ανάπτυξη από την κατανάλωση των πεπερασμένων πόρων, επιδιώκοντας να ανταποκριθεί στα σχέδια δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για έξυπνη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Έως τώρα η οικονομία λειτουργούσε σύμφωνα με το γραμμικό μοντέλο ανάπτυξης, ‘παίρνω-παράγω-απορρίπτω’, κατά το οποίο κάθε προϊόν φτάνει μετά την κατανάλωση, στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του. Με αυτό όμως τον τρόπο, υλικά που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή καταναλωτικών αγαθών, τροφίμων, την κατασκευή υποδομών και κτιρίων, την παροχή ενέργειας, απορρίπτονται όταν δεν είναι πλέον απαραίτητα.

Βασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας είναι η συντονισμένη δράση για μια κλιματικά ουδέτερη, αποδοτική από πλευράς πόρων και ανταγωνιστική οικονομία. Η αναβάθμιση της κυκλικής οικονομίας θα συμβάλλει στην επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 και θα αποσυνδέσει την οικονομική μεγέθυνση από τη χρήση των πόρων, ενώ παράλληλα θα διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι η κυκλική οικονομία έχει να κάνει με τη ριζική μετατροπή του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί ολόκληρη η οικονομία, τόσο στον τομέα της παραγωγής όσο και αυτόν της κατανάλωσης.

Η ανθεκτικότητα των προϊόντων, η αποδοτικότητα των πόρων, τα νέα επιχειρηματικά, μοντέλα, ο οικολογικός σχεδιασμός, η καινοτομία στις αγορές ανακυκλωμένων υλών, η ανάπτυξη αγορών δευτερογενών υλικών και η αλλαγή καταναλωτικών συνηθειών, αποτελούν χαρακτηριστικά της κυκλικής οικονομίας, η οποία στοχεύει σε μια οικονομία με μηδενικά απόβλητα και ελάχιστη χρήση φυσικών πόρων.

Η ανθεκτικότητα των προϊόντων, η αποδοτικότητα των πόρων, τα νέα επιχειρηματικά, μοντέλα, ο οικολογικός σχεδιασμός, η καινοτομία στις αγορές ανακυκλωμένων υλών, η ανάπτυξη αγορών δευτερογενών υλικών και η αλλαγή καταναλωτικών συνηθειών, αποτελούν χαρακτηριστικά της κυκλικής οικονομίας, η οποία στοχεύει σε μια οικονομία με μηδενικά απόβλητα και ελάχιστη χρήση φυσικών πόρων.

2.3.1.3. Η Βιοοικονομία στην ΕΕ

Οι πεπερασμένοι βιολογικοί πόροι και τα οικοσυστήματα του πλανήτη μας είναι απαραίτητα αφενός για την παροχή τροφίμων, καθαρού νερού και οικονομικά προσιτής και καθαρής ενέργειας στους ανθρώπους. Η ύπαρξη βιώσιμης βιοοικονομίας έχει ουσιαστική σημασία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης της γης και των οικοσυστημάτων. Θα συμβάλλει στην αντιμετώπιση της αυξανόμενης ζήτησης για τρόφιμα, ζωοτροφές, ενέργεια, υλικά

¹⁵ ΟΟΣΑ(2018)- Προοπτικές για τους παγκόσμιους υλικούς πόρους έως το 2060.

και προϊόντα λόγω της αύξησης του παγκόσμιου πληθυσμού, και στη μείωση της εξάρτησής μας από μη ανανεώσιμους πόρους.

Η ανάπτυξη βιώσιμης και κυκλικής βιοοικονομίας θα τονώσει την ανταγωνιστικότητα των τομέων της βιοοικονομίας και θα στηρίξει τη δημιουργία νέων αλυσίδων αξίας σε ολόκληρη την Ευρώπη, ενώ θα ενισχύσει ταυτόχρονα τη γενικότερη κατάσταση των φυσικών μας πόρων. Η βιοοικονομία αυτή θα έχει ως βάση και θα αξιοποιεί κυρίως βιώσιμους ανανεώσιμους πόρους που διατίθενται εντός της ΕΕ, καθώς και την πρόοδο των επιστημών, των τεχνολογιών και των καινοτομιών που συγχωνεύουν τον υλικό, τον ψηφιακό και τον βιολογικό κόσμο, σε ορισμένους από τους σημαντικότερους τομείς και βιομηχανικούς κλάδους της ΕΕ.

Η παρούσα στρατηγική προτείνει δράσεις στήριξης της ανάπτυξης σε αγροτικές και παράκτιες περιοχές, καθώς επίσης και σε απομακρυσμένες περιοχές, διασφαλίζοντας την αναλογικότερη κατανομή των οφελών της ανταγωνιστικής και βιώσιμης βιοοικονομίας μεταξύ των ευρωπαϊκών εδαφών και αλυσίδων αξίας. Οι δράσεις αυτές θα διασφαλίσουν ότι η βιοοικονομία σέβεται τα όρια του πλανήτη μας. Μια βιώσιμη βιοοικονομία πρέπει να αποτιμά την αξία των φυσικών πόρων, να μειώνει τις πιέσεις στο περιβάλλον και να αυξάνει τη χρήση βιώσιμων ανανεώσιμων προϊόντων, να αποκαθιστά και να ενισχύει τα οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα. Προωθεί πιο βιώσιμα, κυκλικά συστήματα τροφίμων και πρωτογενούς παραγωγής που αξιοποιούν τα απόβλητα στην ξηρά και στη θάλασσα.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική υλοποίηση των στόχων της προτεινόμενης πολιτικής, η Επιτροπή θα υποβάλλει τακτικά εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο του σχεδίου δράσης και δεσμεύεται να προσαρμόσει ή να διακόψει δραστηριότητες που δεν συμβάλλουν ικανοποιητικά στους στόχους της στρατηγικής.·

2.4 Το παράδειγμα της σπατάλης τροφίμων και οι απαντήσεις της κυκλικής οικονομίας και της βιο – οικονομίας.

Σήμερα περίπου 88 εκατομμύρια τόνοι τροφίμων σπαταλούνται στην ΕΕ κάθε χρόνο, που ισοδυναμούν με 173 κιλά ανά άτομο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επεξεργάζεται νέα μέτρα για τη μείωση των απορριμμάτων τροφίμων στην ΕΕ κατά 50%.¹⁶

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (FAO), τα συνολικά αποτύπωμα άνθρακα των απορριμμάτων τροφίμων αποτελεί περίπου το 8% όλων των παγκόσμιων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που προκαλούνται από ανθρώπους. Παράλληλα την ώρα που πετάμε καθημερινά μεγάλο μέρος της τροφής μας, σύμφωνα με εκτίμηση του FAO, 793 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο υποσιτίζονται από τα οποία σύμφωνα με την Eurostat, 55 εκατομμύρια άνθρωποι (9,6% του πληθυσμού της ΕΕ), δεν μπορούσαν να προσφέρουν ποιοτικό γεύμα κάθε δεύτερη μέρα το 2014.

Από την πλευρά της ΕΕ, η νέα στρατηγική “Από το χωράφι στο πιάτο” που αποτελεί βασικό στοιχείο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, διαβεβαιώνει όπως παρουσιάστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, για τη δράση της σε ό,τι αφορά την πρόληψη της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων σε ολόκληρη την διατροφική αλυσίδα.

¹⁶ [Swedish Environmental Research Institute, Estimates of European Food Waste Levels \(2016\)](#)

Συνυπολογίζοντας τις περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις συστήνει τη δημιουργία ενός πιο βιώσιμου μοντέλου παραγωγής και κατανάλωσης που παρουσιάστηκε ως τομέας προτεραιότητας στο πρώτο σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία, που εγκρίθηκε το 2015. Η αντιμετώπιση των απορριμμάτων τροφίμων, απαιτεί επανεξέταση του τρόπου παραγωγής, εμπορίας, διανομής και κατανάλωσης τροφίμων.

2.4.1. Απορρίματα τροφής και οι στόχοι της Στρατηγικής για την Βιο- οικονομία στην ΕΕ

Ο στόχος της στρατηγικής του 2012 για τη βιοοικονομία να προετοιμάσει «το έδαφος για μια κοινωνία περισσότερο καινοτόμο και ανταγωνιστική, με αποδοτικότερη αξιοποίηση των πόρων, που συμβιβάζει την επισιτιστική ασφάλεια με τη βιώσιμη χρήση των ανανεώσιμων πόρων για βιομηχανικούς σκοπούς, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία του περιβάλλοντος» ισχύει και στην αναθεωρημένη στρατηγική του 2018.¹⁷ Στην επανεξέταση της στρατηγικής, αναγνωρίστηκε η συμβολή της στην κινητοποίηση της έρευνας και της καινοτομίας για την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων και την προώθηση της αξιοποίησης των εθνικών στρατηγικών βιοοικονομίας. Η κύρια συμβολή της αναγνωρίστηκε για την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας και στο επίπεδο της Ενεργειακής Ένωσης- ιδίως, όπως ορίζεται στο πλαίσιο της ανανεωμένης βιομηχανικής πολιτικής,¹⁸ το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, και τη δέσμη μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους».

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη στρατηγική, η βιο οικονομία στην ΕΕ εξυπηρετεί τους παρακάτω στόχους:

- **Ο πρώτος στόχος**, αφορά στην επισιτιστική και διατροφική ασφάλεια. Η βιωσιμότητά των συστημάτων τροφίμων και γεωργίας, αντιμετωπίζει προκλήσεις λόγω της αύξησης του παγκόσμιου πληθυσμού, των μεταβαλλόμενων καταναλωτικών και διατροφικών συνηθειών, της μη βιώσιμης χρήσης και της σπατάλης βιομάζας και των απειλών της κλιματικής αλλαγής. Τα τρόφιμα χρειάζεται να ανταποκρίνονται στα παρακάτω χαρακτηριστικά: βιώσιμα, υγιεινά, διατροφικά επαρκή, αποδοτικά ως προς τη χρήση των πόρων, για όλους. Η στροφή αυτή περιλαμβάνει τη μετατροπή οργανικών αποβλήτων, καταλοίπων και απορριμμάτων τροφίμων σε πολύτιμα και ασφαλή προϊόντα βιολογικής προέλευσης, για παράδειγμα με την ανάπτυξη βιοδιυλιστηριών μικρής κλίμακας, την παροχή συνδρομής σε γεωργούς, δασοκόμους και αλιείς για τη διαφοροποίηση των πηγών εισοδήματός τους και την καλύτερη διαχείριση των κινδύνων της αγοράς, και όλα αυτά παράλληλα με την επίτευξη των στόχων της κυκλικής οικονομίας.
- **Ο δεύτερος στόχος**, αφορά στην βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων. Σκοπός η αποτροπή της υποβάθμισης των οικοσυστημάτων, η αποκατάστασή τους και η ενίσχυση των λειτουργιών τους. Σύμφωνα με τον στόχο αυτό χρειάζεται να ενισχύσουμε τα συστήματα παρακολούθησης των ανάπτυξης των φυσικών πόρων μας.
- **Ο τρίτος στόχος**, αφορά στη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης της ΕΕ από μη ανανεώσιμους - μη βιώσιμους πόρους. Η βιοενέργεια, η οποία αποτελεί τη μεγαλύτερη ανανεώσιμη πηγή ενέργειας της ΕΕ, αναμένεται ότι θα εξακολουθήσει να αποτελεί εξαιρετικά σημαντική συνιστώσα του ενεργειακού μείγματος έως το 2030 . Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της ΕΕ από την Συνθήκη του Παρισιού (2015) για την Κλιματική Αλλαγή, προκρίνεται η ενσωμάτωση καινοτόμων λύσεων επεξεργασίας αποβλήτων στις πόλεις για να παραχθεί προστιθέμενη αξία στο μερίδιο βιολογικών αποβλήτων τους.

¹⁷ Review of the 2012 European Bioeconomy Strategy, (2017), SWD(2017)374

¹⁸ Επενδύοντας στην έξυπνη, καινοτόμο και βιώσιμη βιομηχανία: Μια ανανεωμένη στρατηγική για τη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ, (2017).

- **Ο τέταρτος στόχος**, αφορά στον μετριασμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που προκαλούν την κλιματική αλλαγή και στη προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Στο πλαίσιο της μακροπρόθεσμης στρατηγικής για τις μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, προτείνονται λύσεις βιοοικονομίας όπως η ανάπτυξη καινοτομιών δέσμευσης του άνθρακα στον τομέα της γεωργίας.
- **Ο πέμπτος στόχος**, που αφορά στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και στη δημιουργία θέσεων εργασίας στον τομέα της βιοοικονομίας.

2.4.2 Απορρίμματα τροφής και η Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία της ΕΕ

Βασικός στόχος στο “Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία” αποτελεί η υιοθέτηση ενός βιώσιμου τρόπου παραγωγής και κατανάλωσης. Για την αντιμετώπιση των απορριμμάτων της τροφής, η Επιτροπή έχει δημιουργήσει μία πλατφόρμα για την απώλεια της τροφής και τα απορρίμματα τροφής με σκοπό τη διευκόλυνση της δωρεάς τροφίμων και τη χρήση τροφίμων που δεν θα καταναλωθούν και προορίζονται για ζωοτροφές.

Ως μέρος της νέας στρατηγικής «Από το χωράφι στο πιάτο», βασικό στοιχείο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η ΕΕ θα συνεχίσει τη δράση της για την πρόληψη της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων, βάσει της κυκλικής οικονομίας.

Η κυκλική οικονομία, ενσωματώνει την έννοια της κυκλικότητας σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των προϊόντων. Εστιάζει μέσω των στόχων και των σκοπών του Σχεδίου Δράσης σε 5 είδη αποβλήτων:

- Αστικά απόβλητα
- Απόβλητα συσκευασίας
- Απόβλητα τροφών και τροφίμων
- Βιοαπόβλητα, και
- Υλικά κρίσιμης μάζας, όσον αφορά στη διαθεσιμότητα (**ανάκτηση**).

Πίνακας 2.4.
Πεδία Δράσης της Κυκλικής Οικονομίας
Πηγή: europa.eu

Οι προσεγγίσεις της κυκλικής οικονομίας βάσει του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για την Κυκλική Οικονομία, εντάσσουν την καινοτομία και την έρευνα σε όλο το μήκος της αλυσίδας αξίας, «παραβλέποντας» στην ουσία «το φυσικό τέλος ζωής ενός προϊόντος».

- Προσεγγίσεις της κυκλικής οικονομίας, όπως αναφέρονται στην πρώτη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής « Προς μια κυκλική οικονομία: πρόγραμμα μηδενικών αποβλήτων για την Ευρώπη» του 2014, και παρουσιάζονται στον Πίνακα 6¹⁹:
- μείωση της ποσότητας των υλικών που απαιτούνται για την παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας (*lightweighting*)·
- επιμήκυνση της ωφέλιμης διάρκειας ζωής των προϊόντων (*ανθεκτικότητα*)·
- μείωση της χρήσης ενέργειας και υλικών στις φάσεις παραγωγής και χρήσης (*αποδοτικότητα*)·
- μείωση της χρήσης υλικών που είναι επικίνδυνα ή των οποίων η ανακύκλωση είναι δύσκολη σε προϊόντα και διεργασίες παραγωγής (*υποκατάσταση*)·

¹⁹[COM/2014/0398 final/2](#)

- δημιουργία αγορών για τις δευτερογενείς πρώτες ύλες (ανακυκλώσιμα υλικά) (με βάση τα πρότυπα, τις δημόσιες συμβάσεις κ.λπ.)·
- σχεδιασμός προϊόντων των οποίων είναι ευκολότερη η συντήρηση, η επισκευή, η αναβάθμιση, η ανακατασκευή ή η ανακύκλωση (οικολογικός σχεδιασμός)·
- ανάπτυξη των σχετικών απαραίτητων υπηρεσιών για τους καταναλωτές (υπηρεσίες συντήρησης / επισκευής κ.λπ.)·
- παροχή κινήτρων και υποστήριξη για τη μείωση των αποβλήτων και για τον υψηλής ποιότητας διαχωρισμό τους από τους καταναλωτές·
- παροχή κινήτρων για συστήματα διαχωρισμού και συλλογής που ελαχιστοποιούν το κόστος της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης·
- διευκόλυνση της ομαδοποίησης δραστηριοτήτων, ώστε τα υποπροϊόντα να μη μετατρέπονται σε απόβλητα (βιομηχανική συμβίωση)· και
- ενθάρρυνση της ευρύτερης και καλύτερης επιλογής προϊόντων από τους καταναλωτές μέσω υπηρεσιών μίσθωσης, δανεισμού ή κοινής χρήσης υπηρεσιών ως εναλλακτικής λύσης αντί της κατοχής προϊόντων, παράλληλα με τη διαφύλαξη των συμφερόντων των καταναλωτών (όσον αφορά το κόστος, την προστασία, την πληροφόρηση, τους όρους σύμβασης, τα θέματα ασφάλισης κ.λπ.).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, στόχευε στην αποφυγή της δημιουργίας αποβλήτων και στην επαναχρησιμοποίηση των πρώτων υλών, μέσα από την ανταλλαγή καλών πρακτικών και χρηματοδοτήσεων από τα ταμεία πολιτικής συνοχής, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης και της διαπεριφερειακής συνεργασίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2014 – 2015, ο στόχος της Κομισιόν για την ανακύκλωση οικιακών αποβλήτων ήταν η μείωση στο 55% μέχρι το 2035. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά η Ελλάδα, έχει σύνολο 497 κιλά/κατά κεφαλήν, όπου μόνο το 17% πηγαίνει για ανακύκλωση ή κομποστοποίηση, ενώ το 82% πηγαίνει για καύση. Οι πρακτικές αυτές εκτός από την επιβάρυνση στο περιβάλλον, στο αέρα, το έδαφος, το υπέδαφος και το νερό, επηρεάζουν ιδιαίτερα αρνητικά την ανθρώπινη υγεία, υποβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής των πολιτών.

2.5 Η στρατηγική για μία βιώσιμη Ευρώπη

Το 2001 η ΕΕ καθιέρωσε τη Στρατηγική της για τη βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία συμπλήρωνε την προγενέστερη στρατηγική της Λισαβώνας για την προώθηση της ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης αναδεικνύοντας και την περιβαλλοντική διάσταση.

Η αναθεωρημένη Στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη το 2009 στοχεύει στην συνεχή βελτίωση της ποιότητας ζωής, μέσω της προώθησης της ευημερίας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της κοινωνικής συνοχής.

Το 2010 η Στρατηγική “Ευρώπη 2020” για την έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, προσβλέπει σε μία Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους της,

προωθώντας την μετάβαση σε μια οικονομία αποδοτικής αξιοποίησης όλων των φυσικών πόρων και χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Μεταξύ άλλων προτείνονται τρεις προτεραιότητες, οι οποίες κατέχουν κεντρική θέση:

- Η έξυπνη ανάπτυξη της οικονομίας που βασίζεται στην γνώση και την καινοτομία
- Η βιώσιμη ανάπτυξη για την προώθηση της ανταγωνιστικής οικονομίας και της αποτελεσματικής χρησιμοποίησης των πόρων
- Η Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς με την ενίσχυση μιας οικονομίας με υψηλό ποσοστό απασχόλησης, που εξασφαλίζει οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

3.1 Ο ρόλος της κυκλικής οικονομίας και της βιοοικονομίας

Εξετάζοντας τις στρατηγικές της ΕΕ τόσο σε επίπεδο βιοοικονομίας όσο και σε επίπεδο κυκλικής οικονομίας, χρησιμοποιώντας και το παράδειγμα των απορριμμάτων τροφής, παρατηρούμε ότι η βιοοικονομία περιλαμβάνει την παραγωγή ανανεώσιμων βιολογικών πόρων και τη μετατροπή αυτών των πόρων και σε προϊόντα προστιθέμενης αξίας, όπως τρόφιμα, ζωοτροφές, και βιοενέργεια. Από την άλλη πλευρά η κυκλική οικονομία παρουσιάζεται ως ο οικονομικός χώρος *«όπου η αξία των προϊόντων, των υλικών και των πόρων διατηρείται στην οικονομία για όσο το δυνατόν περισσότερο και η παραγωγή αποβλήτων ελαχιστοποιείται»*²⁰. Ανάμεσα στις δύο πολιτικές και πρακτικές υπάρχουν διαφορές και επικαλύψεις, ενώ αρκετές φορές, ειδικά στον τρόπο παρουσίασης της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας αλληλοσυγχέονται και γίνεται αναφορά στην βιο-κυκλική οικονομία.

Ο κύριος στόχος της κυκλικής οικονομίας είναι η αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων και η λιγότερη ζήτηση για πρωτογενής πρώτες ύλες, δύο επιδιώξεις που συνδέονται συχνά με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στην ΕΕ.

Η κυκλική οικονομία περιλαμβάνει ροές υλικών με διαφορετική μορφή αξιοποίησης, μέσω της βιο - αποικοδόμησης και τη δέσμευσης CO₂. Η βιοοικονομία από την άλλη πλευρά, αφορά στη “βιολογία” της δημιουργίας αξίας προϊόντος. Η κυκλική οικονομία αφορά κυρίως και φαίνεται μέσα από τους στόχους της την βαριά βιομηχανία δλδ από τη βιομηχανία μετάλλων και ορυκτών με τη βιομάζα να θεωρείται δευτερεύουσας σημασίας. Η βιοοικονομία όμως προσθέτει το οργανικό στοιχείο, επεκτείνοντας την κυκλική οικονομία. Γεγονός που αντικατοπτρίζεται στην παρουσίαση των απορριμμάτων τροφής όπου η στρατηγική της βιοοικονομίας αφορά σε όλη την αλυσίδα τροφής.

Τόσο η κυκλική οικονομία όσο και η βιοοικονομία έχουν ως στόχο της αποφυγή χρήσης και παραγωγής πρόσθετου ορυκτού άνθρακα, βοηθώντας την ΕΕ να φτάσει τους κλιματικούς στόχους της. Η κυκλική οικονομία ενισχύει την οικολογική αποδοτικότητα των διεργασιών και τη χρήση ανακυκλωμένου άνθρακα για τη μείωση της χρήσης πρόσθετου ορυκτού άνθρακα. Η βιοοικονομία υποκαθιστά τον ορυκτό άνθρακα με βιο-άνθρακα από βιομάζα από γεωργία, δασοκομία και θαλάσσια περιβάλλοντα. Αυτές είναι διαφορετικές αλλά συμπληρωματικές προσεγγίσεις.

Από την άλλη πλευρά, μια ολοκληρωμένη κυκλική οικονομία δεν είναι δυνατή χωρίς τη βιοοικονομία. Η τεράστια ροή οργανικών πλευρών και αποβλήτων από τη γεωργία, τη δασοκομία, την αλιεία, τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και τα απόβλητα οργανικών διεργασιών μπορεί να ενσωματωθεί μόνο στην κυκλική οικονομία με μια στρατηγική βιοοικονομίας. Χρειάζεται νέες διαδικασίες βασισμένες στη γνώση, όπως βιοτεχνολογία, φύκια ή έντομα, νέες εφαρμογές και

²⁰ European Commission (2015): Closing the loop—An EU action plan for the Circular Economy. Brussels,

νέους δεσμούς μεταξύ της βιοοικονομίας και άλλων βιομηχανικών τομέων. Φυσικοί κύκλοι στη βιοοικονομία, π.χ. ο θρεπτικός κύκλος, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην κυκλική οικονομία.

Η βιοοικονομία μπορεί να συμβάλει με πολλούς τρόπους στην κυκλική οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης οργανικών πλευρών και ροών αποβλήτων από τη γεωργία, τη δασοκομία, την αλιεία, τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και τα απόβλητα οργανικών διεργασιών. Επίσης, τα βιο αποικοδομήσιμα προϊόντα μπορούν να επιστραφούν στον οργανικό και θρεπτικό κύκλο. Και χαρτί, άλλα προϊόντα ξύλου, υφάσματα από φυσικές ίνες και πολλά άλλα υλικά μπορούν να πέσουν με επιτυχία. Επιπλέον, καινοτόμα πρόσθετα από ελαιοχημικά μπορούν να βοηθήσουν στην ενίσχυση της ανακυκλωσιμότητας άλλων υλικών. Μόλις επιτευχθεί ένας συγκεκριμένος όγκος νέων βιομερών με βάση πολυμερή, η συλλογή και η ανακύκλωση των βιοπλαστικών θα γίνουν οικονομικά ελκυστικές.

Ένα μοναδικό πλεονέκτημα της έννοιας της βιοοικονομίας είναι η σύνδεση πολύ διαφορετικών βιομηχανικών τομέων που δεν έχουν συνεργαστεί στο παρελθόν. Αυτό συγκεντρώνει την επιστημονική και τεχνολογική τεχνογνωσία που επιτρέπει πολλά νέα προϊόντα και διαδικασίες για έναν πιο βιώσιμο κόσμο.

3.2 Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και το Θεματολόγιο 2030

Ο μετασχηματισμός που επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία συνιστά μία πολλαπλή αλλαγή σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Στην ουσία εμφανίζεται ως μία πρόταση για την αλλαγή του τρόπου παραγωγής, κατανάλωσης και εμπορίου. Μία από τις σημαντικότερες συνεισφορές της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας στο Θεματολόγιο 2030 σχετίζεται με τον Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDG) 12, ο οποίος αφορά στην “Βιώσιμη Παραγωγή και Κατανάλωση”.

Κεντρικό ρόλο σε αυτόν τον μετασχηματισμό έχει τόσο η βιοοικονομία όσο και η κυκλική οικονομία. Μέσω των δύο αυτών προσεγγίσεων επιδιώκεται μια πολιτική «βιώσιμων προϊόντων» για την υποστήριξη ενός κυκλικού σχεδιασμού με έμφαση στη μείωση της χρήσης πρωτογενών πόρων και την προώθηση της πρακτικής της επαναχρησιμοποίηση υλικών, διατηρώντας έτσι την αξία ενσωματωμένη στα υλικά και τα προϊόντα στο οικονομικό κύκλο για όσο το δυνατόν περισσότερο χρονικό διάστημα.

Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή επιδιώκει να αξιοποιήσει την καταναλωτική της δύναμη για την προώθηση πιο κυκλικών οικονομικών επιχειρηματικών μοντέλων. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει και την ενθάρρυνση από την πλευρά της ΕΕ προς τις βιομηχανίες για ενσωμάτωση κυκλικών επιχειρηματικών μοντέλων.

Σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, διαδραματίζει η προστασία της βιοποικιλότητας, με την αντίστοιχη Στρατηγική της και γι αυτό η Επιτροπή επιθυμεί την ενσωμάτωση των κριτηρίων προστασίας της βιοποικιλότητας σε όλες τις δημόσιες, εταιρικές και ατομικές αποφάσεις σε όλα τα επίπεδα, από τη γεωργία και την αλιεία έως το εμπόριο, τη βιομηχανία, την ενέργεια, το κλίμα και την οικονομική πολιτική .

Η αντιμετώπιση των άμεσων και έμμεσων παραγόντων της απώλειας της βιοποικιλότητας θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και συμβάλλει στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και του Θεματολογίου 2030.

Το πιο σημαντικό, ωστόσο, συμπέρασμα από τις μέχρι τώρα προτάσεις της Επιτροπής είναι ότι εάν η κυκλική οικονομία υιοθετηθεί σε ένα ευρύτερο φάσμα, μπορεί να συμβάλει στην κάλυψη πολλών ΣΒΑ, μέσω των οικονομικών πλεονεκτημάτων και της προστασίας των πόρων και του περιβάλλοντος.

Στον Πίνακα 3. παρουσιάζεται από την γράφουσα μία πρώτη αντιστοίχιση των στρατηγικών της ΕΕ που ενσωματώνονται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης όπως παρουσιάζονται στο Θεματολόγιο 2030.

Πίνακας 3.
Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ανά Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης

<i>ΣΤΟΧΟΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (17 ΣΒΑ)</i>	ΑΜΕΣΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ	ΕΜΜΕΣΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ
<i>Στόχος 1: Δίνουμε τέλος σε όλες τις μορφές της φτώχειας, παντού</i>		Μέσα από την αλλαγή ενός μοντέλου παραγωγής και κατανάλωσης θα ενισχυθούν οι νέες θέσεις εργασίας.
<i>Στόχος 2: Δίνουμε τέλος στην πείνα, πετυχαίνουμε την επισιτιστική ασφάλεια, βελτιώνουμε τη διατροφή και προάγουμε τη βιώσιμη αγροτική παραγωγή</i>	Στρατηγική “Από το χωράφι στο πιάτο” (COM (2020) 381.)	
<i>Στόχος 3: Διασφαλίζουμε μία ζωή με υγεία και προάγουμε την ευημερία για όλους, σε όλες τις ηλικίες</i>		Η ΕΠΣ αναφέρει ότι για να επιτευχθούν οι στόχοι της πρέπει να “αυξηθεί η αξία που αποδίδεται στην βελτίωση της ανθρώπινης υγείας”.
<i>Στόχος 4: Διασφαλίζουμε την χωρίς αποκλεισμούς, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση και προάγουμε τις ευκαιρίες δια βίου μάθησης για όλους</i>		Αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των ικανοτήτων των πολιτών για να ανταποκριθούν σε ένα νέο μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης
<i>Στόχος 5: Επιτυγχάνουμε την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση όλων των γυναικών και κοριτσιών</i>	-----	-----

<i>Στόχος 6: Διασφαλίζουμε τη διαθεσιμότητα και τη βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων/συστημάτων υγιεινής για όλους</i>	Μείωση της ρύπανσης του νερού, αέρα και εδάφους	
<i>Στόχος 7: Διασφαλίζουμε την πρόσβαση σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους</i>	Προτεραιότητα στην ανάπτυξη ενός ισχυρού τομέα ενέργειας βασισμένου κυρίως σε ΑΠΕ Ασφαλής και προσιτός εφοδιασμός Πλήρως διασυνδεδεμένη - ψηφιοποιημένη αγορά ενέργειας	Πράσινο και Ψηφιακό μετασχηματισμός
<i>Στόχος 8: Προάγουμε τη διαρκή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και την πλήρη και παραγωγική απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους</i>	Στρατηγική Χρηματοδότησης Βιώσιμης Ανάπτυξης - Κοινό Σύστημα Ταξινόμησης Πράσινων και Βιώσιμων Δραστηριοτήτων	
<i>Στόχος 9: Οικοδομούμε ανθεκτικές υποδομές, προάγουμε τη χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη βιομηχανοποίηση και ενθαρρύνουμε την καινοτομία</i>	Βιομηχανική στρατηγική της ΕΕ Επανεξέταση της οδηγίας 2014 για τις υποδομές σε εναλλακτικά καύσιμα	
<i>Στόχος 10: Μειώνουμε την ανισότητα εντός και μεταξύ των χωρών</i>		Η περιβαλλοντική ανθεκτικότητα βοηθάει την αποφυγή προκλήσεων που αποτελούν πηγή συγκρούσεων και αναγκαστικής μετανάστευσης
<i>Στόχος 11: Δημιουργούμε πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους</i>		Πρωτοβουλίες για την καλύτερη διαχείριση των μεταφορών χερσαίων και πλωτών οδών στα εσωτερικά σύνορα
<i>Στόχος 12: Διασφαλίζουμε πρότυπα βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής</i>	Σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, Στρατηγική για την χημικών ουσιών για βιωσιμότητα Επανεξέταση της οδηγίας για τις μη χρηματοοικονομικές εκθέσεις	
<i>Στόχος 13: Αναλαμβάνουμε άμεση δράση για την καταπολέμηση της</i>	Νόμος για το Κλίμα – Κανονισμός 2020/036COD	Κλιματική Φιλοδοξία (Παρίσι 2015)

<i>κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της</i>	Στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή Μηχανισμός ρύθμισης εκπομπών άνθρακα	
<i>Στόχος 14: Διατηρούμε και χρησιμοποιούμε με βιώσιμο τρόπο τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τους θαλάσσιους πόρους προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης</i>	Μπλε Οικονομία Κοινή Αλιευτική Πολιτική	
<i>Στόχος 15: Προστατεύουμε, αποκαθιστούμε και προωθούμε τη βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων, διαχειριζόμαστε βιώσιμα τα δάση, καταπολεμούμε την απερήμωση, και σταματάμε και αναστρέφουμε την υποβάθμιση του εδάφους και την απώλεια της βιοποικιλότητας</i>	Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2030	
<i>Στόχος 16: Προάγουμε ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες για τη βιώσιμη ανάπτυξη, παρέχουμε πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλους και οικοδομούμε αποτελεσματικούς, υπεύθυνους και χωρίς αποκλεισμούς θεσμούς σε όλα τα επίπεδα</i>	-----	-----
<i>Στόχος 17: Ενισχύουμε τα μέσα εφαρμογής και την παγκόσμια συνεργασία για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη</i>		Ενισχυμένη «πράσινη» διπλωματία

Στόχος της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας είναι η μεταβολή του οικονομικού μοντέλου της ΕΕ προς ένα κυκλικό μοντέλο οικονομίας, με έμφαση στην ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων. Στα επιχειρηματικά οφέλη μπορεί κάποιος να δει ευκαιρίες για μία νέα βιομηχανική δραστηριότητα, η ανακατασκευή μέσα από την ανακατασκευή προϊόντων, η οποία απαιτεί την προσφορά εξειδικευμένης γνώσης και την αξιοποίηση βιοαποικοδομήσιμων υλικών και υποπροϊόντων, ζωικών και φυτικών, δίνοντας μία ώθηση για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και παρουσιάζοντας νέα επιχειρηματικά μοντέλα. Σε επίπεδο φυσικών πόρων κρίνεται ότι θα αυξηθεί η παραγωγικότητα και η ανθεκτικότητα των φυσικών πόρων.

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τρέχουσες εξελίξεις που συζητούνται τη στιγμή αυτή στους κόλπους της ΕΕ, γι αυτό κρίνεται απαραίτητη η συνεχής και άμεση επικαιροποίησή της καθώς συμπληρώνοντας σταδιακά τα κομμάτια για την μεταστροφή ενός παραγωγικού και καταναλωτικού μοντέλου, το οποίο θα απαιτήσει μία ισχυρή χρηματοδότηση η οποία δεν απαιτείται μόνο για την εμπορική και ενεργειακή στροφή της ΕΕ αλλά και για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Ωστόσο από τα μέχρι στιγμής στοιχεία, μπορούν να εξαχθούν κάποια βασικά συμπεράσματα σε σχέση με τα οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη από το σχέδιο της Ευρωπαϊκής

Πράσινης Συμφωνίας, η οποία αποτελεί και μία από τις βασικές έξι πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ.

Στα οικονομικά οφέλη κρίνεται ότι δευτερογενείς πρώτες ύλες θα διοχετεύονται εκ νέου στην οικονομία, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο την εξάρτηση των χωρών της ΕΕ από εισαγωγές διαμέσου τρίτων χωρών. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός που συνοδεύει τον «πράσινο μετασχηματισμός» είναι ικανός να αντικαταστήσει τις υλικές υποδομές με ψηφιακές εικονικές υπηρεσίες, ελαχιστοποιώντας την κατανάλωση πρώτων υλών και αυξάνοντας το κέρδος της οικονομίας μέσω από τη μείωση των παγίων εξόδων. Παράλληλα, αυξάνεται η αποδοτικότητα των πρώτων υλών διαμέσου της επαναχρησιμοποίησης, ακόμα και της εκκίνησης ενός νέου κύκλου ζωής των προϊόντων.

Σε περιβαλλοντικό επίπεδο, μέσα από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, αναμένεται να δοθεί μία ώθηση στην διαφύλαξη του φυσικού πλούτου της ΕΕ, στην ενίσχυση των μέτρων για την προστασία των θαλάσσιων και των χερσαίων οικοσυστημάτων. Τα έμμεσα οφέλη είναι πολλά καθώς υιοθετούνται προσεγγίσεις που θα βοηθήσουν μακροπρόθεσμα στην αύξηση της ευρωπαϊκής βιοποικιλότητας, στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Σε κοινωνικό επίπεδο ωστόσο, τα αποτελέσματα θεωρούνται έμμεσα. Παρατηρείται ότι δεν υπάρχουν σαφείς άμεσες αναφορές για να ισχυριστούμε ότι υπάρχει μία ολοκληρωμένη προσέγγιση βιώσιμης ανάπτυξης. Βασική μέριμνα δίνεται στον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης, που σκοπός του είναι να ενισχύσει τις περιοχές εκείνες που θα επιβαρυνθούν με το κόστος της αλλαγής σε ενεργειακό επίπεδο, όπου οι απασχολούμενοι και οι τοπικές κοινωνίες θα χρειαστούν επιμόρφωση για την κάλυψη νέων θέσεων εργασίας αλλά και για την ενίσχυση των τοπικών οικονομιών. Παρατηρούμε ότι δεν υπάρχουν άμεσες αναφορές επίσης στους ΣΒΑ 1,3,4,5,16 που αφορούν στην μείωση της φτώχειας, στην διαφύλαξη της καλής υγείας, στην ενίσχυση της ποιοτικής εκπαίδευσης, στην ισότητα των φύλων και στη διαφύλαξη των δημοκρατικών θεσμών. Όλα τα παραπάνω αποτελούν αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό της Ε.Ε.

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τρέχουσες εξελίξεις που συζητούνται τη στιγμή αυτή στους κόλπους της ΕΕ, συμπληρώνοντας σταδιακά τα κομμάτια για την μεταστροφή ενός παραγωγικού και καταναλωτικού μοντέλου, το οποίο θα απαιτήσει μία ισχυρή χρηματοδότηση η οποία δεν απαιτείται μόνο για την εμπορική και ενεργειακή στροφή της ΕΕ αλλά και για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

(Κείμενα Τεκμηρίωσης)

Βρυξέλλες, 11.12.2019
COM(2019) 640 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ — ΜΙΑ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΜΕΤΑΤΡΕΠΕΤΑΙ ΣΕ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει μια Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τους πολίτες της. Ανανεώνει τη δέσμευση της Επιτροπής για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των προκλήσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον, η οποία αποτελεί καθήκον υψίστης σημασίας για τη γενιά μας. Χρόνο με τον χρόνο, η ατμόσφαιρα θερμαίνεται και το κλίμα αλλάζει. Από τα οκτώ εκατομμύρια είδη του πλανήτη, το ένα εκατομμύριο κινδυνεύει με εξαφάνιση. Τα δάση και οι ωκεανοί ρυπαίνονται και καταστρέφονται²¹.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία αποτελεί απάντηση σε αυτές τις προκλήσεις. Πρόκειται για μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική που αποσκοπεί **στον μετασχηματισμό της ΕΕ σε μια δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία που διαθέτει μια οικονομία σύγχρονη, ανταγωνιστική και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων, στην οποία ως το 2050 έχουν μηδενιστεί οι καθαρές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και όπου η οικονομική ανάπτυξη έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων.**

Αποσκοπεί επίσης στην **προστασία, τη διατήρηση και την ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της ΕΕ, καθώς και στην προστασία της υγείας και της ευημερίας των πολιτών από κινδύνους και επιπτώσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον.** Ταυτόχρονα, η μετάβαση αυτή πρέπει να είναι **δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς.** Πρέπει να δίνει προτεραιότητα στον άνθρωπο και να μεριμνά για τις περιφέρειες, τους κλάδους και τους εργαζομένους που θα έρθουν αντιμέτωποι με τις μεγαλύτερες προκλήσεις. Δεδομένου ότι θα επιφέρει ουσιώδεις αλλαγές, η ενεργός συμμετοχή του κοινού και η εμπιστοσύνη στη μετάβαση είναι ύψιστης σημασίας για την αποτελεσματικότητα και την αποδοχή των πολιτικών. Χρειάζεται ένα νέο σύμφωνο ώστε οι πολίτες, σε όλη τους την πολυμορφία, να ενώσουν τις δυνάμεις τους με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, με την κοινωνία των πολιτών και τη βιομηχανία, σε στενή συνεργασία με τα θεσμικά και συμβουλευτικά όργανα της ΕΕ.

Η ΕΕ έχει τη συλλογική ικανότητα να μετασχηματίσει την οικονομία και την κοινωνία της για να τη θέσει σε πιο βιώσιμη πορεία. Μπορεί να αξιοποιήσει τα πλεονεκτήματα που διαθέτει ως παγκόσμιος πρωτοπόρος στα μέτρα για το κλίμα και το περιβάλλον, στην προστασία των καταναλωτών και στα δικαιώματα των εργαζομένων. Η επίτευξη πρόσθετων μειώσεων των εκπομπών ρύπων αποτελεί πρόκληση. Θα απαιτηθούν τεράστιες δημόσιες επενδύσεις και αυξημένες προσπάθειες για να διοχετευθούν ιδιωτικά κεφάλαια σε δράσεις για το κλίμα και το περιβάλλον και για να αποφευχθεί ο εγκλωβισμός σε μη βιώσιμες πρακτικές. Η ΕΕ πρέπει να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στον συντονισμό των διεθνών προσπαθειών για την οικοδόμηση ενός συνεκτικού χρηματοπιστωτικού συστήματος που θα στηρίζει βιώσιμες λύσεις. Πρόκειται για μια αρχική επένδυση, η οποία αποτελεί επίσης **ευκαιρία ώστε η Ευρώπη να τεθεί σε μια νέα σταθερή πορεία βιώσιμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς.** Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θα επιταχύνει και θα στηρίζει τη μετάβαση που απαιτείται σε όλους τους τομείς.

²¹ Πηγές: i) Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC): Ειδική έκθεση σχετικά με τις επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη κατά 1,5 °C· ii) Διακυβερνητική πλατφόρμα επιστήμης-πολιτικής για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων (IPBES): Έκθεση συνολικής αξιολόγησης για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων του 2019· iii) Διεθνής Επιτροπή Φυσικών Πόρων: Προοπτικές για τους πόρους σε παγκόσμιο επίπεδο 2019: Φυσικοί πόροι για το μέλλον που θέλουμε iv) Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος: Το ευρωπαϊκό περιβάλλον — Κατάσταση και προοπτικές 2020: γνώση για τη μετάβαση σε μια βιώσιμη Ευρώπη

Η περιβαλλοντική φιλοδοξία της Πράσινης Συμφωνίας δεν μπορεί να επιτευχθεί εάν η Ευρώπη δράσει μόνη της. Οι αιτίες της κλιματικής αλλαγής και της απώλειας της βιοποικιλότητας είναι παγκόσμιες και δεν τις περιορίζουν τα εθνικά σύνορα. Η ΕΕ μπορεί να χρησιμοποιήσει την επιρροή, την εμπειρογνωσία και τους οικονομικούς της πόρους για να κινητοποιήσει τους γείτονες και τους εταίρους της ώστε να ακολουθήσουν και αυτοί μια βιώσιμη πορεία. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να ηγείται των διεθνών προσπαθειών και επιθυμεί να χτίσει συμμαχίες με όσους συμμερίζονται τις απόψεις της. Επίσης, αναγνωρίζει την ανάγκη να διατηρηθεί η ασφάλεια του εφοδιασμού και η ανταγωνιστικότητά της, ακόμη κι αν οι άλλοι διστάζουν να δράσουν.

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει έναν **αρχικό χάρτη πορείας των βασικών πολιτικών και μέτρων που απαιτούνται για την επίτευξη της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.** Ο χάρτης πορείας θα επικαιροποιείται καθώς εξελίσσονται οι ανάγκες και διαμορφώνονται οι πολιτικές απαντήσεις. Όλες οι δράσεις και οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Οι προκλήσεις είναι σύνθετες και αλληλένδετες. Η πολιτική απάντηση πρέπει να είναι τολμηρή και ολοκληρωμένη και να επιδιώκει τη μεγιστοποίηση των οφελών για την υγεία, την ποιότητα ζωής, την ανθεκτικότητα και την ανταγωνιστικότητα. Θα απαιτηθεί εντατικός συντονισμός για να αξιοποιηθούν οι δυνατές συνέργειες σε όλους τους τομείς πολιτικής²².

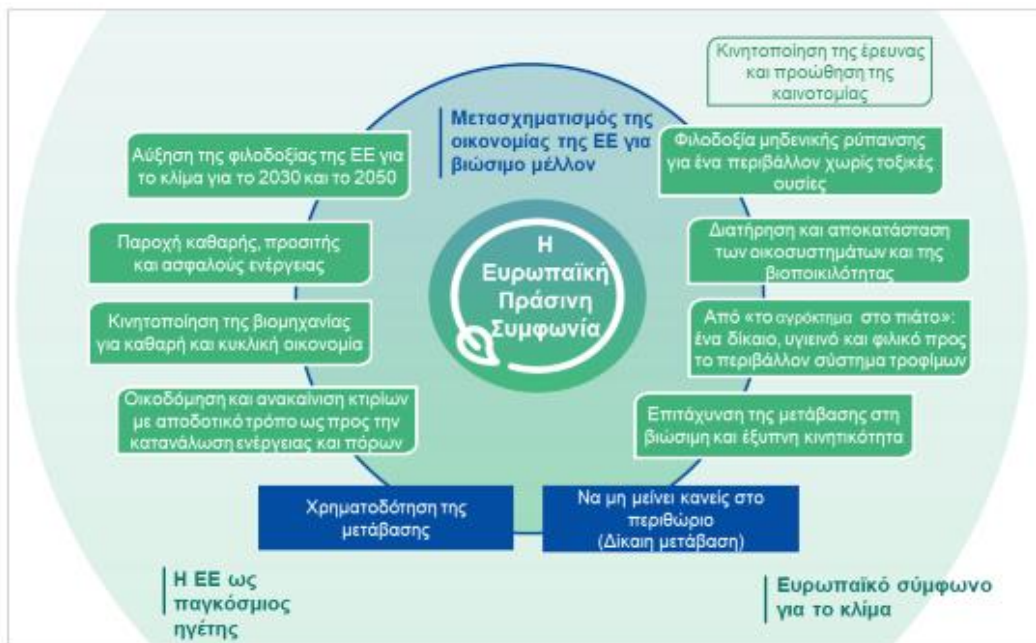
Η Πράσινη Συμφωνία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της στρατηγικής της παρούσας Επιτροπής για την υλοποίηση του Θεματολογίου των Ηνωμένων Εθνών για το 2030 και των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης²³, καθώς και των άλλων προτεραιοτήτων, τις οποίες ανακοίνωσε η πρόεδρος von der Leyen στις πολιτικές κατευθύνσεις της²⁴. Στο πλαίσιο της Πράσινης Συμφωνίας, η Επιτροπή θα επανεστιάσει τη διαδικασία μακροοικονομικού συντονισμού στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για να ενσωματώσει τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, να θέσει τη βιωσιμότητα και την ευημερία των πολιτών στο επίκεντρο της οικονομικής πολιτικής και τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης στο επίκεντρο της χάραξης πολιτικής και της δράσης της ΕΕ.

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζονται τα διάφορα στοιχεία της Πράσινης Συμφωνίας.

²² Σύμφωνα με τα πορίσματα της έκθεσης «Το Ευρωπαϊκό περιβάλλον - Κατάσταση και προοπτικές το 2020: γνώση για τη μετάβαση σε μια βιώσιμη Ευρώπη» (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος)

²³ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

²⁴ Βλ. τις Πολιτικές κατευθύνσεις της εκλεγείσας προέδρου Ursula von der Leyen: [Πολιτικές κατευθύνσεις για την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή \(2019-2024\) — «Μια Ένωση που επιδιώκει περισσότερα: Το πρόγραμμά μου για την Ευρώπη»:](#)

Πίνακας 1: Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

2. ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΕΝΑ ΒΙΩΣΙΜΟ ΜΕΛΛΟΝ

2.1. Σχεδιασμός μιας δέσμης πολιτικών που επιφέρουν βαθύ μετασχηματισμό

Για να υλοποιηθεί η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, είναι αναγκαίο να επανεξεταστούν οι πολιτικές για τον εφοδιασμό με καθαρή ενέργεια όλης της οικονομίας, για τη βιομηχανία, την παραγωγή και την κατανάλωση, τις υποδομές μεγάλης κλίμακας, τις μεταφορές, τα τρόφιμα και τη γεωργία, τις κατασκευές, τη φορολογία και τις κοινωνικές παροχές. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, είναι απαραίτητο να αυξηθεί η αξία που αποδίδεται στην προστασία και την αποκατάσταση των φυσικών οικοσυστημάτων, στη βιώσιμη χρήση των πόρων και στη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας. Εκεί είναι που ο μετασχηματισμός είναι πιο αναγκαίος και που μπορεί να προσφέρει μεγαλύτερα οφέλη για την οικονομία, την κοινωνία και το φυσικό περιβάλλον της ΕΕ. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να προωθήσει και να επενδύσει στον αναγκαίο ψηφιακό μετασχηματισμό και σε ψηφιακά εργαλεία, καθώς αποτελούν σημαντικούς μοχλούς αλλαγών.

Αν και όλοι αυτοί οι τομείς δράσης είναι στενά αλληλένδετοι και αλληλοενισχυόμενοι, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή όπου υπάρχουν δυνητικοί συμψηφισμοί μεταξύ οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων. Η Πράσινη Συμφωνία θα κάνει συνεπή χρήση όλων των μοχλών πολιτικής: της ρύθμισης και της τυποποίησης, των επενδύσεων και της καινοτομίας, των εθνικών μεταρρυθμίσεων, του διαλόγου με τους κοινωνικούς εταίρους και της διεθνούς συνεργασίας. Η δράση θα καθοδηγείται από τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, ώστε να διασφαλιστεί ότι κανείς δεν μένει στο περιθώριο.

Από μόνα τους, τα νέα μέτρα δεν επαρκούν για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Πέραν της δρομολόγησης νέων πρωτοβουλιών, η Επιτροπή θα

συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για να εντείνει τις ενωσιακές προσπάθειες για τη διασφάλιση της επιβολής και της αποτελεσματικής εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας και των συναφών με την Πράσινη Συμφωνία πολιτικών.

2.1.1. *Αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας της ΕΕ για το κλίμα για το 2030 και το 2050*

Η Επιτροπή έχει ήδη παρουσιάσει ένα σαφές όραμα για τον τρόπο επίτευξης της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050²⁵. Το όραμα αυτό θα πρέπει να αποτελέσει τη βάση για τη μακροπρόθεσμη στρατηγική, την οποία η ΕΕ θα υποβάλει στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, στις αρχές του 2020. Για να καθοριστούν σαφώς οι όροι μιας αποτελεσματικής και δίκαιης μετάβασης, να εξασφαλιστεί προβλεψιμότητα για τους επενδυτές και να διασφαλιστεί ότι η μετάβαση είναι μη αναστρέψιμη, **η Επιτροπή θα προτείνει τον πρώτο ευρωπαϊκό «νόμο για το κλίμα» έως τα τέλη Μαρτίου 2020.** Έτσι θα κατοχυρωθεί νομοθετικά ο στόχος της κλιματικής ουδετερότητας ως το 2050. Ο νόμος για το κλίμα θα διασφαλίζει, επίσης, τη συμβολή όλων των πολιτικών της ΕΕ και τη συνεισφορά όλων των τομέων στην επίτευξη του στόχου της κλιματικής ουδετερότητας.

Η ΕΕ έχει ήδη αρχίσει να εκσυγχρονίζει και να **μετασχηματίζει την οικονομία αποσκοπώντας στην κλιματική ουδετερότητα.** Μεταξύ του 1990 και του 2018 μείωσε τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 23 %, ενώ η οικονομία σημείωσε ανάπτυξη κατά 61 %. Ωστόσο, με τις τρέχουσες πολιτικές, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου θα μειωθούν μόνο κατά 60 % έως το 2050. Πρέπει ακόμη να γίνουν πολλά, αρχής γενομένης από μια πιο φιλόδοξη δράση για το κλίμα την επόμενη δεκαετία.

Έως το καλοκαίρι του 2020, η Επιτροπή θα παρουσιάσει ένα σχέδιο, του οποίου οι επιπτώσεις θα έχουν εκτιμηθεί, **σχετικά με την αύξηση του ενωσιακού στόχου μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ως το 2030, τουλάχιστον στο 50 % με 55 % σε σύγκριση με το 1990, με υπεύθυνο τρόπο.** Για να επιτευχθούν αυτές οι πρόσθετες μειώσεις των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η Επιτροπή, έως τον Ιούνιο του 2021, θα επανεξετάσει και, όπου χρειάζεται, θα προτείνει την αναθεώρηση όλων των συναφών μέσων πολιτικής που σχετίζονται με το κλίμα. Σε αυτά συγκαταλέγεται το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών²⁶, συμπεριλαμβανομένης της πιθανής επέκτασης της ευρωπαϊκής εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών σε νέους τομείς, οι στόχοι των κρατών μελών για τη μείωση των εκπομπών σε τομείς εκτός του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών²⁷, καθώς και ο κανονισμός σχετικά με τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοπονία²⁸. Η Επιτροπή θα προτείνει να τροποποιηθεί ο νόμος για το κλίμα, έτσι ώστε να επικαιροποιηθεί αναλόγως.

²⁵ Καθαρός πλανήτης για όλους — Ένα ευρωπαϊκό, στρατηγικό, μακρόπνοο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία COM(2018) 773.

²⁶ Ενοποιημένη έκδοση της οδηγίας 2003/87/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/EK του Συμβουλίου

²⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/842 σχετικά με τις δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013

²⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/841 σχετικά με τη συμπερίληψη των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και των απορροφήσεων από δραστηριότητες χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοπονίας στο πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030, καθώς και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 και της απόφασης (ΕΕ) αριθ. 529/2013/ΕΕ

Αυτές οι μεταρρυθμίσεις πολιτικής θα συμβάλουν στη διασφάλιση της αποτελεσματικής τιμολόγησης του άνθρακα σε ολόκληρη την οικονομία. Έτσι θα ενθαρρυνθούν αλλαγές της καταναλωτικής και επιχειρηματικής συμπεριφοράς και θα διευκολυνθεί η αύξηση των βιώσιμων δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Τα διάφορα μέσα τιμολόγησης πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται και από κοινού να παρέχουν ένα συνεκτικό πλαίσιο πολιτικής. Αποφασιστικής σημασίας είναι, επίσης, η ευθυγράμμιση της φορολογίας με τους στόχους για το κλίμα. Η Επιτροπή θα προτείνει την αναθεώρηση της οδηγίας για τη φορολογία της ενέργειας²⁹ με εστίαση στα περιβαλλοντικά ζητήματα, και θα προτείνει να γίνει χρήση των διατάξεων των Συνθηκών που δίνουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο τη δυνατότητα να εγκρίνουν προτάσεις στον τομέα αυτό μέσω της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας με ειδική πλειοψηφία και όχι με ομοφωνία.

Εφόσον πολλοί διεθνείς εταίροι δεν διαθέτουν την ίδια φιλοδοξία με την ΕΕ, υπάρχει κίνδυνος διαρροής άνθρακα, είτε λόγω της μεταφοράς της παραγωγής από την ΕΕ σε άλλες χώρες που έχουν λιγότερο φιλόδοξους στόχους μείωσης των εκπομπών, είτε επειδή τα προϊόντα της ΕΕ αντικαθίστανται από εισαγωγές υψηλότερης έντασης άνθρακα. Εάν αυτός ο κίνδυνος πραγματοποιηθεί, οι παγκόσμιες εκπομπές δεν θα μειωθούν, με αποτέλεσμα να ματαιωθούν οι προσπάθειες της ΕΕ και των βιομηχανιών της για την εκπλήρωση των παγκόσμιων κλιματικών στόχων της συμφωνίας του Παρισιού.

Εάν σε παγκόσμιο επίπεδο εξακολουθήσουν να υφίστανται διαφορετικά επίπεδα φιλοδοξίας ενώ η ΕΕ αυξάνει τη φιλοδοξία της για το κλίμα, **η Επιτροπή θα προτείνει έναν μηχανισμό συνοριακής προσαρμογής άνθρακα για επιλεγμένους τομείς, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος διαρροής άνθρακα.** Έτσι θα διασφαλιστεί ότι οι τιμές των εισαγωγών αντανακλούν ακριβέστερα την περιεκτικότητά τους σε άνθρακα. Το μέτρο αυτό θα σχεδιαστεί έτσι ώστε να συνάδει με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και τις άλλες διεθνείς υποχρεώσεις της ΕΕ. Θα αποτελέσει εναλλακτική λύση στα μέτρα³⁰ αντιμετώπισης του κινδύνου διαρροής άνθρακα που προβλέπονται στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ.

Η Επιτροπή θα εγκρίνει μια νέα, πιο φιλόδοξη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, καθώς η κλιματική αλλαγή θα εξακολουθήσει να ασκεί σημαντική πίεση στην Ευρώπη παρά τις προσπάθειες μετριασμού. Η ενίσχυση των προσπαθειών για θωράκιση έναντι του κλίματος, την οικοδόμηση ανθεκτικότητας, την πρόληψη και την ετοιμότητα είναι καίριας σημασίας. Οι εργασίες κλιματικής προσαρμογής, συμπεριλαμβανομένων των λύσεων που βασίζονται στη φύση, θα πρέπει να εξακολουθήσουν να επηρεάζουν τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί σε όλη την ΕΕ η πρόσβαση των επενδυτών, των ασφαλιστικών εταιρειών, των επιχειρήσεων, των πόλεων και των πολιτών στα δεδομένα και η δυνατότητά τους να αναπτύσσουν μέσα για την ενσωμάτωση της κλιματικής αλλαγής στις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου που εφαρμόζουν.

2.1.2. Εφοδιασμός με καθαρή, προσιτή και ασφαλή ενέργεια

Η περαιτέρω απανθρακοποίηση του ενεργειακού συστήματος είναι κρίσιμης σημασίας για την επίτευξη των κλιματικών στόχων για το 2030 και το 2050. Η παραγωγή και η χρήση ενέργειας στο σύνολο των τομέων της οικονομίας αντιπροσωπεύουν πάνω από το 75 % των

²⁹ Οδηγία 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας

³⁰ Όπως η δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής ή η αποζημίωση για την αύξηση του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας

εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση. Πρέπει να αναπτυχθεί ένας ενεργειακός τομέας που να βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, σε συνδυασμό με την ταχεία σταδιακή κατάργηση του άνθρακα και την απανθρακοποίηση του αερίου. Ταυτόχρονα, ο ενεργειακός εφοδιασμός της ΕΕ πρέπει να είναι ασφαλής και οικονομικά προσιτός για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις. Για τον σκοπό αυτό, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι η ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας είναι πλήρως ολοκληρωμένη, διασυνδεδεμένη και ψηφιοποιημένη, ενώ παράλληλα τηρεί την τεχνολογική ουδετερότητα.

Τα κράτη μέλη θα υποβάλουν τα αναθεωρημένα τους σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα έως το τέλος του 2019. Σύμφωνα με τον κανονισμό για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα³¹, τα σχέδια αυτά θα πρέπει να καθορίζουν φιλόδοξες εθνικές συνεισφορές στους στόχους σε επίπεδο ΕΕ. Η Επιτροπή θα αξιολογεί τη φιλοδοξία των σχεδίων και την ανάγκη λήψης πρόσθετων μέτρων, εάν το επίπεδο φιλοδοξίας δεν είναι επαρκές. Με τον τρόπο αυτό θα τροφοδοτείται η διαδικασία αύξησης της φιλοδοξίας για το κλίμα για το 2030, για την οποία η Επιτροπή θα επανεξετάσει τη σχετική ενεργειακή νομοθεσία και θα προτείνει την αναθεώρησή της όπου χρειάζεται, έως τον Ιούνιο του 2021. Το 2023, στην επικαιροποίηση των εθνικών τους σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποτυπώνουν τη νέα φιλοδοξία για το κλίμα. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να διασφαλίζει τη σχολαστική εφαρμογή όλης της σχετικής νομοθεσίας.

Η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια θα πρέπει να εμπλέκει και να ωφελεί τους καταναλωτές. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο. Καθοριστικής σημασίας θα είναι η υπεράκτια παραγωγή αιολικής ενέργειας, με αξιοποίηση της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Η έξυπνη ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της ενεργειακής απόδοσης και άλλων βιώσιμων λύσεων σε όλους τους τομείς θα συμβάλει στην απανθρακοποίηση με το χαμηλότερο δυνατό κόστος. Η ταχεία μείωση του κόστους των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σε συνδυασμό με τον βελτιωμένο σχεδιασμό των υποστηρικτικών πολιτικών, έχει ήδη μειώσει τον αντίκτυπο της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στους λογαριασμούς ενέργειας των νοικοκυριών. Έως τα μέσα του 2020, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μέτρα που θα συμβάλλουν στην επίτευξη της έξυπνης ενσωμάτωσης. Παράλληλα, η απανθρακοποίηση του τομέα του φυσικού αερίου θα διευκολυνθεί και μέσω της αυξημένης στήριξης για την ανάπτυξη απανθρακοποιημένων αερίων, μέσω ενός μακρόπνοου σχεδιασμού για μια ανταγωνιστική αγορά απανθρακοποιημένου φυσικού αερίου, καθώς και μέσω της αντιμετώπισης του ζητήματος των εκπομπών μεθανίου που σχετίζονται με την ενέργεια.

Πρέπει να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος ενεργειακής φτώχειας για τα νοικοκυριά που δεν διαθέτουν την οικονομική δυνατότητα για βασικές ενεργειακές υπηρεσίες που εξασφαλίζουν ένα βασικό βιοτικό επίπεδο. Αποτελεσματικά προγράμματα, όπως συστήματα χρηματοδότησης των νοικοκυριών για την ανακαίνιση κατοικιών, μπορούν να μειώσουν τους λογαριασμούς ενέργειας και να βοηθήσουν το περιβάλλον. Το 2020, η Επιτροπή θα καταρτίσει κατευθυντήριες γραμμές για να βοηθήσει τα κράτη μέλη στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας.

Η μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα απαιτεί και έξυπνες υποδομές. Η ενίσχυση της διασυνοριακής και της περιφερειακής συνεργασίας θα συμβάλει στην επίτευξη των οφελών της μετάβασης στην καθαρή ενέργεια σε προσιτές τιμές. Το κανονιστικό πλαίσιο για τις ενεργειακές υποδομές, συμπεριλαμβανομένου του κανονισμού ΔΕΔ-Ε³², θα πρέπει να

³¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα

³² Κανονισμός για τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας (ΔΕΔ-Ε)

αναθεωρηθεί για να διασφαλιστεί η συνοχή με τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας. Το εν λόγω πλαίσιο θα πρέπει να προωθεί την διάδοση καινοτόμων τεχνολογιών και υποδομών, όπως τα ευφυή δίκτυα, τα δίκτυα υδρογόνου ή η δέσμευση, αποθήκευση και χρήση άνθρακα και η αποθήκευση ενέργειας, και να καθιστά δυνατή την ενοποίηση του τομέα. Θα απαιτηθεί η αναβάθμιση ορισμένων υφιστάμενων υποδομών και περιουσιακών στοιχείων ώστε να παραμείνουν κατάλληλα για τον επιδιωκόμενο σκοπό και κλιματικά ανθεκτικά.

2.1.3. Κινητοποίηση της βιομηχανίας για μια καθαρή και κυκλική οικονομία

Για την επίτευξη μιας κλιματικά ουδέτερης και κυκλικής οικονομίας, είναι αναγκαία η πλήρης κινητοποίηση της βιομηχανίας. Χρειάζονται 25 χρόνια —μία γενιά— για τον μετασχηματισμό ενός βιομηχανικού κλάδου και όλων των αλυσίδων αξίας. Για να είμαστε έτοιμοι το 2050, πρέπει να ληφθούν αποφάσεις και μέτρα εντός της επόμενης πενταετίας.

Από το 1970 έως το 2017, η ετήσια εξόρυξη υλικών σε παγκόσμιο επίπεδο τριπλασιάστηκε και εξακολουθεί να αυξάνεται³³, συνιστώντας μείζονα παγκόσμιο κίνδυνο. Περίπου το ήμισυ των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και πάνω από το 90 % της απώλειας βιοποικιλότητας και της καταπόνησης των υδάτινων πόρων οφείλονται στην εξόρυξη πόρων και στη μεταποίηση υλικών, καυσίμων και τροφίμων. Η βιομηχανία της ΕΕ έχει αρχίσει να αλλάζει, αλλά εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει το 20 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ. Παραμένει υπερβολικά «γραμμική», και εξαρτημένη από την παροχή νέων υλικών που εξορύσσονται, πωλούνται και μεταποιούνται σε αγαθά και, στο τέλος απορρίπτονται ως απόβλητα ή εκπομπές. Μόνο το 12 % των υλικών που χρησιμοποιεί προέρχεται από ανακύκλωση³⁴.

Η μετάβαση αποτελεί ευκαιρία για να διευρυνθεί η βιώσιμη οικονομική δραστηριότητα που διαθέτει υψηλή ένταση εργασίας. Οι παγκόσμιες αγορές παρουσιάζουν σημαντικές προοπτικές για τις τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών και τα βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες. Ομοίως, η κυκλική οικονομία παρέχει σημαντικές προοπτικές για νέες δραστηριότητες και θέσεις εργασίας. Ωστόσο, ο μετασχηματισμός πραγματοποιείται με πολύ αργούς ρυθμούς και η πρόοδος δεν είναι ούτε ευρεία ούτε ομοιόμορφη. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θα στηρίζει και θα επιταχύνει τη μετάβαση της βιομηχανίας της ΕΕ σε ένα βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς.

Τον Μάρτιο του 2020, η Επιτροπή θα εγκρίνει μια ενωσιακή στρατηγική για τη βιομηχανία, για να αντιμετωπίσει τη διττή πρόκληση του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού. Η Ευρώπη πρέπει να αξιοποιήσει το δυναμικό του ψηφιακού μετασχηματισμού, ο οποίος αποτελεί βασικό καταλύτη για την επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας. Από κοινού με τη βιομηχανική στρατηγική, **ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία** θα συμβάλει στον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της ΕΕ και θα αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που προσφέρει η κυκλική οικονομία τόσο σε εγχώριο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Βασικός στόχος του νέου πλαισίου πολιτικής θα είναι να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη πρωτοπόρων αγορών για κλιματικά ουδέτερα και κυκλικά προϊόντα, εντός και εκτός της ΕΕ.

Οι ενεργοβόρες βιομηχανίες όπως η χαλυβουργία, η χημική βιομηχανία και η τσιμεντοβιομηχανία είναι απαραίτητες για την ευρωπαϊκή οικονομία, καθώς εφοδιάζουν

³³ [Προοπτικές για τους πόρους σε παγκόσμιο επίπεδο 2019](#): Φυσικοί πόροι για το μέλλον που θέλουμε: Διεθνής Επιτροπή Φυσικών Πόρων.

³⁴

https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=cei_srm030&plugin=1

διάφορες καίριες αλυσίδες αξίας. Η απανθρακοποίηση του εν λόγω τομέα και ο εκσυγχρονισμός του είναι ουσιαστικής σημασίας. Οι συστάσεις που δημοσίευσε η ομάδα υψηλού επιπέδου για τις ενεργοβόρες βιομηχανίες καταδεικνύουν τη δέσμευση του κλάδου για την επίτευξη των στόχων αυτών³⁵.

Το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία θα περιλαμβάνει μια πολιτική «βιώσιμων προϊόντων» για τη στήριξη του κυκλικού σχεδιασμού όλων των προϊόντων βάσει κοινής μεθοδολογίας και αρχών. Θα δίνει προτεραιότητα στη μείωση και την επανάχρηση των υλικών πριν από την ανακύκλωσή τους. Θα προάγει νέα επιχειρηματικά μοντέλα και θα ορίζει ελάχιστες απαιτήσεις για την πρόληψη της διάθεσης στην αγορά της ΕΕ επιβλαβών για το περιβάλλον προϊόντων. Επίσης θα ενισχύει τη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού.

Ενώ η μετάβαση όλων των κλάδων θα καθοδηγείται από το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, **η δράση θα εστιάζει ιδίως σε κλάδους με υψηλή ένταση πόρων όπως τα υφάσματα, οι κατασκευές, τα ηλεκτρονικά και τα πλαστικά.** Η Επιτροπή θα δώσει συνέχεια στη στρατηγική του 2018 για τα πλαστικά, εστιάζοντας, μεταξύ άλλων, σε μέτρα για την αντιμετώπιση των μικροπλαστικών που προστίθενται σκόπιμα και της ακούσιας απελευθέρωσης πλαστικών, π.χ. από τα υφάσματα και τη φθορά των ελαστικών. Η Επιτροπή θα αναπτύξει απαιτήσεις ώστε να εξασφαλιστεί ότι έως το 2030 όλες οι συσκευασίες στην αγορά της ΕΕ θα είναι επαναχρησιμοποιήσιμες ή ανακυκλώσιμες με οικονομικά βιώσιμο τρόπο, θα εκπονήσει ένα κανονιστικό πλαίσιο για τα βιοαποδομήσιμα πλαστικά και τα πλαστικά βιολογικής προέλευσης και θα εφαρμόσει μέτρα για τα πλαστικά μίας χρήσης.

Το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία θα περιλαμβάνει επίσης **μέτρα που θα ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να προσφέρουν και θα δίνουν στους καταναλωτές τη δυνατότητα να επιλέγουν επαναχρησιμοποιήσιμα, ανθεκτικά και επισκευάσιμα προϊόντα.** Θα αναλύσει κατά πόσον είναι αναγκαίο να θεσπιστεί ένα «δικαίωμα επισκευής» και θα θέσει περιορισμούς στην τεχνητή απαξίωση των συσκευών, ιδίως των ηλεκτρονικών. Η πολιτική καταναλωτών θα συμβάλει στην ενδυνάμωση των καταναλωτών ώστε να κάνουν συνειδητές επιλογές και να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην οικολογική μετάβαση. Νέα επιχειρηματικά μοντέλα που βασίζονται στη μίσθωση και στον διαμοιρασμό αγαθών και υπηρεσιών θα διαδραματίσουν κάποιον ρόλο, υπό την προϋπόθεση ότι είναι πραγματικά βιώσιμα και οικονομικά προσιτά.

Οι αξιόπιστες, συγκρίσιμες και επαληθεύσιμες πληροφορίες διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο ώστε να μπορούν οι αγοραστές να λαμβάνουν πιο βιώσιμες αποφάσεις, ενώ μειώνουν τον κίνδυνο προβολής ψευδοοικολογικής ταυτότητας. Οι εταιρείες που προβάλλουν «οικολογικούς ισχυρισμούς» θα πρέπει να τους τεκμηριώνουν μέσω τυποποιημένης μεθοδολογίας που επιτρέπει την αξιολόγηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον. Η Επιτροπή θα εντείνει τις κανονιστικές και μη κανονιστικές προσπάθειές της για να αντιμετωπίσει τους ψευδείς οικολογικούς ισχυρισμούς. Μέσω της ψηφιοποίησης μπορεί επίσης να βελτιωθεί η διαθεσιμότητα πληροφοριών για τα χαρακτηριστικά των προϊόντων που πωλούνται στην ΕΕ. Για παράδειγμα, ένα ηλεκτρονικό διαβατήριο προϊόντος θα μπορούσε να παρέχει πληροφορίες σχετικά με την προέλευση, τη σύνθεση, τις δυνατότητες επισκευής και αποσυναρμολόγησης ενός προϊόντος και τον χειρισμό του στο τέλος του κύκλου ζωής του. Οι δημόσιες αρχές, συμπεριλαμβανομένων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, θα πρέπει να δώσουν το παράδειγμα και να διασφαλίσουν τον οικολογικό χαρακτήρα των προμηθειών τους. Η Επιτροπή θα προτείνει περαιτέρω νομοθεσία και καθοδήγηση για οικολογικές δημόσιες προμήθειες.

³⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_19_6353

Μια βιώσιμη πολιτική προϊόντων παρέχει επίσης δυνατότητες για σημαντική μείωση των αποβλήτων. Όταν τα απόβλητα είναι αναπόφευκτα, πρέπει να ανακτάται η οικονομική αξία τους και να αποφεύγονται ή να ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και στην κλιματική αλλαγή. Τούτο απαιτεί νέα νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων στόχων και μέτρων για την αντιμετώπιση της υπερσυσχευασίας και της δημιουργίας αποβλήτων. Παράλληλα, οι εταιρείες της ΕΕ αναμένεται να αποκομίσουν οφέλη από τη λειτουργία μιας εύρωστης και ολοκληρωμένης ενιαίας αγοράς δευτερογενών πρώτων υλών και υποπροϊόντων. Για τον σκοπό αυτό απαιτείται βαθύτερη συνεργασία σε όλες τις αλυσίδες αξίας, όπως ισχύει στην Συμμαχία για την Ανακύκλωση των Πλαστικών. Η Επιτροπή θα εξετάσει τις νομικές απαιτήσεις για την τόνωση της αγοράς δευτερογενών πρώτων υλών μέσω της επιβολής υποχρεωτικής περιεκτικότητας σε ανακυκλωμένο υλικό (π.χ. για τις συσκευασίες, τα οχήματα, τα κατασκευαστικά υλικά και τους συσσωρευτές). Για να καταστεί η διαχείριση των απορριμμάτων απλούστερη για τους πολίτες και να εξασφαλιστούν καθαρότερα δευτερογενή υλικά για τις επιχειρήσεις, η Επιτροπή θα προτείνει και ένα ενωσιακό μοντέλο για τη χωριστή αποκομιδή των απορριμμάτων. Η Επιτροπή είναι της άποψης ότι η ΕΕ θα πρέπει να παύσει να εξάγει τα απόβλητά της εκτός της ΕΕ και, ως εκ τούτου, θα επανεξετάσει τους κανόνες για τις μεταφορές αποβλήτων και τις παράνομες εξαγωγές.

Η πρόσβαση σε πόρους αποτελεί επίσης στρατηγικό ζήτημα ασφαλείας για τη φιλοδοξία της Ευρώπης να υλοποιήσει την Πράσινη Συμφωνία. Συνεπώς, μία από τις προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση αυτής της μετάβασης είναι η διασφάλιση του εφοδιασμού με βιώσιμες πρώτες ύλες —ιδίως εκείνες τις κρίσιμης σημασίας πρώτες ύλες που είναι απαραίτητες για τις καθαρές τεχνολογίες, τις ψηφιακές, διαστημικές και αμυντικές εφαρμογές— μέσω της διαφοροποίησης του εφοδιασμού τόσο από πρωτογενείς όσο και από δευτερογενείς πηγές.

Η βιομηχανία της ΕΕ χρειάζεται «σκαπανείς στους τομείς του κλίματος και των πόρων», οι οποίοι θα αναπτύξουν τις πρώτες εμπορικές εφαρμογές ρηζικέλευθων τεχνολογιών σε βασικούς βιομηχανικούς τομείς έως το 2030. Στους τομείς προτεραιότητας συγκαταλέγονται το καθαρό υδρογόνο, οι κυψέλες καυσίμου και άλλα εναλλακτικά καύσιμα, η αποθήκευση ενέργειας και η δέσμευση, αποθήκευση και χρήση άνθρακα. Για παράδειγμα, η Επιτροπή θα υποστηρίξει ρηζικέλευθες τεχνολογίες για καθαρό χάλυβα, ώστε να αναπτυχθεί μια διαδικασία παραγωγής χάλυβα μηδενικού άνθρακα έως το 2030 και θα διερευνήσει κατά πόσον μπορεί να αξιοποιηθεί μέρος της χρηματοδότησης που θα ρευστοποιηθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα. Γενικότερα, το Ταμείο Καινοτομίας για το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών της ΕΕ θα συμβάλει στην ανάπτυξη τέτοιων καινοτόμων έργων μεγάλης κλίμακας.

Η προώθηση νέων μορφών συνεργασίας με τη βιομηχανία και επενδύσεων σε στρατηγικές αλυσίδες αξίας είναι αποφασιστικής σημασίας. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να υλοποιεί το στρατηγικό σχέδιο δράσης για τους συσσωρευτές και να στηρίζει την Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τους Συσσωρευτές. Εντός του 2020 θα προτείνει νομοθεσία για την ανάπτυξη μιας ασφαλούς, κυκλικής και βιώσιμης αλυσίδας αξίας συσσωρευτών για όλους τους συσσωρευτές, μεταξύ άλλων και για τον εφοδιασμό της αναπτυσσόμενης αγοράς των ηλεκτρικών οχημάτων. Η Επιτροπή θα στηρίξει και άλλες πρωτοβουλίες που οδηγούν σε συμμαχίες και σε μεγάλης κλίμακας συγκέντρωση πόρων, για παράδειγμα υπό τη μορφή σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, στο πλαίσιο των οποίων χρονικά δεσμευτικές κρατικές ενισχύσεις συμβάλλουν στην οικοδόμηση νέων καινοτόμων αλυσίδων αξίας.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας της Πράσινης Συμφωνίας σε πολλούς και διάφορους τομείς. Η

Επιτροπή θα διερευνήσει μέτρα ώστε οι ψηφιακές τεχνολογίες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, τα δίκτυα 5ης γενιάς, η υπολογιστική νέφος, η υπολογιστική αιχμής και το διαδίκτυο των πραγμάτων, να μπορούν να επιταχύνουν και να μεγιστοποιήσουν τον αντίκτυπο των πολιτικών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την προστασία του περιβάλλοντος. Η ψηφιοποίηση προσφέρει επίσης νέες ευκαιρίες για την παρακολούθηση της ρύπανσης της ατμόσφαιρας και των υδάτων από απόσταση ή για την παρακολούθηση και τη βελτιστοποίηση του τρόπου χρήσης της ενέργειας και των φυσικών πόρων. Ταυτόχρονα, η Ευρώπη χρειάζεται έναν ψηφιακό τομέα που θα θέτει τη βιωσιμότητα στο επίκεντρο. Η Επιτροπή θα εξετάσει και μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και των επιδόσεων από την άποψη της κυκλικής οικονομίας του ίδιου του ψηφιακού τομέα, από τα ευρυζωνικά δίκτυα έως τα κέντρα δεδομένων και τις συσκευές ΤΠΕ. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει κατά πόσον απαιτούνται μεγαλύτερη διαφάνεια ως προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των υπηρεσιών ηλεκτρονικής επικοινωνίας και αυστηρότερα μέτρα κατά την ανάπτυξη νέων δικτύων, καθώς και τα οφέλη της στήριξης συστημάτων επιστροφής ώστε οι καταναλωτές να έχουν κίνητρο να επιστρέφουν τις συσκευές που δεν θέλουν πια, όπως κινητά τηλέφωνα, ταμπλέτες και φορτιστές.

2.1.4. Οικοδόμηση και ανακαίνιση κτιρίων με αποδοτικό τρόπο ως προς την κατανάλωση ενέργειας και πόρων

Η κατασκευή, η χρήση και η ανακαίνιση των κτιρίων απαιτούν σημαντικές ποσότητες ενεργειακών και ορυκτών πόρων (π.χ. άμμου, σκύρων, τσιμέντου). Τα κτίρια αντιπροσωπεύουν επίσης το 40 % της ενέργειας που καταναλώνεται. Σήμερα, το ετήσιο ποσοστό ανακαίνισης του κτιριακού αποθέματος κυμαίνεται από 0,4 έως 1,2 % στα κράτη μέλη. Το ποσοστό αυτό θα πρέπει τουλάχιστον να διπλασιασθεί ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΕ όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και το κλίμα. Παράλληλα, 50 εκατομμύρια καταναλωτές προσπαθούν να κρατήσουν τα σπίτια τους επαρκώς ζεστά.

Για να αντιμετωπιστεί η διπλή πρόκληση της ενεργειακής απόδοσης και της οικονομικής προσιτότητας, η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει **να προβούν σε ένα «κύμα ανακαινίσεων» δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων.** Αν και η αύξηση των ποσοστών ανακαίνισης αποτελεί πρόκληση, η ανακαίνιση μειώνει τους λογαριασμούς ενέργειας και μπορεί να ελαττώσει την ενεργειακή φτώχεια. Μπορεί επίσης να τονώσει τον οικοδομικό κλάδο και αποτελεί ευκαιρία για τη στήριξη των ΜΜΕ και των τοπικών επαγγελματιών.

Η Επιτροπή θα επιβάλει αυστηρά **την εφαρμογή της νομοθεσίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.** Στο πλαίσιο αυτό, το 2020, θα γίνει αξιολόγηση των εθνικών μακροπρόθεσμων στρατηγικών ανακαίνισης κτιρίων των κρατών μελών³⁶. Η Επιτροπή θα αρχίσει επίσης να διερευνά τη δυνατότητα να συμπεριλαμβάνονται οι εκπομπές από κτίρια στο ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών, στο πλαίσιο των ευρύτερων προσπαθειών για να εξασφαλιστεί ότι οι σχετικές τιμές των διαφόρων πηγών ενέργειας αποστέλλουν τα κατάλληλα μηνύματα για την ενεργειακή απόδοση. Επιπλέον, η Επιτροπή θα επανεξετάσει τον κανονισμό για τα προϊόντα δομικών κατασκευών³⁷. Ο εν λόγω κανονισμός θα πρέπει να διασφαλίζει ότι ο σχεδιασμός νέων και ανακαινισμένων κτιρίων σε όλα τα στάδια είναι σύμφωνος με τις ανάγκες της κυκλικής οικονομίας και συμβάλλει σε αυξημένη ψηφιοποίηση και θωράκιση του κτιριακού αποθέματος έναντι της κλιματικής αλλαγής.

Παράλληλα, η Επιτροπή προτείνει να συνεργαστεί με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με μια νέα πρωτοβουλία για την ανακαίνιση κτιρίων το 2020. Η συνεργασία αυτή θα

³⁶ Ως μέρος των απαιτήσεων της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.

³⁷ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 305/2011 για τη θέσπιση εναρμονισμένων όρων εμπορίας προϊόντων του τομέα των δομικών κατασκευών και για την κατάργηση της οδηγίας 89/106/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

περιλαμβάνει μια ανοικτή πλατφόρμα στην οποία θα συμμετέχουν ο κλάδος των κτιρίων και των κατασκευών, αρχιτέκτονες και μηχανικοί και οι τοπικές αρχές για την αντιμετώπιση των εμποδίων στην ανακαίνιση κτιρίων. Η πρωτοβουλία αυτή θα περιλαμβάνει επίσης καινοτόμα συστήματα χρηματοδότησης στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU. Τα συστήματα αυτά θα μπορούσαν να απευθύνονται σε ενώσεις κοινωνικής στέγασης ή σε εταιρείες παροχής ενεργειακών υπηρεσιών που θα μπορούσαν να διοργανώνουν τις ανακαινίσεις κτιρίων, μεταξύ άλλων, μέσω συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης. Ένας βασικός στόχος θα ήταν να οργανωθούν οι προσπάθειες ανακαίνισης κτιρίων σε μεγαλύτερα συγκροτήματα ώστε να επιτυγχάνουν καλύτερους όρους χρηματοδότησης και οικονομίες κλίμακας. Η Επιτροπή θα εργαστεί επίσης για την άρση των εθνικών κανονιστικών φραγμών που παρεμποδίζουν τις επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση σε μισθωμένα ακίνητα και σε κτίρια πολλαπλής ιδιοκτησίας. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην ανακαίνιση των κοινωνικών κατοικιών, προκειμένου να βοηθηθούν τα νοικοκυριά που πασχίζουν να πληρώσουν τους λογαριασμούς ενέργειας. Θα πρέπει επίσης να δοθεί έμφαση στην ανακαίνιση σχολείων και νοσοκομείων, δεδομένου ότι τα χρήματα που εξοικονομούνται μέσω της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων θα καταστούν διαθέσιμα κονδύλια για τη στήριξη της εκπαίδευσης και της δημόσιας υγείας.

2.1.5. Επιτάχυνση της μετάβασης στη βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα

Οι μεταφορές αντιπροσωπεύουν το ένα τέταρτο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ, και εξακολουθούν να αυξάνονται. Για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας, απαιτείται μείωση των εκπομπών από τις μεταφορές κατά 90 % έως το 2050. Οι οδικές, σιδηροδρομικές, αεροπορικές και πλωτές μεταφορές θα πρέπει όλες να συμβάλλουν στη μείωση αυτή. Η δημιουργία βιώσιμων μεταφορών σημαίνει ότι δίνεται προτεραιότητα στους χρήστες και ότι τους παρέχονται πιο προσιτές, προσβάσιμες, υγιεινές και καθαρές εναλλακτικές λύσεις για τις σημερινές τους συνήθειες κινητικότητας. Το 2020 η Επιτροπή θα εγκρίνει μια στρατηγική για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα, η οποία θα αντιμετωπίσει την εν λόγω πρόκληση και θα συμβάλει στην επίλυση του προβλήματος όλων των πηγών εκπομπών.

Οι πολυτροπικές μεταφορές χρειάζονται ισχυρή ώθηση. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του συστήματος μεταφορών. Κατά προτεραιότητα, σημαντικό μέρος του 75 % των εσωτερικών εμπορευματικών μεταφορών που πραγματοποιούνται σήμερα οδικώς θα πρέπει να στραφεί προς τις σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να θεσπιστούν μέτρα, που θα προτείνει η Επιτροπή μέχρι το 2021, για την καλύτερη διαχείριση και την αύξηση της μεταφορικής ικανότητας των σιδηροδρόμων και των εσωτερικών πλωτών οδών. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης το ενδεχόμενο απόσυρσης της πρότασης για την αναθεώρηση της οδηγίας για τις συνδυασμένες μεταφορές και υποβολής νέας πρότασης,³⁸ ώστε να μετατραπεί σε αποτελεσματικό εργαλείο στήριξης των πολυτροπικών εμπορευματικών μεταφορών που αφορούν σιδηροδρομικές και πλωτές μεταφορές, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων. Στην αεροπορία, θα πρέπει να αρχίσουν εκ νέου οι εργασίες για την έγκριση της πρότασης της Επιτροπής για έναν πραγματικά Ενιαίο Ευρωπαϊκό Ουρανό, δεδομένου ότι αυτό θα συμβάλει στην επίτευξη σημαντικών μειώσεων στις εκπομπές των αεροπορικών μεταφορών.

Η αυτοματοποιημένη και συνδεδεμένη πολυτροπική κινητικότητα θα διαδραματίσει αυξανόμενο ρόλο, σε συνδυασμό με έξυπνα συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας που καθίστανται δυνατά χάρη στην ψηφιοποίηση. Το σύστημα μεταφορών και οι υποδομές της ΕΕ

³⁸ Πρόταση οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 92/106/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για ορισμένες συνδυασμένες εμπορευματικές μεταφορές μεταξύ των κρατών μελών COM(2017) 648

θα καταστούν κατάλληλα για τη στήριξη νέων υπηρεσιών βιώσιμης κινητικότητας που μπορούν να μειώσουν την κυκλοφοριακή συμφόρηση και τη ρύπανση, ιδίως στις αστικές περιοχές. Η Επιτροπή θα συμβάλει στην ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων για τη διαχείριση της κυκλοφορίας και λύσεων για την «κινητικότητα ως υπηρεσία», μέσω των χρηματοδοτικών της μέσων, όπως ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη».

Η τιμή των μεταφορών πρέπει να αντικατοπτρίζει τον αντίκτυπο που έχουν οι μεταφορές στο περιβάλλον και στην υγεία. Οι επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων θα πρέπει να σταματήσουν και, στο πλαίσιο της αναθεώρησης της οδηγίας φορολόγησης της ενέργειας, η Επιτροπή θα εξετάσει εκ του σύνεγγυς τις τρέχουσες φορολογικές απαλλαγές, μεταξύ άλλων και για τα αεροπορικά και ναυτιλιακά καύσιμα, και θα διερευνήσει τον καλύτερο δυνατό τρόπο αντιμετώπισης των τρόπων διαφυγής. Ομοίως, η Επιτροπή θα προτείνει την επέκταση του ευρωπαϊκού συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών στον ναυτιλιακό τομέα, καθώς και τη μείωση των δικαιωμάτων του συστήματος εμπορίας εκπομπών της ΕΕ που διατίθενται δωρεάν στις αεροπορικές εταιρείες. Αυτό θα συντονιστεί με δράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, ιδίως στον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας και τον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης με νέο βλέμμα την πολιτική διάσταση του τρόπου με τον οποίο θα επιτευχθεί η αποτελεσματική τιμολόγηση της χρήσης οδικού δικτύου στην ΕΕ. Καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να διατηρήσουν το υψηλό επίπεδο φιλοδοξίας της αρχικής πρότασης της Επιτροπής σχετικά με την οδηγία για την ευρωβινιέτα³⁹, και είναι έτοιμη να την αποσύρει, εάν χρειαστεί, και να προτείνει εναλλακτικά μέτρα.

Η ΕΕ θα πρέπει παράλληλα να επιταχύνει την παραγωγή και την διανομή βιώσιμων εναλλακτικών καυσίμων για τις μεταφορές. Έως το 2025, θα χρειαστούν περίπου 1 εκατομμύριο δημόσιοι σταθμοί επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού για τα 13 εκατομμύρια οχήματα μηδενικών και χαμηλών εκπομπών που αναμένεται ότι θα κυκλοφορούν στους ευρωπαϊκούς δρόμους. Η Επιτροπή θα στηρίξει την εγκατάσταση δημόσιων σταθμών επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού, όπου εξακολουθούν να υπάρχουν κενά, ιδίως για ταξίδια μεγάλων αποστάσεων και σε λιγότερο πυκνοκατοικημένες περιοχές, και θα δρομολογήσει το συντομότερο δυνατόν νέα πρόσκληση χρηματοδότησης για την επίτευξη αυτού του στόχου. Τα μέτρα αυτά θα συμπληρώσουν τα μέτρα που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο. Η Επιτροπή θα εξετάσει νομοθετικές επιλογές για την ενίσχυση της παραγωγής και της υιοθέτησης βιώσιμων εναλλακτικών καυσίμων για τους διάφορους τρόπους μεταφοράς. Η Επιτροπή θα επανεξετάσει επίσης την οδηγία για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων⁴⁰ και τον κανονισμό ΔΕΔ-Μ με στόχο την επιτάχυνση της ανάπτυξης οχημάτων και σκαφών μηδενικών και χαμηλών εκπομπών.

Οι μεταφορές θα πρέπει να καταστούν δραστικά λιγότερο ρυπογόνες, ιδίως στις πόλεις. Ένας συνδυασμός μέτρων θα πρέπει να αφορά τις εκπομπές, την κυκλοφορική συμφόρηση των πόλεων και τη βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών. Η Επιτροπή θα προτείνει αυστηρότερα πρότυπα για τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων από οχήματα με κινητήρα εσωτερικής καύσης. Η Επιτροπή θα προτείνει επίσης την αναθεώρηση, έως τον Ιούνιο του 2021, της νομοθεσίας σχετικά με τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ των αυτοκινήτων και των ημιφορτηγών, ώστε να εξασφαλιστεί η σαφής μετάβαση, από το 2025 και μετά, προς την κινητικότητα μηδενικών εκπομπών. Παράλληλα, θα εξετάσει το ενδεχόμενο εφαρμογής του ευρωπαϊκού συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών στις οδικές μεταφορές, ως συμπλήρωμα των υφιστάμενων και των μελλοντικών προτύπων

³⁹ Πρόταση οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/62/ΕΚ περί επιβολής τελών στα βαρέα φορτηγά οχήματα που χρησιμοποιούν ορισμένα έργα υποδομής COM(2017) 275

⁴⁰ Οδηγία 2014/94/ΕΕ για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων.

επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ των οχημάτων. Θα αναλάβει δράση στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, μεταξύ άλλων για να ρυθμίσει την πρόσβαση των πλέον ρυπογόνων πλοίων σε λιμένες της ΕΕ και να υποχρεώσει τα ελλειμνισμένα πλοία να ηλεκτροδοτούνται από ξηράς. Ομοίως, η ποιότητα του αέρα θα πρέπει να βελτιωθεί πλησίον των αερολιμένων με την αντιμετώπιση των εκπομπών ρύπων από τα αεροσκάφη και τις δραστηριότητες του αερολιμένα.

2.1.6. Από «το αγρόκτημα στο πιάτο»: σχεδιασμός ενός δίκαιου, υγιεινού και φιλικού προς το περιβάλλον συστήματος τροφίμων

Τα ευρωπαϊκά τρόφιμα είναι φημισμένα ως ασφαλή, θρεπτικά και υψηλής ποιότητας. Θα πρέπει τώρα να καταστούν επίσης **το παγκόσμιο πρότυπο βιωσιμότητας.** Αν και η μετάβαση σε πιο βιώσιμα συστήματα έχει αρχίσει, ο επισιτισμός ενός ταχέως αυξανόμενου παγκόσμιου πληθυσμού εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση με τα τρέχοντα πρότυπα παραγωγής. Η παραγωγή τροφίμων εξακολουθεί να έχει ως αποτέλεσμα τη ρύπανση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους, ευθύνεται και αυτή για την απώλεια της βιοποικιλότητας και την κλιματική αλλαγή και καταναλώνει τεράστιες ποσότητες φυσικών πόρων, ενώ σπαταλάται σημαντικό μέρος των τροφίμων. Παράλληλα, η διατροφή χαμηλής ποιότητας προκαλεί παχυσαρκία και ασθένειες όπως ο καρκίνος.

Υπάρχουν νέες ευκαιρίες για όλους τους φορείς της αλυσίδας αξίας των τροφίμων. Οι νέες τεχνολογίες και οι επιστημονικές ανακαλύψεις, σε συνδυασμό με την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού και της ζήτησης για βιώσιμα τρόφιμα, θα ωφελήσουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει τη στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» την άνοιξη του 2020 και θα δρομολογήσει ευρεία συζήτηση με τα ενδιαφερόμενα μέρη που θα καλύπτει όλα τα στάδια της τροφικής αλυσίδας, και θα ανοίξει τον δρόμο για τη διαμόρφωση μιας πιο βιώσιμης πολιτικής για τα τρόφιμα.

Οι Ευρωπαίοι αγρότες και αλιείς είναι βασικοί παράγοντες όσον αφορά τη διαχείριση της μετάβασης. Η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» θα ενισχύσει τις προσπάθειές τους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Η κοινή γεωργική πολιτική και η κοινή αλιευτική πολιτική θα εξακολουθήσουν να αποτελούν βασικά εργαλεία για τη στήριξη των προσπαθειών αυτών, εξασφαλίζοντας παράλληλα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο για τους γεωργούς, τους αλιείς και τις οικογένειές τους. Οι προτάσεις της Επιτροπής για την κοινή γεωργική πολιτική της περιόδου 2021 έως 2027 ορίζουν ότι τουλάχιστον το 40 % του συνολικού προϋπολογισμού της κοινής γεωργικής πολιτικής και τουλάχιστον το 30 % του Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας θα συμβάλουν στη δράση για το κλίμα.

Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο **για την επίτευξη τουλάχιστον αυτού του επιπέδου φιλοδοξίας στις προτάσεις.** Δεδομένου ότι η έναρξη εφαρμογής της αναθεωρημένης κοινής γεωργικής πολιτικής είναι πιθανό να καθυστερήσει μέχρι τις αρχές του 2022, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη και τους ενδιαφερόμενους φορείς προκειμένου να διασφαλιστεί ότι, από την αρχή, τα εθνικά στρατηγικά σχέδια για τη γεωργία αντικατοπτρίζουν πλήρως τη φιλοδοξία της Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο». Η Επιτροπή θα μεριμνήσει ώστε τα εν λόγω στρατηγικά σχέδια να αξιολογηθούν με βάση αυστηρά κλιματικά και περιβαλλοντικά κριτήρια. Τα σχέδια αυτά θα πρέπει να οδηγήσουν στη χρήση βιώσιμων πρακτικών, όπως η γεωργία ακριβείας, η βιολογική καλλιέργεια, η αγροοικολογία, η γεωργοδοσολογία και τα αυστηρότερα πρότυπα για την καλή μεταχείριση των ζώων. Με τη μετατόπιση της έμφασης από τη συμμόρφωση στις επιδόσεις, μέτρα όπως το οικολογικό πρόγραμμα, θα πρέπει να επιβραβεύουν τους γεωργούς που βελτιώνουν τις επιδόσεις τους

όσον αφορά το περιβάλλον και το κλίμα, μεταξύ άλλων μέσω της διαχείρισης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα στο έδαφος, και όσον αφορά τη διαχείριση των θρεπτικών συστατικών για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων και τη μείωση των εκπομπών. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για την ανάπτυξη του δυναμικού των προϊόντων βιώσιμης αλυσίδας ως πηγής τροφίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

Τα στρατηγικά σχέδια θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν αυξημένο επίπεδο φιλοδοξίας για τη σημαντική μείωση της χρήσης και των κινδύνων των χημικών φυτοφαρμάκων, καθώς και της χρήσης λιπασμάτων και αντιβιοτικών. Η Επιτροπή θα προσδιορίσει τα μέτρα, μεταξύ των οποίων και τα νομοθετικά μέτρα, που απαιτούνται για την επίτευξη αυτών των μειώσεων βάσει διαλόγου με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Οι εκτάσεις βιολογικής καλλιέργειας θα πρέπει επίσης να αυξηθούν στην Ευρώπη. Η ΕΕ πρέπει να αναπτύξει καινοτόμους τρόπους για την προστασία της συγκομιδής από επιβλαβείς οργανισμούς και ασθένειες και να εξετάσει τον δυνητικό ρόλο των νέων καινοτόμων τεχνικών για τη βελτίωση της βιωσιμότητας του συστήματος τροφίμων, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι παραμένουν ασφαλή.

Η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» θα συμβάλει επίσης στην επίτευξη κυκλικής οικονομίας. Θα έχει ως στόχο τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των τομέων της επεξεργασίας τροφίμων και του λιανικού εμπορίου με την ανάληψη δράσεων στους τομείς των μεταφορών, της αποθήκευσης, της συσκευασίας και της σπατάλης τροφίμων. Σε αυτές περιλαμβάνονται δράσεις για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα των τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της επιβολής και της ικανότητας διεξαγωγής ερευνών σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και για την έναρξη μιας διαδικασίας εντοπισμού νέων καινοτόμων προϊόντων διατροφής και ζωοτροφών, όπως τα θαλασσινά που βασίζονται σε φύκια.

Τέλος, η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» θα επιδιώξει **να τονώσει τη βιώσιμη κατανάλωση τροφίμων και να προωθήσει οικονομικά προσιτά υγιεινά τρόφιμα για όλους.** Τα εισαγόμενα τρόφιμα που δεν συμμορφώνονται με τα σχετικά περιβαλλοντικά πρότυπα της ΕΕ δεν θα επιτρέπονται στις αγορές της ΕΕ. Η Επιτροπή θα προτείνει δράσεις για να βοηθήσει τους καταναλωτές να επιλέξουν υγιεινή και βιώσιμη διατροφή και να μειώσουν τη σπατάλη τροφίμων. Η Επιτροπή θα διερευνήσει νέους τρόπους για την καλύτερη ενημέρωση των καταναλωτών, μεταξύ άλλων και με ψηφιακά μέσα, σχετικά με λεπτομέρειες όπως η προέλευση των τροφίμων, η θρεπτική αξία τους και το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα. Η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» θα περιλαμβάνει επίσης προτάσεις για τη βελτίωση της θέσης των γεωργών στην αλυσίδα αξίας.

2.1.7. Διατήρηση και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας

Τα οικοσυστήματα παρέχουν βασικές υπηρεσίες, όπως τρόφιμα, καθαρό νερό και καθαρό αέρα, και στέγαση. Μετριάζουν τις φυσικές καταστροφές, τους κινδύνους από επιβλαβείς οργανισμούς και ασθένειες και συμβάλλουν στη ρύθμιση του κλίματος. Ωστόσο, η ΕΕ δεν ανταποκρίνεται σε ορισμένους από τους σημαντικότερους περιβαλλοντικούς στόχους της για το 2020, όπως οι στόχοι του Aichi στο πλαίσιο της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα. Η ΕΕ και οι παγκόσμιοι εταίροι της πρέπει να σταματήσουν την απώλεια της βιοποικιλότητας. Η έκθεση παγκόσμιας αξιολόγησης της διακυβερνητικής πλατφόρμας επιστήμης-πολιτικής για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων για το 2019⁴¹ κατέδειξε την απώλεια της βιοποικιλότητας σε ολόκληρο τον πλανήτη, η οποία προκαλείται κυρίως από αλλαγές στον

⁴¹ <https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>

τρόπο χρήσης της γης και της θάλασσας, από την άμεση εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και την κλιματική αλλαγή ως τον τρίτο σημαντικότερο παράγοντα απώλειας βιοποικιλότητας.

Η διάσκεψη των μερών της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα που θα πραγματοποιηθεί στο Kunming της Κίνας, τον Οκτώβριο του 2020, προσφέρει την ευκαιρία στον κόσμο να θεσπίσει ένα στιβαρό παγκόσμιο πλαίσιο για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας. Για να εξασφαλιστεί ότι η ΕΕ θα διαδραματίσει καίριο ρόλο, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μια **στρατηγική για τη βιοποικιλότητα έως τον Μάρτιο του 2020**, την οποία θα ακολουθήσουν συγκεκριμένες δράσεις το 2021. Η στρατηγική θα περιγράφει τη θέση της ΕΕ στη Διάσκεψη των Μερών, με παγκόσμιους στόχους για την προστασία της βιοποικιλότητας, καθώς και δεσμεύσεις για την αντιμετώπιση των βασικών αιτίων της απώλειας της βιοποικιλότητας στην ΕΕ, με τη στήριξη μετρήσιμων στόχων που αντιμετωπίζουν τα κύρια αίτια της απώλειας της βιοποικιλότητας.

Η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα θα προσδιορίσει συγκεκριμένα μέτρα για την υλοποίηση αυτών των στόχων. Σε αυτούς θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται ποσοτικοποιημένοι στόχοι, όπως η αύξηση της κάλυψης προστατευόμενων χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών με πλούσια βιοποικιλότητα με βάση το δίκτυο Natura 2000. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να ενισχύσουν τη διασυνοριακή συνεργασία για την αποτελεσματικότερη προστασία και αποκατάσταση των περιοχών που καλύπτονται από το δίκτυο Natura 2000. Η Επιτροπή θα προσδιορίσει τα μέτρα, καθώς και τη νομοθεσία, που θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη να βελτιώσουν και να επαναφέρουν τα κατεστραμμένα οικοσυστήματα σε καλή οικολογική κατάσταση, συμπεριλαμβανομένων των πλούσιων σε άνθρακα οικοσυστημάτων. Η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα θα περιλαμβάνει επίσης προτάσεις για να δοθεί οικολογική διάσταση στις ευρωπαϊκές πόλεις και να αυξηθεί η βιοποικιλότητα σε αστικούς χώρους. Η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο εκπόνησης ενός σχεδίου αποκατάστασης της φύσης και θα διερευνήσει τρόπους με τους οποίους θα παρασχεθεί χρηματοδότηση στα κράτη μέλη για να μπορέσουν να επιτύχουν αυτόν τον στόχο.

Όλες οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να συμβάλουν στη διατήρηση και την αποκατάσταση του φυσικού κεφαλαίου της Ευρώπης⁴². Η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο», που περιγράφεται στην ενότητα 2.1.6, θα εξετάσει τη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων στη γεωργία. Στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής θα συνεχιστούν οι εργασίες για τη μείωση των δυσμενών επιπτώσεων που μπορεί να έχει η αλιεία στα οικοσυστήματα, ιδίως σε ευαίσθητες περιοχές. Η Επιτροπή θα στηρίξει επίσης μεγαλύτερο αριθμό συνδεδεμένων και υπό ορθή διαχείριση προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών.

Τα δασικά οικοσυστήματα υφίστανται αυξανόμενες πιέσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής. Οι δασικές εκτάσεις της ΕΕ πρέπει να βελτιωθούν τόσο από ποιοτική όσο και από ποσοτική άποψη, ώστε η ΕΕ να επιτύχει κλιματική ουδετερότητα και ένα υγιές περιβάλλον. Η βιώσιμη δάσωση και αναδάσωση και η αποκατάσταση υποβαθμισμένων δασών μπορούν να αυξήσουν την απορρόφηση CO₂, βελτιώνοντας παράλληλα την ανθεκτικότητα των δασών και προωθώντας την κυκλική βιοοικονομία. Στηριζόμενη στη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα έως το 2030, η Επιτροπή θα καταρτίσει μια νέα δασική στρατηγική της ΕΕ που θα καλύπτει το σύνολο του κύκλου των δασών και θα προωθεί τις πολυάριθμες υπηρεσίες που παρέχουν τα δάση.

Η νέα δασική στρατηγική της ΕΕ θα έχει ως βασικούς στόχους της την αποτελεσματική δάσωση και τη διατήρηση και αποκατάσταση των δασών στην Ευρώπη, ώστε να αυξηθεί η απορρόφηση CO₂, να μειωθεί η συχνότητα και η έκταση των δασικών πυρκαγιών και να

⁴² Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ SWD (2019) 305 FINAL «Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την ενσωμάτωση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που παρέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων»

ενισχυθεί η βιοοικονομία, με πλήρη σεβασμό των οικολογικών αρχών που ευνοούν τη βιοποικιλότητα. Τα εθνικά στρατηγικά σχέδια στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής θα πρέπει να παρέχουν κίνητρα στους διαχειριστές δασών για τη διατήρηση, την ανάπτυξη και τη διαχείριση των δασών με βιώσιμο τρόπο. Με βάση την ανακοίνωση σχετικά με την εντατικοποίηση της δράσης της ΕΕ για την προστασία και την αποκατάσταση των δασών του πλανήτη⁴³, η Επιτροπή θα λάβει μέτρα, κανονιστικά και άλλα, για την προώθηση εισαγόμενων προϊόντων και αλυσίδων αξίας που δεν συνεπάγονται την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών.

Η βιώσιμη «γαλάζια οικονομία» θα πρέπει να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην άμβλυση των πολλαπλών πιέσεων που ασκούνται στους χερσαίους πόρους της ΕΕ και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ο ρόλος των ωκεανών στην άμβλυση και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο. Ο τομέας μπορεί να συμβάλει με τη βελτίωση της χρήσης των υδάτινων και θαλάσσιων πόρων, για παράδειγμα, μέσω της προώθησης της παραγωγής και της χρήσης νέων πηγών πρωτεΐνης που μπορούν να μετριάσουν την πίεση που ασκείται στις γεωργικές εκτάσεις. Γενικότερα, οι μακροχρόνιες λύσεις για την κλιματική αλλαγή απαιτούν να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή σε λύσεις που βασίζονται στη φύση, μεταξύ αυτών και για υγιείς και ανθεκτικές θάλασσες και ωκεανούς. Η Επιτροπή θα αναλύσει τα πορίσματα της ειδικής έκθεσης της διεθνούς επιτροπής για την κλιματική αλλαγή σχετικά με τους ωκεανούς⁴⁴ και θα προτείνει μέτρα στον θαλάσσιο τομέα. Τα μέτρα αυτά θα περιλαμβάνουν τρόπους για τη διαχείριση του θαλάσσιου χώρου με πιο βιώσιμο τρόπο, με στόχο ιδίως την αξιοποίηση του αυξανόμενου δυναμικού των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η Επιτροπή θα υιοθετήσει επίσης προσέγγιση μηδενικής ανοχής στην παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία. Η διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τους ωκεανούς που θα πραγματοποιηθεί στην Πορτογαλία το 2020 θα δώσει την ευκαιρία στην ΕΕ να τονίσει τη σημασία της δράσης για θέματα που αφορούν τους ωκεανούς.

2.1.8. Φιλοδοξία μηδενικής ρύπανσης για ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες

Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος απαλλαγμένου από τοξικές ουσίες απαιτεί περισσότερη δράση για την πρόληψη της ρύπανσης, καθώς και μέτρα για τον καθαρισμό και την αποκατάστασή του. Για την προστασία των πολιτών και των οικοσυστημάτων της Ευρώπης, η ΕΕ πρέπει να παρακολουθεί καλύτερα, να αναφέρει, να προλαμβάνει και να αντιμετωπίζει τη ρύπανση του αέρα, των υδάτων, του εδάφους και των καταναλωτικών προϊόντων. Για να επιτευχθεί αυτό, η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν συστηματικότερα όλες τις πολιτικές και ρυθμίσεις. **Για την αντιμετώπιση αυτών των αλληλένδετων προκλήσεων, η Επιτροπή θα εγκρίνει το 2021 ένα σχέδιο δράσης για μηδενική ρύπανση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.**

Πρέπει να αποκατασταθούν οι φυσικές λειτουργίες των υπόγειων και των επιφανειακών υδάτων. Πρόκειται για απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρηση και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας σε λίμνες, ποταμούς, υγρότοπους και εκβολές ποταμών, καθώς και για την πρόληψη και τον περιορισμό των καταστροφών από πλημμύρες. Η εφαρμογή της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο» θα μειώσει τη ρύπανση από τα πλεονάζοντα θρεπτικά συστατικά. Επιπλέον, η Επιτροπή θα προτείνει μέτρα για την αντιμετώπιση της ρύπανσης από τις αστικές απορροές και από νέες ή ιδιαίτερα επιβλαβείς πηγές ρύπανσης, όπως είναι τα μικροπλαστικά και οι χημικές ουσίες, μεταξύ των οποίων και τα φαρμακευτικά προϊόντα.

⁴³ COM/2019/352 final

⁴⁴ Ειδική έκθεση για τον ωκεανό και την κρυσφαίρα σε ένα μεταβαλλόμενο κλίμα.

Πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι συνδυασμένες επιπτώσεις των διαφορετικών ειδών ρύπων.

Η Επιτροπή θα βασιστεί στα διδάγματα που αντλήθηκαν από την αξιολόγηση της ισχύουσας νομοθεσίας για την ποιότητα του αέρα⁴⁵. Θα προτείνει επίσης την ενίσχυση των διατάξεων για την παρακολούθηση⁴⁶, την κατάρτιση μοντέλων και την εκπόνηση σχεδίων για την ποιότητα του αέρα, ώστε να βοηθηθούν οι τοπικές αρχές να επιτύχουν καθαρότερο αέρα. Η Επιτροπή θα προτείνει ιδίως την αναθεώρηση των προτύπων ποιότητας του αέρα για την καλύτερη εναρμόνισή τους με τις συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.

Η Επιτροπή θα επανεξετάσει τα μέτρα της ΕΕ για την αντιμετώπιση της ρύπανσης από μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Θα εξετάσει το τομεακό πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας και τον τρόπο με τον οποίο θα καταστεί πλήρως συμβατό με τις πολιτικές για το κλίμα, την ενέργεια και την κυκλική οικονομία. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί επίσης με τα κράτη μέλη για τη βελτίωση της πρόληψης των βιομηχανικών ατυχημάτων.

Για να εξασφαλιστεί ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μια στρατηγική για τις χημικές ουσίες, με στόχο τη βιωσιμότητα. Η εν λόγω στρατηγική θα συμβάλει στην καλύτερη προστασία των πολιτών και του περιβάλλοντος από τις επικίνδυνες χημικές ουσίες και θα ενθαρρύνει την καινοτομία για την ανάπτυξη ασφαλών και βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων. Όλα τα μέρη, συμπεριλαμβανομένου του βιομηχανικού κλάδου, θα πρέπει να συνεργαστούν ώστε να συνδυάσουν καλύτερη προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος και αυξημένη ανταγωνιστικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι στόχοι αυτοί μπορούν να επιτευχθούν με την απλούστευση και την ενίσχυση του νομικού πλαισίου. Η Επιτροπή θα επανεξετάσει τον τρόπο με τον οποίο θα αξιοποιήσει καλύτερα τους οργανισμούς και τους επιστημονικούς φορείς της ΕΕ ώστε να μεταβεί προς μια διαδικασία «μίας ουσίας — μίας αξιολόγησης» και να επιτύχει μεγαλύτερη διαφάνεια κατά την ιεράρχηση των δράσεων για την αντιμετώπιση των χημικών ουσιών. Παράλληλα, το ρυθμιστικό πλαίσιο θα πρέπει να αντικατοπτρίζει άμεσα τα επιστημονικά στοιχεία σχετικά με τον κίνδυνο που εγκυμονούν οι ενδοκρινικοί διαταράκτες, οι επικίνδυνες χημικές ουσίες στα προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των εισαγωγών, οι συνδυαστικές επιπτώσεις των διαφόρων χημικών ουσιών και των πολύ ανθεκτικών χημικών ουσιών.

2.2. Ενσωμάτωση της βιωσιμότητας σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ

2.2.1. Επιδίωξη πράσινης χρηματοδότησης και πράσινων επενδύσεων και διασφάλιση δίκαιης μετάβασης

Για να επιτευχθούν οι φιλόδοξοι στόχοι που θέτει η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, πρέπει να καλυφθούν σημαντικές επενδυτικές ανάγκες. Η Επιτροπή εκτίμησε ότι, για την επίτευξη των σημερινών στόχων για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030, θα απαιτηθούν πρόσθετες ετήσιες επενδύσεις ύψους 260 δισεκατομμυρίων EUR⁴⁷, ήτοι περίπου το 1,5 % του ΑΕΠ του 2018⁴⁸. Αυτή η ροή επενδύσεων θα πρέπει να συνεχιστεί για μεγάλο χρονικό

⁴⁵ Έλεγχος καταλληλότητας των οδηγιών για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα SWD (2019) 427

⁴⁶ Μεταξύ άλλων με τη χρήση των νέων ευκαιριών παρακολούθησης που παρέχει η ψηφιοποίηση.

⁴⁷ Ανακοίνωση «Ενωμένοι στην υλοποίηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα — Δημιουργία των βάσεων για την επιτυχή μετάβαση στην καθαρή ενέργεια» COM (2019) 285

⁴⁸ Οι εκτιμήσεις αυτές είναι συντηρητικές, καθώς δεν εξετάζουν, για παράδειγμα, τις επενδυτικές ανάγκες για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή ή για άλλες περιβαλλοντικές προκλήσεις, όπως η βιοποικιλότητα. Δεν λαμβάνουν επίσης υπόψη τις δημόσιες επενδύσεις που απαιτούνται για την αντιμετώπιση του κοινωνικού κόστους της μετάβασης και του κόστους της αδράνειας.

διάστημα. Το μέγεθος της επενδυτικής πρόκλησης απαιτεί την κινητοποίηση τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα.

Η Επιτροπή θα παρουσιάσει ένα επενδυτικό σχέδιο για μια βιώσιμη Ευρώπη, το οποίο θα συμβάλει στην κάλυψη των πρόσθετων χρηματοδοτικών αναγκών. Το εν λόγω σχέδιο θα συνδυάζει ειδική χρηματοδότηση για τη στήριξη βιώσιμων επενδύσεων και προτάσεις για ένα βελτιωμένο πλαίσιο που θα ευνοεί τις πράσινες επενδύσεις. Ταυτόχρονα, θα είναι ουσιαστικής σημασίας να προετοιμαστεί μια δεξαμενή βιώσιμων έργων. Η παροχή τεχνικής βοήθειας και συμβουλευτικών υπηρεσιών θα βοηθήσει τους φορείς υλοποίησης έργων να εντοπίζουν και να προετοιμάζουν έργα και να έχουν πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης.

Ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα διαδραματίσει καίριο ρόλο. Η Επιτροπή πρότεινε στόχο 25 % για την ενσωμάτωση της διάστασης του κλίματος σε όλα τα προγράμματα της ΕΕ. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα συμβάλει επίσης στην επίτευξη των στόχων για το κλίμα στο σκέλος των εσόδων. Η Επιτροπή έχει προτείνει νέες ροές εσόδων («ίδιοι πόροι»), μία από τις οποίες βασίζεται στα μη ανακυκλωμένα απορρίμματα πλαστικών συσκευασιών. Μια δεύτερη ροή εσόδων θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη διάθεση του 20 % των εσόδων από τον πλειστηριασμό δικαιωμάτων εκπομπών του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Τουλάχιστον το 30 % του ταμείου InvestEU θα συμβάλει στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, τα έργα θα υπόκεινται σε έλεγχο βιωσιμότητας για να εξετάζεται η συμβολή τους στην υλοποίηση των κλιματικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων. Το InvestEU προσφέρει επίσης στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν την εγγύηση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, π.χ. για την υλοποίηση των στόχων της πολιτικής συνοχής που αφορούν το κλίμα στα εδάφη και τις περιοχές τους. Το InvestEU ενισχύει επίσης τη συνεργασία με εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες και ιδρύματα, η οποία μπορεί να προωθήσει τον συνολικό περιβαλλοντικό προσανατολισμό των δραστηριοτήτων τους για την επίτευξη των στόχων πολιτικής της ΕΕ. Επιπλέον, στο πλαίσιο της αναθεώρησης του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ, η Επιτροπή θα επανεξετάσει τον ρόλο των ταμείων καινοτομίας και εκσυγχρονισμού, τα οποία δεν χρηματοδοτούνται από τον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ. Φιλόδοξο στόχο αποτελεί η ενίσχυση του ρόλου και της αποτελεσματικότητάς τους όσον αφορά την ανάπτυξη καινοτόμων και κλιματικά ουδέτερων λύσεων σε ολόκληρη την ΕΕ. Κατά την αναθεώρηση του ενωσιακού συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών, θα εξεταστεί επίσης η διάθεση πρόσθετων εσόδων στον προϋπολογισμό της ΕΕ από δικαιώματα με σκοπό την ενίσχυση της χρηματοδότησης της δίκαιης μετάβασης.

Η Επιτροπή θα συνεργαστεί επίσης με τον όμιλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ), τις εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες και ιδρύματα, καθώς και με άλλους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Η ΕΤΕπ έθεσε ως στόχο τον διπλασιασμό του στόχου της για το κλίμα από 25 % σε 50 % έως το 2025, και έτσι μετατρέπεται σε τράπεζα της Ευρώπης για το κλίμα.

Στο πλαίσιο του επενδυτικού σχεδίου για μια βιώσιμη Ευρώπη, η Επιτροπή θα προτείνει έναν μηχανισμό δίκαιης μετάβασης, ο οποίος θα περιλαμβάνει ένα ταμείο δίκαιης μετάβασης, ώστε να μην μείνει κανείς στο περιθώριο. Η μετάβαση μπορεί να επιτύχει μόνο αν πραγματοποιηθεί με τρόπο δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς. Οι πιο ευάλωτες ομάδες είναι εκείνες που είναι περισσότερο εκτεθειμένες στις επιβλαβείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, η διαχείριση της μετάβασης θα οδηγήσει σε σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές των επιχειρηματικών μοντέλων, των απαιτήσεων για δεξιότητες και των σχετικών τιμών. Οι πολίτες, ανάλογα με την κοινωνική

τους κατάσταση και τις γεωγραφικές συνθήκες τους, θα επηρεαστούν με διαφορετικούς τρόπους. Τα κράτη μέλη, οι περιφέρειες και οι πόλεις δεν αρχίζουν όλα τη μετάβαση από το ίδιο σημείο ούτε διαθέτουν την ίδια ικανότητα απόκρισης. Οι προκλήσεις αυτές απαιτούν ισχυρή πολιτική αντιμετώπιση σε όλα τα επίπεδα.

Ο μηχανισμός δίκαιης μετάβασης θα επικεντρωθεί στις περιφέρειες και τους τομείς που επηρεάζονται περισσότερο από τη μετάβαση, λόγω της εξάρτησής τους από τα ορυκτά καύσιμα ή από διαδικασίες υψηλής έντασης άνθρακα. Θα βασιστεί σε πηγές χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, καθώς και από τον όμιλο της ΕΤΕπ, για τη μόχλευση των αναγκαίων ιδιωτικών και δημόσιων πόρων. Η στήριξη θα συνδέεται με την προώθηση της μετάβασης σε δραστηριότητες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή. Θα επιδιώξει επίσης να προστατεύσει τους πολίτες και τους εργαζόμενους που είναι πιο ευάλωτοι κατά τη μετάβαση, παρέχοντας πρόσβαση σε προγράμματα επανεκπαίδευσης, θέσεις εργασίας σε νέους οικονομικούς τομείς ή ενεργειακά αποδοτική στέγαση. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες για να τις βοηθήσει να θέσουν σε εφαρμογή τοπικά σχέδια μετάβασης.

Ο μηχανισμός αυτός θα συμπληρώνει την ουσιαστική συνεισφορά του προϋπολογισμού της ΕΕ μέσω όλων των προγραμμάτων που έχουν άμεση σχέση με τη μετάβαση, καθώς και άλλων ταμείων, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο + .

Για να αντιμετωπιστούν οι μακροπρόθεσμες χρηματοδοτικές ανάγκες της μετάβασης, η Επιτροπή θα συνεχίσει να διερευνά με τους σχετικούς εταίρους, στο πλαίσιο του επενδυτικού σχεδίου για μια βιώσιμη Ευρώπη, πρόσθετες πηγές που θα μπορούσαν να κινητοποιηθούν και καινοτόμους τρόπους υλοποίησής της.

Η ανάγκη για κοινωνικά δίκαιη μετάβαση πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζεται στις πολιτικές σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, περιλαμβάνονται επενδύσεις για την παροχή οικονομικά προσιτών λύσεων σε όσους επηρεάζονται από τις πολιτικές τιμολόγησης του άνθρακα, για παράδειγμα μέσω των δημόσιων συγκοινωνιών, καθώς και μέτρα για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και την προώθηση της επανεκπαίδευσης. Η συνοχή των πολιτικών για το κλίμα και το περιβάλλον και μια ολιστική προσέγγιση αποτελούν συχνά απαραίτητη προϋπόθεση ώστε να εξασφαλίζεται ότι θεωρούνται δίκαιες, όπως καταδεικνύεται από τη συζήτηση σχετικά με τη φορολογία των διαφόρων τρόπων μεταφοράς. Για τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους τους, ο ενεργός κοινωνικός διάλογος συμβάλλει στην πρόβλεψη και την επιτυχή διαχείριση των αλλαγών. Η διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον μακροοικονομικό συντονισμό θα στηρίξει τις εθνικές πολιτικές για τα θέματα αυτά .

Ο ιδιωτικός τομέας έχει καθοριστική σημασία για τη χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης. Απαιτούνται μακροπρόθεσμες ενδείξεις για να προσανατολιστούν οι χρηματοοικονομικές ροές και οι ροές κεφαλαίων προς πράσινες επενδύσεις και για να αποφεύγονται μη αξιοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού. Το τρίτο τρίμηνο του 2020, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μια νέα στρατηγική για τη βιώσιμη χρηματοδότηση η οποία θα επικεντρώνεται σε ορισμένες δράσεις.

Πρώτον, η στρατηγική θα ενισχύσει τα θεμέλια για βιώσιμες επενδύσεις. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εγκρίνουν την ταξινομία για την ταξινόμηση περιβαλλοντικά βιώσιμων δραστηριοτήτων. Η βιωσιμότητα θα πρέπει να ενσωματωθεί περαιτέρω στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς πολλές επιχειρήσεις εξακολουθούν να εστιάζουν υπέρμετρα στις βραχυπρόθεσμες οικονομικές επιδόσεις σε σύγκριση με τις πτυχές μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και βιωσιμότητας. Ταυτόχρονα, οι

επιχειρήσεις και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να δημοσιοποιούν περισσότερα δεδομένα τους για το κλίμα και το περιβάλλον, ώστε οι επενδυτές να είναι πλήρως ενημερωμένοι για τη βιωσιμότητα των επενδύσεών τους. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα επανεξετάσει την οδηγία για τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Για να εξασφαλιστεί η κατάλληλη διαχείριση των περιβαλλοντικών κινδύνων και των ευκαιριών μετριασμού και για να μειωθεί το σχετικό κόστος των συναλλαγών, η Επιτροπή θα στηρίξει επίσης τις επιχειρήσεις και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη στην ανάπτυξη τυποποιημένων λογιστικών πρακτικών όσον αφορά το φυσικό κεφάλαιο εντός της ΕΕ και διεθνώς.

Δεύτερον, θα παρασχεθούν αυξημένες ευκαιρίες στους επενδυτές και τις επιχειρήσεις, διευκολύνοντάς τους να εντοπίζουν βιώσιμες επενδύσεις και διασφαλίζοντας την αξιοπιστία τους. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με σαφείς επισημάνσεις για επενδυτικά προϊόντα για μικροεπενδυτές και με την ανάπτυξη ενός προτύπου πράσινων ομολόγων της ΕΕ που θα διευκολύνει τις βιώσιμες επενδύσεις με τον πλέον κατάλληλο τρόπο.

Τρίτον, οι κίνδυνοι για το κλίμα και το περιβάλλον θα αντιμετωπίζονται και θα ενσωματώνονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τούτο σημαίνει ότι ενσωματώνονται καλύτερα τέτοιοι κίνδυνοι στο πλαίσιο προληπτικής εποπτείας της ΕΕ και ότι αξιολογείται η καταλληλότητα των υφιστάμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων για πράσινα στοιχεία ενεργητικού. Θα εξετάσουμε επίσης τον τρόπο με τον οποίο το χρηματοπιστωτικό μας σύστημα μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της ανθεκτικότητας στους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους, ιδίως όσον αφορά τους φυσικούς κινδύνους και τις ζημιές που προκύπτουν από φυσικές καταστροφές.

2.2.2. Οικολογικός προσανατολισμός των εθνικών προϋπολογισμών και αποστολή των σωστών μηνυμάτων όσον αφορά τις τιμές

Οι εθνικοί προϋπολογισμοί διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη μετάβαση. Η μεγαλύτερη χρήση εργαλείων για «πράσινους» προϋπολογισμούς θα συμβάλει στον αναπροσανατολισμό των δημόσιων επενδύσεων, της κατανάλωσης και της φορολογίας προς πράσινες προτεραιότητες, μακριά από επιζήμιες επιδοτήσεις. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για τον έλεγχο και τη συγκριτική αξιολόγηση των «πράσινων» δημοσιονομικών πρακτικών. Αυτό θα διευκολύνει την αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο οι ετήσιοι προϋπολογισμοί και τα μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά σχέδια λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές παραμέτρους και κινδύνους και αντλούν διδάγματα από βέλτιστες πρακτικές. Η επανεξέταση του ευρωπαϊκού πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης θα περιλαμβάνει αναφορά στις πράσινες δημόσιες επενδύσεις στο πλαίσιο της ποιότητας των δημόσιων οικονομικών. Έτσι θα τροφοδοτηθεί ο διάλογος σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης της δημοσιονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Τα αποτελέσματα του διαλόγου θα αποτελέσουν τη βάση για ενδεχόμενα μελλοντικά βήματα, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου μεταχείρισης των πράσινων επενδύσεων στο πλαίσιο των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ, με παράλληλη διατήρηση των διασφαλίσεων έναντι των κινδύνων για τη βιωσιμότητα του χρέους.

Οι καλά σχεδιασμένες φορολογικές μεταρρυθμίσεις μπορούν να τονώσουν την οικονομική ανάπτυξη και την ανθεκτικότητα έναντι των κλιματικών διαταραχών, καθώς και να συμβάλουν σε μια δικαιότερη κοινωνία και σε μια δίκαιη μετάβαση. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές διαδραματίζουν άμεσο ρόλο μέσω της αποστολής των σωστών μηνυμάτων για τις τιμές και της παροχής των κατάλληλων κινήτρων για βιώσιμη συμπεριφορά εκ μέρους των παραγωγών, των χρηστών και των καταναλωτών. Σε εθνικό επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θα δημιουργήσει το πλαίσιο για ευρείες φορολογικές μεταρρυθμίσεις, καταργώντας τις επιδοτήσεις για τα ορυκτά καύσιμα, μεταθέτοντας τα φορολογικά βάρη από την εργασία στη ρύπανση και λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικές

παραμέτρους. Είναι αναγκαίο να εξασφαλιστεί η ταχεία έγκριση της πρότασης της Επιτροπής σχετικά με τους συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), η οποία έχει τεθεί προς συζήτηση στο Συμβούλιο, προκειμένου τα κράτη μέλη να μπορούν να κάνουν πιο στοχευμένη χρήση των συντελεστών ΦΠΑ ώστε να αντισταθμίσουν τις αυξημένες περιβαλλοντικές φιλοδοξίες, για παράδειγμα για τη στήριξη των βιολογικών οπωροκηπευτικών.

Βρίσκονται σε εξέλιξη αξιολογήσεις των κατευθυντηρίων γραμμών για τις σχετικές κρατικές ενισχύσεις, συμπεριλαμβανομένων των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας. Οι κατευθυντήριες γραμμές θα αναθεωρηθούν έως το 2021, ώστε να αντισταθμίσουν τους στόχους πολιτικής της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, για τη στήριξη μιας οικονομικά αποδοτικής μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, και θα διευκολύνουν τη σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων, ιδίως εκείνων που είναι τα πλέον ρυπογόνα, εξασφαλίζοντας ίσους όρους ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Οι αναθεωρήσεις αυτές αποτελούν επίσης ευκαιρία για να αντιμετωπιστούν οι φραγμοί της αγοράς στην διάδοση καθαρών προϊόντων.

2.2.3. Κινητοποίηση της έρευνας και προώθηση της καινοτομίας

Οι νέες τεχνολογίες, οι βιώσιμες λύσεις και η ανατρεπτική καινοτομία είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Για να διατηρήσει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα στις καθαρές τεχνολογίες, η ΕΕ πρέπει να αυξήσει σημαντικά τη μεγάλη κλίμακα αξιοποίηση και επίδειξη νέων τεχνολογιών σε όλους τους τομείς και σε ολόκληρη την ενιαία αγορά, οικοδομώντας νέες καινοτόμες αλυσίδες αξίας. Η πρόκληση αυτή υπερβαίνει τα μέσα των επιμέρους κρατών μελών. Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», σε συνέργεια με άλλα προγράμματα της ΕΕ, θα διαδραματίσει καίριο ρόλο στη μόχλευση εθνικών δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Τουλάχιστον το 35 % του προϋπολογισμού του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» θα χρηματοδοτήσει νέες λύσεις για το κλίμα, οι οποίες είναι σημαντικές για την εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας.

Το πλήρες φάσμα των διαθέσιμων μέσων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» θα στηρίξει τις προσπάθειες έρευνας και καινοτομίας που απαιτούνται. Τέσσερις «αποστολές της Πράσινης Συμφωνίας» θα συμβάλουν στην επίτευξη αλλαγών ευρείας κλίμακα σε τομείς όπως η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, οι ωκεανοί, οι πόλεις και το έδαφος. Οι αποστολές αυτές θα διεξαχθούν με τη συμμετοχή ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών και των πολιτών. Οι συμπράξεις με τη βιομηχανία και τα κράτη μέλη θα στηρίξουν την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα των μεταφορών, συμπεριλαμβανομένων των συσσωρευτών, του καθαρού υδρογόνου, της παραγωγής χάλυβα χαμηλού περιεχομένου σε άνθρακα, των κλάδων της κυκλικής βιοοικονομίας και του δομημένου περιβάλλοντος. Οι κοινότητες γνώσης και καινοτομίας που διαχειρίζεται το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας θα εξακολουθήσουν να προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των ερευνητικών οργανισμών και των επιχειρήσεων στους τομείς της κλιματικής αλλαγής, της βιώσιμης ενέργειας, των τροφίμων για το μέλλον και των έξυπνων, περιβαλλοντικά φιλικών και ολοκληρωμένων αστικών μεταφορών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας θα διαθέσει χρηματοδότηση, επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου και υπηρεσίες επιχειρηματικής επιτάχυνσης σε νεοφυείς επιχειρήσεις και ΜΜΕ υψηλού δυναμικού ώστε να επιτύχουν ρηξικέλευθες καινοτομίες στο πλαίσιο της πράσινης συμφωνίας, οι οποίες μπορούν να κλιμακωθούν ταχέως στις παγκόσμιες αγορές.

Οι συμβατικές προσεγγίσεις δεν θα είναι επαρκείς. Δίνοντας έμφαση στον πειραματισμό και τον συντονισμό μεταξύ τομέων και επιστημονικών κλάδων, το θεματολόγιο της ΕΕ για την

έρευνα και την καινοτομία θα υιοθετήσει τη συστημική προσέγγιση που απαιτείται για την επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας. Στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» θα συμμετέχουν επίσης τοπικές κοινότητες στην προσπάθεια για ένα πιο βιώσιμο μέλλον, σε πρωτοβουλίες που επιδιώκουν να συνδυάσουν την κοινωνική έλξη με την τεχνολογική ώθηση.

Στον πυρήνα της καινοτομίας που βασίζεται στα δεδομένα βρίσκονται προσβάσιμα και διαλειτουργικά δεδομένα. Τα εν λόγω δεδομένα, σε συνδυασμό με τις ψηφιακές υποδομές (π.χ. υπερυπολογιστές, υπολογιστικό νέφος, υπερταχεία δίκτυα) και λύσεις τεχνητής νοημοσύνης, διευκολύνουν τις τεκμηριωμένες αποφάσεις και επεκτείνουν την ικανότητα κατανόησης και αντιμετώπισης περιβαλλοντικών προκλήσεων. Η Επιτροπή θα στηρίζει τις εργασίες για την αξιοποίηση όλων των οφελών του ψηφιακού μετασχηματισμού για τη στήριξη της οικολογικής μετάβασης. Η ενίσχυση της ικανότητας της ΕΕ να προβλέπει και να διαχειρίζεται περιβαλλοντικές καταστροφές θα αποτελέσει άμεση προτεραιότητα. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα φέρει σε επαφή την ευρωπαϊκή επιστημονική και βιομηχανική αριστεία προκειμένου να αναπτυχθεί ένα πολύ υψηλής ακρίβειας ψηφιακό μοντέλο της Γης.

2.2.4. Ενεργοποίηση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης

Τα σχολεία, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα πανεπιστήμια βρίσκονται σε ευνοϊκή θέση για να συμμετέχουν με τους μαθητές, τους γονείς και την ευρύτερη κοινότητα στις αλλαγές που απαιτούνται για μια επιτυχή μετάβαση. Η Επιτροπή θα προετοιμάσει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο ικανοτήτων που θα συμβάλει στην ανάπτυξη και την αξιολόγηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των συμπεριφορών όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Θα παρέχει επίσης υποστηρικτικό υλικό και θα διευκολύνει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών στα δίκτυα της ΕΕ σχετικά με προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτικών.

Η Επιτροπή εργάζεται για την παροχή στα κράτη μέλη νέων χρηματοδοτικών πόρων προκειμένου να ενισχυθεί η βιωσιμότητα των σχολικών κτιρίων και λειτουργιών. Η Επιτροπή έχει ενισχύσει τη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και έχει δημιουργήσει ισχυρότερους δεσμούς μεταξύ των διαρθρωτικών ταμείων και των νέων χρηματοδοτικών μέσων με στόχο την μόχλευση επενδύσεων ύψους 3 δισ. ευρώ στις σχολικές υποδομές κατά το 2020.

Για να αξιοποιηθούν τα οφέλη της οικολογικής μετάβασης είναι αναγκαία η προορατική επανεκπαίδευση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων. Το προτεινόμενο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο + θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο βοηθώντας το εργατικό δυναμικό της Ευρώπης να αποκτήσει τις δεξιότητες που χρειάζεται για τη μετάβαση από παρακαμάζοντες τομείς σε αναπτυσσόμενους τομείς και για την προσαρμογή σε νέες διαδικασίες. Το θεματολόγιο δεξιοτήτων και οι εγγυήσεις για τη νεολαία θα επικαιροποιηθούν ώστε να ενισχυθεί η απασχολησιμότητα στην πράσινη οικονομία.

2.2.5. Πράσινος όρκος: «Μη βλάπτειν»

Όλες οι δράσεις και οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να συντονιστούν για να βοηθήσουν την ΕΕ στην επίτευξη μιας επιτυχούς και δίκαιης μετάβασης προς ένα βιώσιμο μέλλον. Τα εργαλεία της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας παρέχουν μια στέρεη βάση για τον σκοπό αυτό. Με βάση δημόσιες διαβουλεύσεις, τον προσδιορισμό των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων, και με αναλύσεις του τρόπου με τον οποίο επηρεάζονται οι ΜΜΕ και προωθείται ή παρακωλύεται η καινοτομία, οι εκτιμήσεις επιπτώσεων συμβάλλουν στη διαμόρφωση αποτελεσματικών πολιτικών επιλογών με το ελάχιστο κόστος, σύμφωνα με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας. Οι αξιολογήσεις

αξιολογούν επίσης συστηματικά τη συνοχή μεταξύ της ισχύουσας νομοθεσίας και των νέων προτεραιοτήτων.

Για να στηρίξει το έργο της για τον εντοπισμό και την αποκατάσταση ασυνεπειών στην ισχύουσα νομοθεσία, **η Επιτροπή καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να χρησιμοποιούν τις διαθέσιμες πλατφόρμες⁴⁹ για την απλούστευση της νομοθεσίας και τον εντοπισμό προβληματικών περιπτώσεων.** Η Επιτροπή θα εξετάσει τις υποδείξεις αυτές κατά την προετοιμασία των αξιολογήσεων, των εκτιμήσεων επιπτώσεων και των νομοθετικών προτάσεων για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

Επιπλέον, με βάση τα αποτελέσματα του πρόσφατου απολογισμού της όσον αφορά την πολιτική για τη βελτίωση της νομοθεσίας, η Επιτροπή θα **βελτιώσει τον τρόπο με τον οποίο οι κατευθυντήριες γραμμές της για τη βελτίωση της νομοθεσίας και τα εργαλεία υποστήριξης αντιμετωπίζουν τα ζητήματα βιωσιμότητας και καινοτομίας.** Στόχος είναι να εξασφαλιστεί ότι όλες οι πρωτοβουλίες της Πράσινης Συμφωνίας επιτυγχάνουν τους στόχους τους με τον πιο αποτελεσματικό και λιγότερο επαχθή τρόπο και ότι όλες οι άλλες πρωτοβουλίες της ΕΕ τηρούν έναν «πράσινο» όρκο σχετικά με το «μη βλάπτει». Για τον σκοπό αυτό, η αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει όλες τις νομοθετικές προτάσεις και τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις θα περιλαμβάνει ειδική ενότητα στην οποία θα επεξηγείται ο τρόπος με τον οποίο κάθε πρωτοβουλία τηρεί την αρχή αυτή.

3. Η ΕΕ ΩΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΗΓΕΤΗΣ

Οι παγκόσμιες προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος απαιτούν παγκόσμια αντίδραση. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να προωθεί και να εφαρμόζει φιλόδοξες πολιτικές για το περιβάλλον, το κλίμα και την ενέργεια σε ολόκληρο τον κόσμο. Θα αναπτύξει μια πιο ισχυρή «διπλωματία για πράσινη συμφωνία» εστιασμένη στο να πείσει και να στηρίξει άλλους να αναλάβουν το μερίδιο που τους αναλογεί στην προώθηση μιας πιο βιώσιμης ανάπτυξης. Η ΕΕ, αποτελώντας αξιόπιστο παράδειγμα και δίνοντας συνέχεια μέσω της διπλωματίας, της εμπορικής πολιτικής, της στήριξης της ανάπτυξης και άλλων εξωτερικών πολιτικών, μπορεί να καταστεί αποτελεσματικός υποστηρικτής. Η Επιτροπή και ο Ύπατος Εκπρόσωπος θα συνεργαστούν στενά με τα κράτη μέλη για την κινητοποίηση όλων των διπλωματικών διαύλων, τόσο διμερών όσο και πολυμερών, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Εθνών, της G7, της G20, του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και άλλων σχετικών διεθνών φόρουμ.

Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να διασφαλίζει ότι η συμφωνία του Παρισιού παραμένει το απαραίτητο πολυμερές πλαίσιο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Καθώς το μερίδιο της ΕΕ στις παγκόσμιες εκπομπές μειώνεται, η ανάληψη παρόμοιας δράσης και η καταβολή αυξημένων προσπαθειών από άλλες περιοχές του κόσμου θα είναι καθοριστικής σημασίας για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας κλιματικής πρόκλησης με ουσιαστικό τρόπο. Η συζήτηση σχετικά με τις φιλοδοξίες για το κλίμα θα ενταθεί κατά τους προσεχείς μήνες, σύμφωνα με τις διατάξεις της συμφωνίας του Παρισιού για τακτική ανασκόπηση και επικαιροποιήσεις. Η διάσκεψη των μερών στη Γλασκόβη το 2020 θα αποτελέσει σημαντικό ορόσημο πριν από την παγκόσμια αποτίμηση το 2023. Κατά τη διάσκεψη αυτή θα αξιολογηθεί η πρόοδος προς την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων. Με βάση την τρέχουσα κατάσταση, είναι σαφές ότι το επίπεδο των παγκόσμιων φιλοδοξιών είναι ανεπαρκές⁵⁰. Η ΕΕ

⁴⁹ Ιστότοπος «Πείτε την άποψή σας - Μείωση του φόρτου» : <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/lighten-load>

⁵⁰ Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον σχετικά με το χάσμα των εκπομπών, του 2019

θα συνεργαστεί εντατικότερα με όλους τους εταίρους ώστε να αυξηθεί η συλλογική προσπάθεια και για να τους βοηθήσει να αναθεωρήσουν και να εφαρμόσουν τις εθνικά καθορισμένες συνεισφορές τους και να χαράξουν φιλόδοξες μακροπρόθεσμες στρατηγικές. Αυτό θα βασιστεί στην αυξημένη φιλοδοξία της ΕΕ όπως περιγράφεται στο τμήμα 2.

Παράλληλα, η ΕΕ θα εντείνει τη διμερή συνεργασία με χώρες εταίρους και, όπου είναι αναγκαίο, θα θεσπίσει καινοτόμες μορφές συνεργασίας. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με τις οικονομίες της G20 που ευθύνονται για το 80 % των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η ενίσχυση της έντασης της δράσης των διεθνών εταίρων για το κλίμα απαιτεί ειδικά προσαρμοσμένες γεωγραφικές στρατηγικές που να αντανακλούν διαφορετικά πλαίσια και τοπικές ανάγκες, για παράδειγμα, για τους σημερινούς και τους μελλοντικούς μείζονες παραγωγούς εκπομπών, για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, καθώς και για τα αναπτυσσόμενα μικρά νησιωτικά κράτη. **Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης με παγκόσμιους εταίρους για την ανάπτυξη διεθνών αγορών άνθρακα** ως βασικού εργαλείου για τη δημιουργία οικονομικών κινήτρων για τη δράση για το κλίμα.

Η ΕΕ θα δώσει έμφαση στη στήριξη των άμεσων γειτόνων της. Η οικολογική μετάβαση για την Ευρώπη μπορεί να είναι πλήρως αποτελεσματική μόνο εάν και η άμεση γειτονία της ΕΕ αναλάβει αποτελεσματική δράση. Έχουν δρομολογηθεί εργασίες για μια Πράσινη Ατζέντα για τα Δυτικά Βαλκάνια. Η Επιτροπή και ο Ύπατος Εκπρόσωπος σχεδιάζουν επίσης μια σειρά ισχυρών εταιρικών σχέσεων στον τομέα του περιβάλλοντος, της ενέργειας και του κλίματος με τις νότιες γειτονικές χώρες και στο πλαίσιο της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης.

Οι σύνοδοι κορυφής ΕΕ-Κίνας το 2020 στο Πεκίνο και τη Λειψία θα αποτελέσουν ευκαιρία για την ενίσχυση της εταιρικής σχέσης μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας για θέματα που αφορούν το κλίμα και το περιβάλλον, ιδίως πριν από τη **διάσκεψη της Κουνμίνγκ για τη βιοποικιλότητα** και τη διάσκεψη των μερών στη Γλασκόβη.

Ομοίως, η επικείμενη ολοκληρωμένη στρατηγική με την Αφρική και η σύνοδος κορυφής του 2020 μεταξύ της Αφρικανικής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να καταστήσουν τα θέματα που αφορούν το κλίμα και το περιβάλλον βασικούς άξονες στις σχέσεις μεταξύ των δύο ηπείρων. Ειδικότερα, η συμμαχία Αφρικής-Ευρώπης για βιώσιμες επενδύσεις και θέσεις εργασίας θα επιδιώξει να ελευθερώσει το δυναμικό της Αφρικής ώστε να σημειώσει ταχεία πρόοδο προς μια πράσινη και κυκλική οικονομία, συμπεριλαμβανομένων βιώσιμων συστημάτων ενέργειας και τροφίμων και έξυπνων πόλεων. Η ΕΕ θα ενισχύσει τη συνεργασία της με την Αφρική για την ευρύτερη διάδοση της βιώσιμης και καθαρής ενέργειας και την εμπορία της. Η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και η ενεργειακή απόδοση, για παράδειγμα για καθαρές μαγειρικές λύσεις, είναι καίριας σημασίας για την κάλυψη του χάσματος όσον αφορά την πρόσβαση στην ενέργεια στην Αφρική, επιτυγχάνοντας παράλληλα την απαιτούμενη μείωση του CO₂. Η ΕΕ θα δρομολογήσει μια πρωτοβουλία «NaturAfrica» για την αντιμετώπιση της απώλειας βιοποικιλότητας μέσω της δημιουργίας δικτύου προστατευόμενων περιοχών για την προστασία της άγριας ζωής και την παροχή ευκαιριών σε πράσινους τομείς στους τοπικούς πληθυσμούς.

Γενικότερα, η ΕΕ θα χρησιμοποιήσει τα διπλωματικά και χρηματοδοτικά της εργαλεία για να εξασφαλίσει ότι οι πράσινες συμμαχίες αποτελούν μέρος των σχέσεών της με άλλες χώρες εταίρους και περιοχές, ιδίως στη Λατινική Αμερική, την Καραϊβική, την Ασία και τον Ειρηνικό.

Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να ενισχύσει τις τρέχουσες πρωτοβουλίες και να συνεργαστεί με τρίτες χώρες σε οριζόντια θέματα που αφορούν το κλίμα και το περιβάλλον. Αυτό μπορεί

να περιλαμβάνει την παύση των παγκόσμιων επιδοτήσεων για τα ορυκτά καύσιμα, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της G20, τη σταδιακή κατάργηση της χρηματοδότησης των υποδομών ορυκτών καυσίμων από πολυμερείς οργανισμούς, την ενίσχυση της βιώσιμης χρηματοδότησης, τη σταδιακή κατάργηση όλων των νέων κατασκευών μονάδων παραγωγής ενέργειας με καύση άνθρακα και την ανάληψη δράσης για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου.

Η ΕΕ αναγνωρίζει επίσης ότι οι παγκόσμιες κλιματικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις αποτελούν σημαντικό πολλαπλασιαστή απειλών και πηγή αστάθειας. Η οικολογική μετάβαση θα αναμορφώσει τα γεωπολιτικά δεδομένα, συμπεριλαμβανομένων των παγκόσμιων οικονομικών και εμπορικών συμφερόντων και των συμφερόντων στον τομέα της ασφάλειας. Αυτό θα δημιουργήσει προκλήσεις για ορισμένα κράτη και κοινωνίες. Η ΕΕ θα συνεργαστεί με όλους τους εταίρους για την αύξηση της κλιματικής και περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας, ώστε να μην καταστούν οι προκλήσεις αυτές πηγή συγκρούσεων, επισιτιστικής ανασφάλειας, μετατόπισης πληθυσμών και αναγκαστικής μετανάστευσης, και για να στηριχθεί η δίκαιη μετάβαση σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι επιπτώσεις της πολιτικής για το κλίμα θα πρέπει να αποτελέσουν αναπόσπαστο τμήμα της σκέψης και της δράσης της ΕΕ σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.

Η εμπορική πολιτική μπορεί να στηρίξει την οικολογική μετάβαση της ΕΕ. Η πολιτική αυτή χρησιμεύει ως πλατφόρμα για τη συνεργασία με τους εμπορικούς εταίρους σε θέματα δράσης για το κλίμα και το περιβάλλον. Στις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ ενισχύονται συνεχώς οι δεσμεύσεις για τη βιωσιμότητα, ιδίως όσον αφορά την ενίσχυση της δράσης κατά της κλιματικής αλλαγής. Η Επιτροπή έχει επίσης εντείνει τις προσπάθειές της για την εφαρμογή και την επιβολή των δεσμεύσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη που περιέχονται στις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ, και οι προσπάθειες αυτές θα ενισχυθούν περαιτέρω με τον διορισμό ενός επικεφαλής για την επιβολή των εμπορικών συμφωνιών. Ειδικότερα όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, σε όλες τις πιο πρόσφατες συμφωνίες της ΕΕ περιλαμβάνεται δέσμευση των μερών να επικυρώσουν και να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τη συμφωνία του Παρισιού. Η Επιτροπή θα προτείνει να καταστεί η τήρηση της συμφωνίας του Παρισιού ουσιαστικό στοιχείο όλων των μελλοντικών συνολικών εμπορικών συμφωνιών. Η εμπορική πολιτική της ΕΕ διευκολύνει το εμπόριο και τις επενδύσεις σε πράσινα αγαθά και υπηρεσίες και προωθεί τις φιλικές προς το κλίμα δημόσιες προμήθειες. Η εμπορική πολιτική πρέπει επίσης να εξασφαλίζει ανόθευτο, δίκαιο εμπόριο και επενδύσεις σε πρώτες ύλες που χρειάζεται η οικονομία της ΕΕ για την πράσινη μετάβαση. Μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση επιβλαβών πρακτικών όπως η παράνομη υλοτομία, να ενισχύσει τη ρυθμιστική συνεργασία με στόχο την προώθηση των προτύπων της ΕΕ και την άρση των μη δασμολογικών φραγμών στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Όλες οι χημικές ουσίες, τα υλικά, τα τρόφιμα και άλλα προϊόντα που διατίθενται στην ευρωπαϊκή αγορά πρέπει να συμμορφώνονται πλήρως με τους σχετικούς κανονισμούς και πρότυπα της ΕΕ. Η ΕΕ θα πρέπει να χρησιμοποιήσει την εμπειρογνώση της στον τομέα της «πράσινης» νομοθεσίας για να ενθαρρύνει τους εταίρους να καταρτίσουν παρόμοιους κανόνες εξίσου φιλόδοξους με τους κανόνες της ΕΕ, διευκολύνοντας έτσι το εμπόριο και ενισχύοντας την προστασία του περιβάλλοντος και τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής στις χώρες αυτές.

Ως η μεγαλύτερη ενιαία αγορά στον κόσμο, η ΕΕ μπορεί να θεσπίσει πρότυπα που θα εφαρμόζονται στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να επεξεργάζεται νέα πρότυπα για τη βιώσιμη ανάπτυξη και να χρησιμοποιεί το οικονομικό της βάρος για να διαμορφώνει διεθνή πρότυπα σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές και κλιματικές φιλοδοξίες της ΕΕ. Θα εργαστεί για τη διευκόλυνση του εμπορίου περιβαλλοντικών αγαθών

και υπηρεσιών, σε διμερή και πολυμερή φόρουμ, και για τη στήριξη ανοικτών και ελκυστικών ενωσιακών και παγκόσμιων αγορών για βιώσιμα προϊόντα. Θα συνεργαστεί με παγκόσμιους εταίρους για να διασφαλίσει την ασφάλεια των πόρων της ΕΕ και την αξιόπιστη πρόσβαση σε στρατηγικές πρώτες ύλες.

Η πολιτική της ΕΕ για τη διεθνή συνεργασία και την εταιρική σχέση θα πρέπει να συνεχίσει να συμβάλλει στη διοχέτευση τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών κεφαλαίων στην επίτευξη της μετάβασης. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της παραμένουν οι μεγαλύτεροι χορηγοί αναπτυξιακής βοήθειας στον κόσμο και παρέχουν πάνω από το 40 % της παγκόσμιας χρηματοδότησης από δημόσιους πόρους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Δεδομένου ότι δεν επαρκούν τα δημόσια κονδύλια, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα συντονίσουν τη στήριξή τους για την ανάπτυξη συνεργασίας με τους εταίρους με στόχο τη γεφύρωση του χρηματοδοτικού κενού μέσω της κινητοποίησης ιδιωτικών κεφαλαίων. Η πρόταση της Επιτροπής για τον Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας προτείνει ως στόχο την κατανομή του 25 % του προϋπολογισμού του σε στόχους που σχετίζονται με το κλίμα. Η Επιτροπή θα στηρίξει επίσης την αναληφθείσα δέσμευση μέσω εθνικών δημόσιων χρηματοδοτικών πόρων για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος και την εξασφάλιση συνεισφορών από τον ιδιωτικό τομέα. Οι εργασίες αυτές θα πρέπει να συνοδεύονται από ευκαιρίες για εξάλειψη του επενδυτικού κινδύνου στη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω εργαλείων όπως οι εγγυήσεις χρηματοδότησης και η μεικτή χρηματοδότηση.

Εξάλλου, για να κινητοποιήσει διεθνείς επενδυτές, η ΕΕ θα εξακολουθήσει να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των προσπαθειών για τη δημιουργία ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος που θα στηρίζει τη βιώσιμη παγκόσμια ανάπτυξη. Η ΕΕ θα αξιοποιήσει τη διεθνή πλατφόρμα για τη βιώσιμη χρηματοδότηση, η οποία συστάθηκε πρόσφατα για να συντονίζει τις προσπάθειες για περιβαλλοντικά βιώσιμες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες, όπως είναι οι ταξινομίες, οι γνωστοποιήσεις, τα πρότυπα και τα σήματα. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει επίσης τις συζητήσεις σε άλλα διεθνή φόρουμ, ιδίως δε στις G7 και G20.

4. ΩΡΑ ΓΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΔΡΑΣΗ: ΕΝΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Η συμμετοχή και η δέσμευση του κοινού και όλων των ενδιαφερόμενων μερών έχει ζωτική σημασία για την επιτυχία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Τα πρόσφατα πολιτικά γεγονότα καταδεικνύουν ότι οι ρηζικέλευθες πολιτικές παράγουν αποτελέσματα μόνο όταν οι πολίτες συμμετέχουν πλήρως στον σχεδιασμό τους. Οι πολίτες ανησυχούν για την απασχόληση, τη θέρμανση των σπιτιών τους και την κάλυψη των καθημερινών τους αναγκών, και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να συνεργαστούν μαζί τους για την επιτυχία της πράσινης συμφωνίας και την υλοποίηση μακροχρόνιων αλλαγών. Οι πολίτες είναι και θα πρέπει να παραμείνουν κινητήρια δύναμη της μετάβασης.

Η Επιτροπή θα δρομολογήσει ένα ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα έως τον Μάρτιο του 2020 και θα εστιάσει σε τρεις τρόπους συνεργασίας με το κοινό όσον αφορά τη δράση για το κλίμα. Πρώτον, θα ενθαρρύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και την εμπνευση, και θα προωθήσει την κατανόηση του κοινού για την απειλή και την πρόκληση που συνιστούν η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, καθώς και για τον τρόπο αντιμετώπισής τους. Στο πλαίσιο αυτό θα χρησιμοποιήσει πολλαπλούς διαύλους και εργαλεία, συμπεριλαμβανομένων εκδηλώσεων στα κράτη μέλη, με βάση το μοντέλο των εν εξελίξει διαλόγων της Επιτροπής με τους πολίτες. Δεύτερον, θα πρέπει να υπάρχουν πραγματικοί και εικονικοί χώροι στους οποίους οι πολίτες να εκφράζουν τις ιδέες τους και τη δημιουργικότητά τους και να συνεργάζονται σε φιλόδοξες δράσεις, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Οι συμμετέχοντες θα ενθαρρύνονται να αναλαμβάνουν δεσμεύσεις για την επίτευξη

συγκεκριμένων στόχων στο πλαίσιο της δράσης για το κλίμα. Τρίτον, η Επιτροπή θα εργαστεί για την ανάπτυξη ικανοτήτων που στοχεύουν στη διευκόλυνση τοπικών πρωτοβουλιών για την κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος. Οι πληροφορίες, η καθοδήγηση και οι εκπαιδευτικοί κύκλοι μαθημάτων θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ανταλλαγή ορθών πρακτικών. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει για την οικολογική μετάβαση εξέχουσα θέση στη συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης.

Το σύμφωνο για το κλίμα θα βασίζεται στις εν εξελίξει σειρές διαλόγων της Επιτροπής με τους πολίτες και στις συνελεύσεις πολιτών σε ολόκληρη την ΕΕ, καθώς και στον ρόλο των επιτροπών κοινωνικού διαλόγου. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παράγει έργο για την ενδυνάμωση των περιφερειακών και τοπικών κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ενεργειακών κοινοτήτων. Η αστική διάσταση της πολιτικής συνοχής θα ενισχυθεί και η προτεινόμενη Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία θα συνδράμει τις πόλεις προκειμένου να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ευκαιρίες για την ανάπτυξη βιώσιμων στρατηγικών αστικής ανάπτυξης. Το Σύμφωνο των Δημάρχων της ΕΕ θα εξακολουθήσει να αποτελεί κεντρική δύναμη. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με το εν λόγω Σύμφωνο και θα συνεχίσει να παρέχει βοήθεια στις πόλεις και τις περιφέρειες που επιθυμούν να αναλάβουν φιλόδοξες δεσμεύσεις όσον αφορά τις πολιτικές για το κλίμα και την ενέργεια. Το Σύμφωνο θα παραμείνει μια βασική πλατφόρμα για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης της αλλαγής σε τοπικό επίπεδο.

Η Επιτροπή επιθυμεί επίσης να μειώσει τον περιβαλλοντικό της αντίκτυπο ως θεσμικό όργανο και ως εργοδότης. Το 2020 θα παρουσιάσει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης που θα αποσκοπεί στην υλοποίηση από την ίδια των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας και στο να καταστεί κλιματικά ουδέτερη έως το 2030. Η Επιτροπή καλεί όλα τα άλλα θεσμικά και λοιπά όργανα, οργανισμούς και υπηρεσίες της ΕΕ να συνεργαστούν μαζί της και να προτείνουν παρόμοια φιλόδοξα μέτρα.

Εκτός από το σύμφωνο για το κλίμα, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εργαστούν για να διασφαλίσουν ότι όλα τα διαθέσιμα εργαλεία σχεδιασμού για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία χρησιμοποιούνται συνεκτικά. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα και τα προτεινόμενα εθνικά στρατηγικά σχέδια για την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής. Η Επιτροπή θα μεριμνήσει ώστε να είναι κατάλληλα για τον επιδιωκόμενο σκοπό και τα κράτη μέλη να τα εφαρμόζουν αποτελεσματικά, ενώ θα χρησιμοποιήσει, κατά περίπτωση, εργαλεία όπως το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.

Τα ευρωπαϊκά ταμεία, μεταξύ άλλων και στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης, θα βοηθήσουν τις αγροτικές περιοχές να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας και της βιοοικονομίας. Τούτο θα αντικατοπτρίζεται στο μακροπρόθεσμο όραμά της Επιτροπής για τις αγροτικές περιοχές. Η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή στον ρόλο των εξόχως απόκεντρων περιοχών στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, λαμβάνοντας υπόψη την ευπάθειά τους στην κλιματική αλλαγή και τις φυσικές καταστροφές, καθώς και τα μοναδικά πλεονεκτήματά τους: τη βιοποικιλότητα και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις εργασίες της πρωτοβουλίας «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ» προκειμένου να αναπτύξει ένα μακροπρόθεσμο πλαίσιο για την επιτάχυνση της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας σε όλα τα νησιά της ΕΕ.

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να διασφαλίζουν την επιβολή και την αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών και της νομοθεσίας. Η επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής θα διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο στη χαρτογράφηση

της κατάστασης σε κάθε κράτος μέλος. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει επίσης ένα νέο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, το οποίο θα συμπληρώνει την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και θα περιλαμβάνει έναν νέο μηχανισμό παρακολούθησης που θα διασφαλίζει ότι η Ευρώπη παραμένει σε καλό δρόμο για την υλοποίηση των περιβαλλοντικών στόχων της. Η Επιτροπή θα δρομολογήσει επίσης έναν πίνακα εργαλείων για την παρακολούθηση της προόδου σε σχέση με όλους τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο αναθεώρησης του κανονισμού Aarhus για να βελτιωθεί η πρόσβαση σε διοικητικό και δικαστικό έλεγχο, σε επίπεδο ΕΕ, των πολιτών και των ΜΚΟ που εκφράζουν ανησυχίες σχετικά με τη νομιμότητα αποφάσεων που έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η Επιτροπή θα αναλάβει επίσης δράση για να βελτιώσει την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων σε όλα τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή θα προωθήσει επίσης τη δράση της ΕΕ, των κρατών μελών της και της διεθνούς κοινότητας για την ενίσχυση των προσπαθειών κατά του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία εγκαινιάζει μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική για την ΕΕ. Στηρίζει τη μετάβαση της ΕΕ σε μια δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία που ανταποκρίνεται στις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, βελτιώνοντας την ποιότητα της ζωής των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να εγκρίνουν την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και να προσδώσουν απόλυτη βαρύτητα στα μέτρα που περιέχει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

Συγγράμματα – Άρθρα

- Γαβουνέλη, Μ. (2000), Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο Περιβάλλοντος, ΕΚΔΔ, ΕΣΔΔ, Σημειώσεις Κοινής Φάσης Σπουδών του έτους 2000 για το μάθημα «Διεθνές δίκαιο, Διεθνείς οργανισμοί και σχέσεις», Αθήνα.
- Δεκλερής, Μ. (2000), Το Δίκαιο της Βιώσιμου Αναπτύξεως, Σάκκουλας, Αθήνα.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016) Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον - Ευρωπαϊκή δράση για την αειφορία - COM_2016_0739_
- Κουτούπα-Ρεγκάκου, Ε., (2008) *Δίκαιο του Περιβάλλοντος*. 3^η έκδ. επαυξ. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.
- ΟΟΣΑ (2018), Προοπτικές για τους παγκόσμιους υλικούς πόρους έως το 2060.
- Παπανδρέου Α., Σαρτζετάκης Ε, (2002) *Βιώσιμη Ανάπτυξη, Οικονομική Επιστήμη και Διεθνές Πλαίσιο, Αγορά Χωρίς Σύνορα*, Τόμος 8.
- Bartelmus, P. (1994), *Environment, growth and development: the concepts and strategies of sustainability*, Routledge, London; New York
- EU (1992), *Towards Sustainability, A European Community Programme of Policy and Action in Relation to the Environment and Sustainable Development*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg
- Harris M. Jonathan, (2000) *Basic Principles of Sustainable Development*, Global Development and Environment Institute, Working Paper OO – 04
- Robinson, N. (1993), *Agenda 21: Earth’s action plan annotated*, Oceana Publications, New York.
- Sneddon C., Howarth R.B. and Norgaard R.B. (2006). *Sustainable Development in a Post-Brundtland World. Ecological Economics 57,*
- Swedish Environmental Research Institute, (2016) *Estimates of European Food Waste Levels (2016)*

- UNDESA - United Nations Department of Economic and Social Affairs, Division for Sustainable Development (1992). *Agenda 21: Earth Summit – The United Nations Program of Action from Rio*. New York.
- World Bank (2018), *What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050*. New York

Ηλεκτρονικές Πηγές

- <https://eur-lex.europa.eu/>
- <https://www.ipcc.ch/>
- <Http://www.unep.org>
- <https://unfccc.int/>
- <http://habitat3.org/>
- <http://www.oecd.org>
- <http://www.unep.org>
- <http://www.wri.org>
- <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/128066.htm>
- <http://www.iclei.org/europe/echarter.htm>
- www.iisd.org
- <http://www.unchs.org>
- <http://minenv.gr/4/g400.html>
- <http://www.un.org/esa/sustdev/>
- <http://www.gdrc.org/uem/documents.html#intro>
- http://www2.ekke.gr/estia/gr_pages/gr_index.htm
- <https://www.overshootday.org/>